

Täysistunto

Torstai 16.5.2024 klo 16.00—20.11

Täysistunto alkoi klo 16.00. Täysistunto päättyi klo 20.11.

Puhetta johtivat puhemies Jussi Halla-aho (16.00—17.41), toinen varapuhemies Tarja Filatov (17.41—19.30) ja ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (19.30—20.11).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
pääministeri Petteri Orpo
valtiovarainministeri Riikka Purra
opetusministeri Anna-Maja Henriksson
sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen
ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen
puolustusministeri Antti Häkkänen
työministeri Arto Satonen
maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah
ulkoministeri Elina Valtonen
eurooppa- ja omistajaohjausministeri Anders Adlercreutz
tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala
liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist
liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranne
sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso
kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen
elinkeinoministeri Wille Rydman

Puhemies Jussi Halla-aho: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla olevalle ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan. On toivottavaa, että kukin kysymys on osoitettu yhdelle ministerille.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys hoitotakuun toteutumisesta (Ville Merinen sd)

Suullinen kysymys SKT 93/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Merinen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.01 Ville Merinen sd: Arvoisa puhemies! Moni kuulija tulee samaistumaan tähän tarinaan, minkä kerron, itsensä tai läheisen kautta: Kaksi vuotta sitten läheiseni alkoi kärsiä vatsakivuista. Hänen selvityksensä myöhästivät, ja jatkotutkimuksiin pääsy venyi. Kipujen syyksi paljastui lopulta vatsan alueen syöpä. Onneksi hän lopulta pääsi hoitojen pariin.

Nyt hallitus kuitenkin rajaa hoitotakuun jopa kolmen kuukauteen. Voimme jokainen tässä salissa kuvitella itsemme kolme kuukautta jatkuvassa epävarmuudessa pohtimassa oikeita ja niiden syitä. En toivo sitä kenellekään.

Arvoisa sosiaali- ja terveysministeri Juuso, mitä te vastaatte nyt monelle kansalaiselle, jotka parhaillaan pohtivat, pääsevätkö jatkossa ajoissa lääkäreille ja saavatko hoitoa ennen kuin ongelmat pahenevat?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.02 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kolmen kuukauden hoitotakuu ei tarkoita sitä, että se on kaikilla ja aina se kolme kuukautta, vaan se palvelutarpeen arvio tehdään siinä vaiheessa, kun asiakas on yhteydessä terveysasemaan, ja sitä ammattitaitoa, mitä siellä on, pitäisi tietysti hyödyntää. Jos on epäily siitä, että voisi olla syöpää, niin varmasti pääsee aikaisemmin tutkimuksiin.

Mitä tulee syöpään, niin Suomessa tämä hallitus on käynnistänyt kansallisen syöpästrategian, mitä Suomessa ei ole ollut. Tällainen on Ruotsissa tehty jo kohta kymmenen vuotta sitten. Syöpähoitoihin ollaan tuomassa paljon varoja EU-tasolla, ja kansallinen syöpästrategia on edellytys sille, että myöskin Suomi voi näistä varoista hyötyä, eli kyllä ollaan menossa eteenpäin syövän hoidon osalta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää tähän aiheeseen liittyviä lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemaan seisomaan. — Edustaja Merinen, olkaa hyvä.

16.03 Ville Merinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus linjasi kehysriihessä, että terveyskeskusten lääkäri- ja hoitajavastaanotoista leikataan 132 miljoonaa euroa. Tämä tarkoittaa sosiaali- ja terveysministeriön laskelmien mukaan pahimmillaan yli 400 lääkärin ja lähes 400 hoitajan vähentämistä. Vastaanotoille on tämän jälkeen taas vaikeampi päästä. Tämä johtaa päivystysten ruuhkautumiseen ja paineeseen erityissairaanhoidossa.

Hallituksen mielestä jopa kolmen kuukauden jonotusaika terveyskeskukseen on asiallinen. Yhdessäkään Suomeen verrattavassa maassa ei ole tällaista odotusaikaa. Arvoisa mi-

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

nisteri Juuso, eikö tämä säästötoimi tule meille oikeasti kalliimmaksi, kun sairaalat ja päivystykset ruuhkautuvat?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.04 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rahoitusta vähennettiin samassa suhteessa kuin mitä sitä lisättiin, silloin kun 14 vuorokauden hoitotakuu tuli voimaan. Päivystysten ruuhkia voidaan hyvin tehokkaasti välttää lisäämällä päivä-, iltä- ja viikonloppuaikaista päivystystä terveysasemilla. En näe, että tässä olisi suuri ongelma. Me palaamme aikaan ennen 1. syyskuuta 23, jolloin hoitotakuu oli sen kolme kuukautta, ja kyllä me silloinkin pärjäsimme.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

16.05 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin, ennen aikaan, vielä muutamia vuosia sitten, ihmiset joutuivat odottamaan jopa kuukausia lääkärille pääsyä. Me sosiaalidemokraatit viime kaudella vaadimme ja toteutimme tämän hoitotakuun eli sen, että ihmisen on päästävä lääkärille nopeammin. [Jani Mäkelä: Missä rahat?] Ja tämä on tutkitusti toiminut: esimerkiksi omassa vaalipiirissäni Pirkanmaalla 85 prosenttia ihmisistä on päässyt kahdessa viikossa lääkärille. Se, millä Marinin hallitus tämän toteutti, oli se, että me annettiin hyvinvointialueille rahat ja me edellytettiin hyvinvointialueilta toimi, että ihmiset pääsevät lääkärille. Lääkäriliitto on todennut, että tämä on ainoa keino, jolla saadaan parannettua perusterveydenhuoltoa ja ihmisten hoitoonpääsyä.

No mitä te, ministeri Juuso, nyt teette? Te muutatte lakia, te määritätte, että ihmisen pitää päästä kolmessa kuukaudessa lääkäriin, ja viette hyvinvointialueilta rahat tämän toteuttamiseen. Tämä on täysin vastuutonta. Mitä sanotte näille ikääntyneille tai pitkäaikaissairaille ihmisille, jotka nyt varaavat lääkäriaikaa ja joille sitä tarjotaan kesälomien jälkeen syksyllä? Mitä sanotte heille?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.06 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hoitoonpääsyä on hankkeistettu EU-rahoilla pitkin viime vuotta, ja sitä rahaa on edelleenkin, eli näitä hankkeita, millä nopeutetaan hoitoonpääsyä, on edelleenkin menossa hyvinvointialueille. Nämä rahat ovat ihan erillinen rahoitus, mitä tulee valtion rahoitukseen hyvinvointialueille. Kysytte, mitä vastaan tälle vanhukselle, joka saa ajan kolmen kuukauden päähän, ja vastaan, että hoidontarpeen arvioinnin perusteella se aika voi tulla hyvinkin nopeasti. Se on ihan kiinni siitä, minkälaisia vaivoja ihmisillä on. Tämä pitempi hoitotakuu vain mahdollistaa sen, että mikäli ei ole kysymys ihan kiireellisestä hoidosta, voidaan sitten priorisoida sellaisia henkilöitä, joiden tarvitsee kiireellisesti päästä lääkärille.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista, olkaa hyvä.

16.07 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On mielenkiintoinen tämä tilanne, johon olette itsenne ajaneet. Yksi kaikkein kauheimpia kehysriihen päätöksiä

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

on ollut se, että te sanotte suomalaisille, että se on ihan ok, että kiireettömään hoitoon ihminen voisi päästä jatkossa kolmessa kuukaudessa. [Jani Mäkelä: Kolmessa tunnissa mieluummin!] Te haluatte säästää 132 miljoonaa euroa, kun EU satsaa satoja miljoonia siihen, että täällä päästäisiin seitsemässä päivässä hoitoon. Sen te tuhositte jo viime syksynä [Petri Hurun välihuuto — Vilhelm Junnila: Sitä kutsutaan kiireettömäksi!] ja luovuitte seitsemästä päivästä ja tyydyitte 14 vuorokauden hoitotakuuseen. Nyt te käytännössä poistatte hoitotakuun kokonaan.

Samaan aikaan toinen sosiaali- ja terveysministeri puuhailee täällä meidän kaikkien käsillä olevan hallituksen esityksen mukaisesti sitä, että enemmän laitetaan rahaa yksityiseen terveydenhuoltoon, jolloin saataisiin sinne 500 miljoonan satsaukset kehyskaudella. Silloin pääsee hoitoon samana päivänä tai seuraavana päivänä, ja siihen teillä on varaa.

Kysynkin nyt pääministeriltä: Onko teillä varaa tähän sosiaali- ja terveydenhuollon alarajoon, [Puhemies koputtaa] ja oletteko itse sitä mieltä, että kolme kuukautta riittää lääkäriin pääsyyn?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.08 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Te teitte lain hoitotakuusta, mutta se ei toiminut, [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Miten niin?] koska te teitte siihen ympärille sote-ratkaisun, [Hälinää — Puhemies koputtaa] joka on räjäyttänyt kustannukset. Hoitojonot ovat pidentyneet, ja tämän järjestelmän rakentaminen on kesken. Me peruutettiin, [Hälinää — Puhemies koputtaa] koska on pakko löytää jostain säästöjä: me peruutimme hoitotakuussa... [Hälinää]

Puhemies Jussi Halla-aho: Hyvät edustajat, pääministerillä on nyt puheenvuoro.

Peruutimme vuoden 22 tasolle, jos oikein muistan. Oliko vuonna 22 Suomessa kaikki asiat huonosti terveydenhuollon ja hoitopaikantamisen osalta? Mutta se ei ainakaan parane sillä, että jos tehdään laki, ei anneta riittävää rahoitusta eikä luoda puitteita, että se laki voi toimia. Me ollaan nyt tilanteessa, jossa meidän täytyy löytää liikkumavaraa sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämiseen, [Timo Harakan välihuuto] jotta me saadaan ihmisille taatua peruspalvelut. Ja tämä Kela-ratkaisu on osa tätä, koska sillä, että me saamme ihmisiä jonoista käyttämään myös yksityisiä palveluita, siellä on tilaa niille — ja ne jonot lyhenevät niiden osalta — joilla ei ole varaa, [Puhemies koputtaa] joitten täytyy päästä hoitoon. [Krista Kiuru: Eihän näin ole tapahtunut!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

16.09 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uskallan sanoa, että hoitojonot eivät ole pidentyneet. Edustaja Nurminen juuri kertoi Pirkanmaalta esimerkin, miten hoitopaikka on nopeutunut. [Perussuomalaisten ryhmästä: Hallitus toimii!]

Hallitus on suuresti puhunut myös lasten ja nuorten terapiatakuun puolesta mutta ei ole avannut, miten tämä hoitotakuun rikkominen tulee mahdollisesti vaikuttamaan tämän suunnitellun terapiatakuun toteutumiseen. Eli jos lasten ja nuorten terapiatakuuseen on suunniteltu 28 päivää aikaa hoitopaikkaan ja jos se alkaa kertymään vasta siinä vaiheessa, kun terveydenhuollon vastaanotolla toteutettu hoidontarpeen arviointi on tehty, niin

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

eikö silloin ole uhkana, että varsinaiseen terapiaan pääsyyn saattaa kulua jopa neljä kuukautta? Mikäli hoitotakuu on kolme kuukautta ja pääset hoidontarpeen arviointiin vasta kolmessa kuukaudessa ja sen jälkeen menee 28 päivää, että pääset terapiaan, niin onko riskinä, että terapiaan pääsy lasten ja nuorten osalta tulee jopa pitenemään jatkossa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.11 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Terapiatakuu on tällä hetkellä lausunnolla, ja siinä ei ole vielä tietenkään huomioitu sitä kehysriihessä tehtyä linjausta kolmen kuukauden hoitotakuusta. Kolmen kuukauden hoitotakuuesitys ei ole vielä valmis, ei ole vielä lähtenyt lausunnoille. Siinä tullaan huomioimaan kyllä tämä 28 vuorokautta. En näe mahdollisena sitä, että se aikamäärä siitä pitenisi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

16.11 Hanna-Leena Mattila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suurin ero keskustan ja Orpon hallituksen välillä on suhtautuminen sosiaali- ja terveyspalveluitten järjestämiseen. Me haluamme, että tämä uudistus, jota tehtiin tosi pitkään monella porukalla ja monen puolueen voimin, onnistuu, mutta sen edellytyksenä on riittävä rahoitus. Nyt hallitus kurittaa hyvinvointialueita ja niiden ihmisiä pakottamalla alueet jatkuvasti uusiin leikkauksiin. Tällä tavalla te olette onnistuneet murentamaan ihmisten perusturvallisuuden tunnetta ja uskoa hyvinvointivaltioon. Hyväosaiset ihmiset hankkivat nyt yksityisiä terveysvakuutuksia, koska eivät halua käyttää alati kurjistuvia julkisia palveluita. Ahdingossa olevat julkiset palvelut jäävät huono-osaisille ihmisille. Kysynkin teiltä, ministeri Juuso: Hyväksyttekö tämän kehityksen, joka eriarvoistaa Suomea ja suomalaisia? Miksi ette kohdentaneet näitä Kela-korvauksia suoraan hyvinvointialueille?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

16.12 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä ovat nyt voimassa sote-uudistus ja uudet hyvinvointialueet, jotka edellinen hallitus loi. Olipa hallitus tässä maassa minkä värinen tahansa, nämä ongelmat, jotka meillä on sotessa, ovat kyllä hyvin yhteisiä ja jaettuja, ja niitä pitäisi yhdessä nyt myöskin ratkoa. Ne ongelmat liittyvät henkilöstön saatavuuteen ja siihen, että meidän tämänhetkiset rahat eivät riitä vastaamaan meidän ikääntyvän väestön hoiva- ja hoitotarpeisiin tällä rakenteella, tällä sote-uudistuksella, joka meillä nyt on voimassa.

Alun perinkin sote-uudistuksen tavoitteena oli hillitä kustannusten kasvua ja panostaa myös siihen, että ihmiset saavat nopeasti hoidon ja hoivan. Mutta ne eivät onnistu sitä kautta, että tehdään lakeja ja mitoituksia ja säädetään uusia velvoitteita ilman, että varmistetaan rahoitusta ja ennen kaikkea niitä hoitajia ja lääkäreitä ja tekijöitä näihin tehtäviin. [Timo Harakka: Se oli onnistunut jo!] Eli on mahdoton yhtälö hyvinvointialueille tulla toimeen ja pärjätä. Kaikki hyvinvointialueet kannattivat laajasti hallituksen suuntaan sitä, että erilaisia velvoitteita, mitoituksia, [Hanna Sarkkinen: Kela-korvauksista! — Krista Kiuru: Kela-korvauksista!] laissa olevia epärealistisia säädöksiä, pyritään tarkastelemaan kriittisesti ja toteuttamaan sentyypistä [Puhemies koputtaa] lainsäädäntöä, joka antaa mahdol-

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

lisuuksia varmistaa pitkälläkin tähtäimellä meidän väestön [Puhemies koputtaa] hoidon ja hoivan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Valtola, olkaa hyvä.

16.14 Oskari Valtola kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hoitotakuun pidennys takaisin kolmeen kuukauteen siirtää meidät siis ajassa taaksepäin alle vuoden päähän, [Matias Mäkynen: Taaksepäin!] jolloin tuo hoitotakuun lyhennys 14 vuorokauden tuli voimaan. Tämä hoitotakuun pidennys on yksi keino vähentää vuokralääkäreiden käyttöä, mitä oppositiostakin on toivottu hyvin vahvasti. Kysyisin arvoisalta rouva ministeriltä: kumpi on mielestänne tärkeämpää, se, että hoitoon pääsee kahdessa viikossa, vai hoidon jatkuvuuden kehittäminen, jonka on tutkitusti osoitettu vähentävän kuolleisuutta sekä sairaalaan joutumisen riskejä potilailla? [Aki Lindén: Ei niitä voi asettaa vastakkain! — Ben Zyskowitz: Juurihan hän asetti! — Naurua]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.15 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On totta, että tämä muutos vähentää myöskin vuokralääkäreiden tarvetta. [Ben Zyskowitz: Kuulitteko, oppositio!]

Siitä, kumpi on parempi, 14 vuorokauden hoitotakuu vai hoidon jatkuvuuden kehittäminen: Henkilökohtaisesti pidän hoidon jatkuvuutta paljon tärkeämpänä kuin pyrkiä siihen, että joka ikinen pääsee kahdessa viikossa vastaanotolle. Hoidon jatkuvuus on erittäin tärkeää muun muassa silloin, [Krista Kiuru: No miksi te sitten kannatatte Kela-mallia?] jos on epäily, että on syöpää tai jotain muuta vakavaa sairautta, jolloin on erittäin tärkeää, että tämä henkilö hoidetaan asianmukaisesti ja nopeasti, hoitoketjut toimivat ja hoito osataan aikaistaa oikeaan aikaan. Kyllä ilman muuta hoidon jatkuvuus on tässä mielestäni tärkeämpää.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

16.16 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus kiertää tässä nyt sitä olennaisinta asiaa, joka on se, että 132 miljoonaa euroa otetaan pois hyvinvointialueiden rahoituksesta, joka annettiin hyvinvointialueille silloin, kun säädettiin hoitotakuu. Selitän lyhyesti, jos aikaa on — toivottavasti on — mitä hoitotakuu oikeasti tarkoittaa: 15 prosenttia terveyskeskuslääkärin vastaanotosta on kiirevastaanottoa. Kiirevastaanotto tarkoittaa, että heti. Sitten se jäljellä oleva jakaantuu kahteen osaan: On ennalta suunniteltu, esimerkiksi kolmen kuukauden päästä pidettävä kontrollikäynti. Siihen ei hoitotakuu liity. Hoitotakuu liittyy esimerkiksi juuri sellaisiin asioihin, joita edustaja Merinen täällä kuvasi: kyhmy rinnassa, pitkäaikainen kipu polvessa, vatsakipu, joka ei vaadi sinä samana päivänä hoitoa, mutta sitä hoitoa ja tutkimusta pitäisi saada kahdessa viikossa. Sen kustannusosuus terveyskeskuslääkäreiden työssä on 238 miljoonaa euroa. Siitä otetaan nyt puolet pois, jolloin tulee tämä hoitoonpääsy romahtamaan. [Puhemies: Kysymys!] Onko tämä teidän mielestänne poliittisesti ja taloudellisesti [Puhemies koputtaa] järkevä ratkaisu?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

16.17 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puhuin tässä aikaisemmin hoidontarpeen arvioinnista ja siitä, kuinka tärkeätä on, että siinä vaiheessa, kun asiakas on yhteydessä terveydenhuoltoon, osataan tehdä se hoidontarpeen arviointi ja kiireellisyysarviointi oikein. Esimerkkinä mainitsitte kyhmyn rinnassa. Olettaisin, että tämmöisellä diagnoosilla pääsee todella nopeasti lääkäriin tänä päivänä. [Krista Kiuru: Nyt meni kyllä väärin! — Eveliina Heinäluoma: Ministeri olettaa!] — Niin, en tiedä, mikä tässä ex-ministeri Kiurun mielestä on niin uskomatonta. Minusta koko sote-uudistus on aika uskomaton. [Naurua — Antti Kurvinen: Aika heikkoa vastuuministeriltä! — Aki Lindén: Olipa kannustavaa hyvinvointialueille!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén, olkaa hyvä.

16.18 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ne, mistä olen erittäin huolissani, ovat ne äänenpainot ja ne sävyt, mitä hallituksen edustajien, ministereitten, puheenvuoroista tulee. Teidän puheistahan tulee sellainen kuva, että asiantuntijat olisivat pitäneet hoitotakuuta, tätä 14 päivän hoitotakuuta, huonona ideana. Sehän ei pidä paikkaansa. Asiantuntijat kannattivat sitä laajasti ja ovat esimerkiksi meidän sosiaali- ja terveysvaliokunnassa useissa lausunnoissa nostaneet tätä esille. Minun huoleni liittyykin siihen, että kun nyt näillä leikkauksilla hoitotakuu murennetaan ja meillä on jo nyt niin haastava tilanne siinä, että riittävän ajoissa päästään hoitoon, niin tämä tulee murentamaan sen tilanteen. Ne, keillä on rahaa, pääsevät nopeammin hoitoon — entistä nopeammin hoitoon — ja ne, jotka ovat julkisella puolella, joutuvat omien vaivojensa kanssa odottamaan, [Wilhelm Junnila: Ei pidä paikkaansa!] valitettavasti jopa kolme kuukautta. Kela-korvaukset eivät ole tässä apu. Kela-korvaukset eivät ole tässä apu — asiantuntijat ovat sanoneet, että se raha olisi pitänyt siirtää hyvinvointialueille, [Puhemies: Ja kysymys!] ja siellä se olisi auttanut. Minun kysymykseni [Puhemies koputtaa] liittyy siihen, pitäisikö hallituksen perehtyä asiantuntijalausuntoihin, [Puhemies koputtaa] jotta osaavat vastata täällä kysymyksiin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

16.19 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Koko tämän hallituksen sote-ratkaisujen ytimessä on se, että me haluamme saada hyvinvointialueet onnistumaan. Me haluamme saada ihmiset nopeasti jonoista hoitoon. [Antti Kurvinen: Leikkaamalla!] Me haluamme, että ihmiset saavat avun ongelmiinsa ajoissa. Tämä ei ole tämänhetkinen tilanne, eivätkä sitä valitettavasti ole viimeaikaiset sääntelyratkaisut eivätkä hallinnolliset myllerrykset auttaneet. [Antti Kurvinen: Autatte ottamalla rahat pois!]

Ja se, mitä nyt tarvitaan, on se, että katsotaan läpi työnjakoa, että katsotaan läpi byrokraatia, sitä, minkälaisia ylimääräisiä velvoitteita on — esimerkiksi lääkärit joutuvat kirjoittamaan todistuksia ja lausuntoja — ja miten tietojärjestelmät toimivat. Siis ihan tällaisia käytännön työhön liittyviä helpotuksia pyritään löytämään.

Samanaikaisesti — tässä viitattiin Kela-korvauksiin — Kela-korvaukset ovat yksi keino. Me tarvitsemme koko keinopaletin, sekä julkisen sektorin että myös yksityisen sektorin avun, sen, että ihmiset, mikäli heillä on mahdollisuus, voisivat käyttää niitä ja panostaa myös omaan terveyteensä. Se on 90 miljoonaa ensi vuonna, tämä Kela-korvausten osuus.

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

Se on hyvin pieni osa siitä miljardien rahoituspotista, 25—26 miljardista, mitä hyvinvointialueilla meidän sote-palveluihin [Puhemies koputtaa] ja -järjestelmään käytetään, mutta se tuo avun siihen, että pääsee nopeammin hoitoon [Puhemies koputtaa] — ja saadaan myös hedelmöityshoidot ja fysioterapia Kela-korvausten piiriin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tuppurainen, olkaa hyvä.

16.20 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Pääministeri Orpo, te taisitte tässä edellä tulla antaneeksi väärän todistuksen eduskunnan edessä. [Vasemmalta: Kyllä!] Te sanoitte ihan sanatarkasti, että hoitojonot ovat pidentyneet, ja sillä ikään kuin perustelite tätä teidän hoitotakuun leikkaustanne. No, tämä ei pidä paikkaansa, koska tosiasiasa THL:n arvion mukaan — ja siteeraan tässä sanatarkasti — ”lokakuussa 2023 perusterveydenhuollon avosairaanhoidon kiireettömään lääkärin hoitoon tai tutkimukseen pääsi selvästi aiempaa paremmin jo viikon kuluessa”. ”Edeltävän kahden vuoden aikainen hoitotakuun odotusaikojen pidentyminen on siis pysähtynyt ja odotusajat ovat lyhentyneet lokakuussa 2023.” Tämä kertoo siitä, että hoitotakuu nimenomaan toimi. Nyt te viette hyvinvointialueilta rahat, 132 miljoonaa euroa, mikä tarkoittaa, että lääkäreitä ja hoitajia vähennetään satoja, ja sen vuoksi te joudutte heikentämään hoitotakuuta, koska ihmiset eivät saa sitä hoitoa. Mutta, pääministeri, te annoitte eduskunnalle väärän todistuksen. [Puhemies koputtaa] Kumpaa tässä pitää uskoa: THL:ää vaiko teitä? [Puhemies koputtaa] Luotatteko te THL:ään?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.22 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä nyt kuitenkin isossa kuvassa tosiasia on se, että meillä on erittäin pitkät jonot hoitoon. Viestejä tulee jatkuvasti eri puolilta Suomea, miten hoitojonot ovat pitkiä. [Timo Harakka: Onko ne pidentyneet?] Mutta jos joku on väärää todistusta, niin minusta se, että kun te sanotte, että te annoitte 135 miljoonaa — siis laista, joka tuli tämän hallituksen aikana voimaan — ja samaan aikaan te teitte uudistuksen, jossa on kahden miljardin aukko ensi vuodelle rahoituksessa, [Perussuomalaisten ryhmästä: Ohhoh!] niin nyt te annatte kuvan, että siellä se 135 miljoonaa on, että sen kun toteutatte tämän lain. Ei ole, ei ole. Me joudumme lisäämään ja löytämään muualta kaksi miljardia euroa ensi vuodelle lisää, ja me haluamme tehdä sen siksi, että hyvinvointialueet pystyvät hoitamaan tehtävänsä, että ihmiset pääsevät sinne hoitoon. Yksi työväline siihen, että sitä rahoitusta saadaan, on se, että me puramme normeja ja viime aikoina tehtyä lainsäädäntöä, [Antti Kurvinen: Viette rahat!] ja siinä hoitotakuu oli yksi niistä, jotka lisäsivät velvoitteita tavalla, johon ei ole varaa, [Puhemies koputtaa] ja kun ei myöskään ole hoitajia, niin se ei tule toteutumaan. [Aki Lindén: Heikko vastaus! — Eveliina Heinäluoma: Vähennätte rahaa!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Saramo, olkaa hyvä.

16.23 Jussi Saramo vas (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ministeri Juuso sanoo kerta toisensa jälkeen, että vastuu on hyvinvointialueen päättäjillä, mutta te viette kuitenkin hyvinvointialueen päättäjiltä rahat, joilla he voisivat tehdä toimia. [Välihuutoja oikealta] Ministeri Grahn-Laasonen puolustele kerta toisensa jälkeen sitä, että rahaa siir-

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

retään julkisista terveyspalveluista yksityisille, [Ben Zyskowiec: Ei niitä sieltä siirretä!] vaikka kaikki asiantuntijat sanovat, ja nyt meillä on tilastoakin ja faktat näyttävät, että tämä ei pidä paikkaansa. Siellä ovat vain hinnat nousseet, ja tämä teidän tuki on mennyt suoraan vain sinne terveysbisneksen osinkoihin.

Kyllä oli aika huippu tämä, että pääministeri Orpo tässä antoi täysin väärän todistuksen eikä äsken vastannut edustaja Tuppuraisen kysymykseen. Kyllä ministerien pitää puhua eduskunnalle ja kansalaisille totta. Hoitojonot ovat nyt lyhentyneet sote-uudistuksen ja hoitotakuun jälkeen. Muistutan pääministeri Orpoa, että silloin kun te olitte valtiovarainministeri Orpo, kunnilla oli kolmen miljardin vaje, joka tuli siis sotesta. Nyt siellä on alle kahden miljardin vaje, niin että tilanne on paljon parempi kuin silloin, kun te lopetitte työne 2019. [Puhemies koputtaa] Kysyn, arvoisa puhemies, pääministeri Orpolta: puhuitteko [Puhemies koputtaa] te tänään totta vai ette?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.24 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tarkoitukseni oli kuvata sitä tilannetta, mikä on tosiasia meidän tämän hetken sosiaali- ja terveyspalveluissa. Meillä on valtavan pitkät jonot — meillä on valtavan pitkät jonot. [Välihuutoja vasemmalta — Aki Lindén: Niitä pitää lyhentää eikä pidentää!] Voi olla, että jollain aikavälillä voi olla niin, että jonoissa on joillakin alueilla tapahtunut parannusta, mutta kun me katsomme koko Suomea ja koko sitä tilannetta, mikä meillä on, niin meillä on samaan aikaan pitkät hoitojonot ja meillä on pulaa hoitajista, osaavasta henkilökunnasta, ja valtava puute rahasta.

Me koetamme ratkoa tätä kokonaisuutta. Voi olla, että sieltä löytyy sitten joitain epätarkkuuksia vastauspuheenvuoroissa, [Naurua vasemmalta] mutta tosiasia on se, että me ratkomme kolmea asiaa: hoitojonoja eli ihmisten hoitoonpääsyä, pulaa henkilöstöstä ja pulaa rahasta. Se ei muutu mihinkään, ja perusta tälle kokonaisuudelle luotiin viime hallituksen sote-ratkaisulla, jonka kanssa me yritämme tulla nyt toimeen, jotta ihmiset pääsisivät hoitoon. [Pia Viitanen: Ja te otatte rahat pois!] Jos jollain on merkitystä ja jos joku on totta, niin se on se, että me teemme kaikkemme, että ihmiset saavat tässä maassa hoitoa. [Välihuutoja]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää, olkaa hyvä.

16.25 Pia Sillanpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on hyvinvointialueilla erittäin päteviä hoitajia, jotka vastaanottavat näitä puheluita, kun terveydestään huolestunut kansalainen ottaa yhteyttä saadakseen ajan lääkärille. [Anna Kontula: Monilla alueilla ei enää puhelimeen vastata!] Hoitaja tekee alkuarvioinnin siitä, millä aikataululla potilaan tulisi aika saada. Hyvinvointialueet päättävät itse, miten palvelut järjestetään. Hyvinvointialueille on selvää, että oireiset potilaat hoidetaan mahdollisimman pian, jotta sairaus ei edisty sellaiseen pisteeseen, missä sairaus on edennyt turhaan ja tulee hyvinvointialueelle ja yhteiskunnalle kalliimmaksi hoitaa. Hoitajilla on tässä erittäin tärkeä rooli, ja päteviä hoitajia tarvitaan riittävästi tietenkin tästäkin syystä. [Piritta Rantanen: Ja aikuis-koulutustuki lakkautetaan!] Meidän tarvitsee siis saada lisää nuoria hakemaan hoitoalalle. Kysynkin ministeri Henrikssonilta: miten näette hoitajien koulutusten aloituspaikkojen

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

riittävyys tällä hetkellä? [Aino-Kaisa Pekonen: Aikuiskoulutustuen lakkautus varmaan helpottaa!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Henriksson. [Sari Multala pyytää puheenvuoroa viittaamalla] — No, olkaa hyvä.

16.26 Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyse on sairaanhoitajista, ja heitä koulutetaan ammattikorkeakouluissa. On totta, että meillä on ympäri Suomen kova pula pätevistä hoitajista. Olemme kuitenkin onneksenne pystyneet lisäämään aloituspaikkoja [Krista Kiuru: Kuinka monta?] ja kohdentamaan sitä rahoitusta nimenomaan pahimmille pula-aloille, sairaanhoitajakoulutukseen muun muassa. Nämä rahat on nyt päätetty tämän alkuvuoden kuluessa, ja sairaanhoitajakoulutus oli yksi näistä koulutusmuodoista, joihin aloituspaikkoja lisätään. Tämäkään tuskin nyt vielä ratkaisee koko kysymystä. Totta kai kysymys on myös siitä, että pystytään pitämään huolta siitä, että työolot ovat sellaiset, että sillä alalla myös pysytään. Mutta tämän olemme nyt tehneet, ja tämä päätös on nyt toimeenpanttu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindtman, olkaa hyvä.

16.27 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siitä voimme olla samaa mieltä, että hoitojonot tänäkin päivänä ovat liian pitkät. Mutta, arvoisa pääministeri, vain pari vuotta aikaisemmin ne olivat vielä pitempiä. Sen vuoksi, koska näin pitkiin hoitojonoihin Suomella ei ole varaa — muun muassa niistä syistä, joista edustaja Merinen täällä esitti esimerkkejä — säädettiin hoitotakuu, jotta saadaan ihmiset nopeammin jonoista hoitoon. [Aki Lindén: Ja annettiin rahat!] Ja nyt te olette purkamassa tätä hoitotakuuta ja perustelette sillä, että se ei ole toiminut. Sanoitte sanatarkasti, että ”hoitojonot ovat pidentyneet”. Mutta niin kuin ryhmäpuheenjohtaja Tuppurainen tässä totesi, [Mauri Peltokangas: Ei nyt saivarrella!] THL hyvin selvästi on todennut täällä, että vuonna 23 hoitojonot ovat lyhentyneet. Kun tämä on teidän keskeinen argumenttinne, että tämä ei ole toiminut, niin sanokaa nyt: [Puhemies koputtaa] antaako THL väärää tietoa, vai haluaisitteko korjata äskeistä lausuntoanne?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.29 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy olla tarkkana, mitä sanoo, [Tuula Väättäinen: Aina pitää olla!] mutta oliko niin, että tämä hoitotakuulainsäädäntö tuli voimaan 1.9.23.? 1.9.23 — tuskin se on ihan valtavasti ehtinyt vaikuttamaan, jos hoitojonot ovat sitten vuoden 23 aikana lyhentyneet. [Aki Lindén: Kuntien oli pakko valmistautua jo aiemmin!] Edelleen, jos ei siis nyt saivarrella tällä sanamuodolla, tosiasia on se, että tässä maassa on valtavan pitkät jonot hoitoihin. Ollaanko me tästä samaa mieltä: valtavat jonot hoitoihin? Ollaan.

Tässä maassa on huutava pula hoitohenkilöstöstä, mikä on yksi syy sille, että me joudumme käyttämään paljon vuokratyövoimaa, jota meistä kukaan ei haluaisi ja joka on kallista. Me emme pysty purkamaan jonoja riittävästi, koska ei ole hoitajia. Ja sen lisäksi edelleen siitä rahasta on huutava puute. Siitä on huutava puute. Te ette antaneet rahaa tälle, vaan te loitte mallin, joka kiihdyttää kuluja. [Matias Mäkynen: Mitä te teette?] Se, että te

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

kee lain, on vähän niin kuin Neuvostoliitossa aikanaan, että sitten odotetaan, että kaikki pääsevät hoitoon, kun on oikein laki. [Välihuutoja vasemmalta] Mutta pitäisi olla toimiva laki, pitäisi olla hoitajat, ja pitäisi olla rahat.

2.2. Suullinen kysymys hoitotakuun toteutumisesta (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 94/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Liike Nyt -eduskuntaryhmän kysymys käsittelee samaa aihepiiriä. — Edustaja Harkimo, olkaa hyvä. [Välihuutoja vasemmalta — Harry Harkimo: No niin, kun ollaan Suomessa kuitenkin!]

Keskustelu

16.30 Harry Harkimo liik: Arvoisa puhemies, ärade talman! THL:n raportin mukaan joulukuun 2023 lopussa 173 000 odotti hoitoa kiireettömään erikoissairaanhoidon sairaaloissa, ja hoitoa odottaneista 29 000 oli odottanut hoitoonpääsyä yli puoli vuotta. Hoitoonpääsystä säädetään terveydenhuoltolaissa, jonka mukaan pitäisi päästä hoitoon kuudessa kuukaudessa. Kuusi kuukautta on jo pitkä aika odottaa, mutta jos hoitotakuuta ei pystytä täyttämään, rikotaan samalla tietoisesti lakia ja vaarannetaan ihmisten terveyttä.

Ministeri Juuso, jos hoitotakuuta rikotaan, pitäisikö hyvinvointialueille langettaa rangaistuksia ja ulottaa ne koskemaan myös toimivaa johtoa? Mitä järkeä, että meillä on lakeja, jos niiden noudattamatta jättämisestä ei saa sanktioita?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.31 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erikoissairaanhoidon jonotilanne paheni huomattavasti koronan aikaan — sen tiedämme kaikki, ja olen huolellisesti seurannut sen kehittymistä. Nyt näyttää siltä, että jonot ovat taas lyhenemässä. Ollaan päästy koronasta eroon, ja toiminta on saatu käyntiin. Siltikin meillä on edelleen jonossa potilaita, jotka ovat jonottaneet yli kuusi kuukautta, ja se on lainvastaista. Tähän on Valvira puuttunut ja lähettänyt alkuvuodesta — en ihan tarkkaan muista kuukautta, mutta kuitenkin — selvityspyyntöjä alueille siitä, millaisilla toimenpiteillä hoitojonoja puretaan, ja tietääkseni alueille on jo myöskin ryhdytty toimenpiteisiin asian suhteen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Viimeinen lisäkysymys tähän aiheeseen liittyen. — Edustaja Merinen, olkaa hyvä.

16.32 Ville Merinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysyisin ministeri Juusolta. Me ollaan molemmat sairaanhoitajia, minä aikaisemmalta tutkinnoltani, ja olen ymmärtänyt, että te olette myös. Siis kolme kuukauttahan on tajuttoman pitkä aika odottaa, [Juho Eerola: Niin on!] ja todellisuudessa se ei mene aina niin, että se ensimmäinen arvio onnistuu. Se on se, minkä suurin osa kuulijoista tietää, minkä on itse kokenut tai miten on

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

läheiselle käynyt, niin kuin kävi minun läheiselleni. Jos ei onnistu se arvio, niin se kolme kuukautta on todella pitkä aika. Siinä voi tapahtua mitä vaan.

Minä haluaisin kysyä teiltä: ajatteletteko oikeasti sairaanhoitajana, että kolme kuukautta on jotenkin hyvä asia verrattuna siihen, mitä olisi se lyhyempi? [Sebastian Tynkkynen: Miten te kehtaatte?] Sehän on aivan selvä asia, että se nopeampi hoitoonpääsy on äärettömän tärkeää.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.33 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muistelen tässä aikaa ennen 1.9. hoitotakuun ollessa kolme kuukautta. Silloin vaihtelu alueilla oli erittäin suurta: joillakin paikkakunnilla pääsi viikossa, toisilla paikkakunnilla piti odottaa kolme kuukautta ja joskus vieläkin enemmän.

Nyt tämän hallituskauden aikana on vahvasti satsattu etävastaanottoihin ja digitaalisiin palveluihin. Se on helpottanut tätä jonoa sinne lääkärille hoitoon pääsyssä, ja myöskin tämä osaltaan vaikuttaa siihen, että niiden osalta, jotka nyt tarvitsevat lääkärää, olettaisin, että he pääsevät kyllä hoitoon useimmissa tapauksissa nopeammin kuin kolmessa kuukaudessa.

Kolme kuukautta on pitkä aika, mutta uskon, että meidän kokeneet sairaanhoitajamme pystyvät aika hyvin arvioimaan sen, kenellä on kiireempi kuin jollakin toisella. Elikkä tämä helpottaa sitä priorisointia, kun on mahdollisuus joustaa tässä hoitotakuuajassa. [Aki Lindén: Mutta otatte rahat pois!]

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys EU:n maataloustukien tasosta (Eerikki Viljanen kesk)

Suullinen kysymys SKT 95/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysyjä, edustaja Viljanen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.34 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa puhemies! Vihdoin koittanut hyvä kevätsää on tarkoittanut pitkiä työpäiviä ja -öitä meille suomalaisen ruuan tuottajille. Maanviljelyyn liittyy aina epävarmuustekijöitä, luonnonvoimiin emme voi vaikuttaa. Mutta onneksi voimme vaikuttaa siihen, millä säännöillä Suomessa ruokaa tuotetaan ja kuinka paljon huoltovarmuuttamme turvaavaa tuotantoa tuetaan. Juuri nyt käsillä on tärkeä vaikuttamisen aika, kun ensi kuussa valitsemme uusia EU-päättäjiä ja sen jälkeen alkavat neuvottelut EU:n tulevasta rahankäytöstä. Pääministeri Orpo on luvannut hallituksensa tekevän aikaisempia hallituksia vaikuttavampaa ja tuloksekkaampaa EU-vaikuttamista. [Ben Zyskowitz: Se ei ole vaikeaa!] Siksi kysynkin nyt pääministeriltä: lupaatteko, että tulevissa neuvotteluissa Suomi saa varmistettua vähintäänkin nykyisen tasoiset EU-tuet suomalaiselle ruuantuotannolle [Puhemies koputtaa] tulevalle kaudelle? [Antti Kaikkonen: Se ei ole kuulemma vaikeakaan!]

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.35 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erittäin tärkeä kysymys. Suomalainen ruoka on hieno tuote. Me tarvitsemme sitä oman huoltovarmuutemme takia, mutta meidän täytyy huolehtia myöskin siitä, että meillä on mahdollisuus saada hienoa, turvallista, kestävästi tuotettua suomalaista ruokaa ihmisten pöytiin. Me tullaan tekemään kaikkemme, että EU:n strategiseen agendaan saadaan oikeat kirjaukset, joilla saadaan luotua pohjaa ruuantuotannolle Suomessa, kannattavalle ruuantuotannolle. Ja samaan aikaan alkaa vaikuttamistyö seuraavaan, vuonna 27 alkavaan ohjelmakauteen, jotta pystytään taas maksimoimaan saanto suomalaiselle ruuantuotannolle ja sitä kautta luomaan se perusta sille, että koko Suomessa voidaan ruokaa tuottaa ja että se on kannattavaa. Totta kai tarvitaan paljon muita toimenpiteitä, jotka ovat EU:n käsissä, kun kerran on yhteinen maatalouspolitiikka. Niistä voisin nostaa nyt tässä vaiheessa esille esimerkiksi turhan byrokratian purun, joka monesti vaikeuttaa, haittaa sitä kannattavaa ruuantuotantoa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää tähän aiheeseen liittyviä lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

16.37 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Maatalous on Suomelle tärkeä totta kai meidän oman kansamme takia. Kotimainen ruoka on parasta suomalaisten terveydelle. Se on puhdasta, puhtaassa ympäristössä kasvanutta ja ennen kaikkea Suomessa hyvin tuotettua. Nyt eurovaalikampanjoinnin aikana olen ikävä kyllä huomannut varsinkin kokoomuksen meppiehdokkaiden piirissä puheenvuoroja, että näistä voitaisiin leikata — samanlaista ilmapiiriä olen havainnut usean ehdokkaan suulla sanottuna. Olen siitä ollut huolissani. Käytännössähän kuitenkin nämä henkilöt sitten siellä meitä edustavat. Mikä on hallituksen linja tässä asiassa? Maataloustuet, se on se rahamäärä, jonka me voimme sieltä Suomeen saada siitä jäsenmaksusta, mitä vuosittain makсамme. [Antti Kurvinen: Mikä on kokoomuksen linja?] Toivon, että te, arvoisa kunnioittamani pääministeri tai maa- ja metsätalousministeri, teette tässä asiassa kaikenne, että saamme sieltä vähintään saman verran ja mielellään vähän enemmän, koska olemme täällä pohjoisilla rajoilla ja jos ei oma maatalous toimi ja tällainen on maailma, voi nälkäkuolema olla lähellä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Essayah, olkaa hyvä.

16.38 Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Ja kiitoksia edustaja Hoskoselle tärkeästä kysymyksestä. Minä uskon, että oppositiokin on nähnyt, että tällä hallituksella on tahtotilaa nimenomaisesti suomalaisen maatalouden tulevaisuuden rakentamisessa. Katsokaa kehysneuvotteluja: maatalouteen ei kohdistettu leikkauksia. Eikö se ole todella kova todiste siitä, että me nimenomaisesti haluamme turvata suomalaisen ruuantuotannon tulevaisuuden, myöskin biotalouden tulevaisuuden kokonaisuudessaan? [Vilhelm Junnila: Eikö kuulosta hyvältä?] Olemme tehneet työtä sen eteen, että komission työohjelmaan biotalous nostetaan yhtenä isona strategisena ja merkittävänä tekijänä. Samoin pääministeri on saanut nostettua sinne huippukokouksen

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

päätelmiin biotalouden merkityksen. Me todella teemme koko hallituksessa laajalla rintamalla työtä sen eteen, että suomalainen maatalous ja myöskin suomalainen maaseutu pärjäävät. Tässä yhteydessä haluan muistuttaa vielä tuosta lisätalousarvio kakkosesta, jossa myöskin näette sen, millä tavalla on pystytty nämä alueelliset ja paikalliset maaseudun kehittämiserärahat turvaamaan. Ja tällä on iso merkitys koko Suomen elinvoiman kannalta. Tämä hallitus on nimenomaan maatalouden ja [Puhemies koputtaa] maaseudun hallitus.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Savola, olkaa hyvä.

16.39 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllähän se kannattava ruuantuotanto on sen kaiken edellytys, se, että viljelijä saa palkan siitä tekemästään työstä, korvauksen siitä, että hän tuottaa sitä maailman parasta, puhtainta ruokaa. Ja se, että me pystymme huoltovarmuuden tässä maassa säilyttämään, tarkoittaa sitä, että meillä pitää olla ruuantuottajia tuottamaan sitä ruokaa.

Mutta kyllä meillä suuri ongelma on edelleen ruokamarkkinassa, ja näitä asioitahan on selvitetty. Viime kaudella oli parlamentaarista työryhmää, johon kaikki puolueet osallistuivat, ja sieltäkin tuli erinomaisia esityksiä sen suhteen, mitä voitaisiin ruokamarkkinoiden parantamiseksi tehdä. Mutta eivät nämä kauppajätit, jotka meillä tällä hetkellä tässä maassa jylläävät, katteistaan tingi, tulokset ovat kovia, ja siihen me odotamme nyt hallitukseltakin esityksiä. Ministeri Essayah, mitä esityksiä hallitus on tekemässä sen suhteen, että kaupat saadaan kuriin ja tuottajille oikeudenmukainen korvaus näiden tekemästä työstä? [Sinuhe Wallinheimon välihuuto — Sanna Antikainen: Mitä te teitte kahdeksan vuoden aikana?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Essayah, olkaa hyvä.

16.40 Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Todella hienoa, että edustaja Savola, joka tulee puolueesta, joka on kahdeksan vuotta pitänyt maatalousministerin salkkua, huomaa, että näitä asioita on kyllä selvitetty mutta ei ole laitettu toimeksi. Mutta tämä hallitus laittaa toimeksi. [Perussuomalaisten ryhmästä: Jauhot suuhun!] Niin kuin varmasti edustajakin tietää, niin elintarvikemarkkinalain muutos, jossa on myöskin kilpailulakiin tulevia muutoksia, on tällä hetkellä lausuntokierroksella. Eli juurikin me haemme nyt sitä, että meillä on mahdollisuus saada ensinnäkin koko tästä elintarvikeketjusta riittävä määrä tietoa, sen lisäksi, että meidän elintarvikemarkkinavaltuutettu myöskin pystyy tekemään toimenpiteitä siltä pohjalta. Tämän lisäksi on tulossa tähän lainsäädäntöön niin sanottu kakkososio, jossa muun muassa on tarkoitus tarkastella näitä kauppajien omia merkkejä, niin sanottuja private label -merkkejä, joitten ympärillä on aika paljon keskustelua siitä, minkälainen se tuottajan asema siinä ketjussa oikein on. Sen voin kyllä sanoa etukäteen, että kyllä se liian heikko on.

Siinä edustaja on aivan oikeassa, että on todella tärkeää nimenomaan, että se tuottaja saa siitä elintarvikeketjusta sen oman osuutensa, [Puhemies koputtaa] joka hänelle kuuluu, ja sen eteen tämä hallitus tekee täysillä töitä. [Perussuomalaisten ryhmästä: Kyllä!]

2.4. Suullinen kysymys maatalouden kannattavuuden parantamisesta (Anders Norrback r)
Suullinen kysymys SKT 96/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Ledamot Norrback, varsågod.

Keskustelu

16.41 Anders Norrback r: Tack, ärade talman! Ren finsk mat har stora möjligheter på världsmarknaden, och både produktutveckling och långsiktiga exportinvesteringar måste stödjas, såsom regeringen gör. Regeringen värnar om jordbruket, vilket vi också har sett nu under den senaste tiden när inga ytterligare sparåtgärder riktats mot jordbruket.

Arvoisa puhemies! Maatalous on ennennäkemättömässä kannattavuuskriisissä. Se on todettu monta kertaa täällä. Jotta meillä tulevaisuudessa olisi suomalaista ruokaa tarjolla, täytyy meidän katsoa koko tuotantoketjua ja sitä koskevaa lainsäädäntöä. Kysyisin, arvoisa ministeri Essayah: Miten maatalouden kannattavuutta voidaan parantaa uudistamalla lainsäädäntöä? Tässä on mainittu elintarvikemarkkinalaki, kilpailulaki ja julkisia hankintoja koskeva laki. Onko muita vaihtoehtoja? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Essayah, olkaa hyvä.

16.42 Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia hyvästä kysymyksestä edustaja Norrbackilta. Hän on ollut itsekkin kirjoittamassa tätä hallitusohjelmaa, jossa juurikin nämä lainsäädäntökohdat on nostettu esille aivan keskeisinä.

Mutta kyllähän me sen lisäksi tarvitsemme myöskin tietoa siitä, millä tavalla nuo kustannukset kehittyvät, jolloin pystymme myöskin toivon mukaan vaikuttamaan siihen, että siinä vaiheessa, jos tällainen sopimus on tehty pitkälle ajanjaksolle ja jos kustannuskehitys on epäsuotuisa tuottajan kannalta, tulisi selkeä indeksi, joka osoittaa sen, että näitä sopimuksia on myöskin lähdettävä avaamaan ja neuvottelemaan uudestaan. Tämä on todella tärkeä uudistus. Tämä ei ole sellainen keskustelu, mitä käydään nyt pelkästään Suomessa, vaan ihan samalla tavalla EU-pöydissä. Sen lisäksi myös tämä epäterveitten kauppatapojen direktiivi, niin sanottu UTP-direktiivi, on EU-pöydissä nostettu esiin, juurikin näistä syistä, että tuottajan asema on ketjussa liian heikko ja toisaalta pitkät sopimukset saattavat sitoa tuottajan hyvin epäedullisiin ehtoihin. Silloin niihin on pystyttävä puuttumaan myöskin näitten indeksivertailujen kautta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pitko, olkaa hyvä.

16.43 Jenni Pitko vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maatalous on riippuvainen luonnon ekosysteemeistä, ja maaseudulla otetaan ensimmäisenä vastaan myös muutokset luonnossa ja ilmastomuutoksen vaikutukset. Suomi on kuitenkin profiloitunut EU-vaikuttamisessa aika luontotoimien vastaisena, vaikka suomalaisten selvä enemmistö niitä kannattaa. Tänään julkaistun WWF:n teettämän kyselyn mukaan jopa 70 prosenttia

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

suomalaisista kannattaa EU:n ennallistamisasetuksen hyväksymistä, vain 10 prosenttia vastustaa sitä. Hyvä hallitus, kysyn nyt teiltä, kenen asialla te oikein olette. Suomalaiset rakastavat meidän luontoa ja haluavat suojella sitä ja ennallistaa sitä. Teillä on vielä mahdollisuus vaihtaa teidän kielteinen kantanne EU:n ennallistamisasetukseen, tulla suomalaisen linjalle, turvata puhtaat mökkivedet, kalakannat ja myös suomalainen ruuantuotanto. Aiotteko te vaihtaa linjanne ja tulla ennallistamisasetusta kannattamaan?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Mykkänen, olkaa hyvä.

16.44 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen iloinen, että moni suomalainen kantaa huolta arvokkaasta luonnosta — ja varmaan kaikki täällä. Meidän työmme eduskunnassa on yhteensovittaa luonnon tarpeita, sote-tarpeita, koulutustarpeita, yhteisen valtionvelan vähentämisen tarpeita. Ja jos nyt katsotaan Luontopaneelin arviota esimerkiksi ennallistamisen tarpeista, niin ne ovat yhdeksän miljardia vuosikymmenessä viime joulukuun raportin mukaan. EU:n ennallistamisasetuksen kustannuksiksi Suomelle on arvioitu yli puoli miljardia euroa vuosittain, ja Suomelle ne kustannukset ovat korkeimmat EU-maiden välillä väestön ja talouden kokoon nähden. On hyvä, että täällä on edustajia vaatimassa näinkin radikaaleja toimia, mutta se, että ne ovat tutkijaryhmien arvioimia, ja se, että ennallistamista kannatetaan, eivät tee niitä sellaisenaan kohtuullisiksi, kun meidän tehtävä on todella yhteensovittaa eri tarpeita. Puhdasoppisia ratkaisuja voi vaatia, niitä voi perustella, mutta kyllä ne ovat radikaaleja verrattuna siihen demokraattiseen, tasapainoiseen kehitykseen, jota Suomessa on pitkään tehty ja jolla tämä hallitus [Puhemies koputtaa] pyrkii luontotoimia tekemään. [Jenna Simula: Ääri-vihreitä!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja viimeinen lisäkysymys tähän aihepiiriin liittyen. — Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

16.46 Anne Kalmari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tälläkin hetkellä viljelijät tekevät töitä pelloillaan 6,4 euron tuntipalkalla. Te olette luvanneet suitsia elintarvikemarkkinoita reilumpaan suuntaan, ja vaadin, [Mauri Peltokangas: Kahdeksan vuotta salkku ollut teillä!] että ette jää odottamaan sitä EU:n lainsäädäntöä. Voi olla, että sitä ei koskaan sieltä tule. Edes kauppojen hämäävien alkuperämerkintöjen kuriin laittaminen olisi asiallista, kun siitä on jo säännökset olemassa. [Juho Eerola: Niitäkään ei ole mo-
neen vuoteen tehty!]

Mutta kaikista kurjinta on se, että te olette luvanneet, että ruuantuotannon tukiin ei kosketa, ja nyt kuitenkin, kun te, onneksi, lupaatte kylätoiminnan jatkon, kylähankkeitten ja muitten yritystoiminnan hankkeitten jatkon, oli kauhea lukea, että te otatte ne rahat suoraan ruuantuotannon tuista, [Keskustan ryhmästä: Ohhoh!] LFA-tuesta, ympäristökorvauksesta. Jos ne eivät ole kuluneet täysimääräisesti, kyllä entiset hallitukset olisivat palauttaneet [Puhemies koputtaa] ruuantuotannon tuen ruuantuottajille, jotka tekevät [Puhemies: Kysymys!] 6,4 euron tuntipalkalla työtä. Miksi olette tehneet näin? [Ben Zyskowicz: Te ryövärit!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri Essayah, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

16.47 **Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt täytyy todeta, että edustaja on nyt jollakin tavalla väärin käsittänyt tämän CAP-rahoituksen siirron. [Perussuomalaisten ryhmästä: Olipa yllätys!] Elikkä tähän tapahtuu nimenomaan sieltä siirtymäkauden rahoituksista vuodelta 20—21, elikkä niistä rahoista, jotka ovat silloin jääneet käyttämättä. Ja jos me nytten momenttien välisillä siirroilla tällä tavalla pystymme pelastamaan [Keskustan ryhmästä: Maatalouden tuista, jotka on luvattu viljelijöille!] kokonaan paikallisen ja alueellisen rahoituksen, niin eikö tämä ole loistava uutinen? Eikö tämä on erinomainen uutinen? [Anne Kalmari: Eivätkö viljelijät ansaitsisi niitä?] Vuoden 20—21 rahat ovat niin sanotusti förbi, ne ovat ollutta ja mennyttä. Elikkä jos sieltä on jäänyt siirtymäkauden rahoitusta ja ne nyt uudelleen kohdennetaan nimenomaisesti varmistamaan se, että me saamme EU:lta täyden saannon tähän paikalliseen ja alueelliseen maaseudun kehittämiseen, niin tähän on aivan erinomainen uutinen. [Perussuomalaisten ryhmästä: Juuri näin, oikein!] Ja tämä osoittaa sen, millä tavalla tämä hallitus näin kireässä taloudellisessa tilanteessa pitää huolta koko Suomen elinvoimasta, maaseudun elinvoimasta eritoten. Ja uskon, että sydämessään varmasti edustajakin tästä asiasta iloitsee.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys vanhojen metsien suojelukriteereistä (Maria Ohisalo vihr)

Suullinen kysymys SKT 97/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysymys, edustaja Ohisalo, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.49 **Maria Ohisalo vihr:** Arvoisa puhemies! Hallitus on ohjelmassaan sitoutunut suojelemaan kaikki valtion vanhat ja luonnontilaiset metsät. No nyt tästä lupauksesta kiinni pitäminen vaikuttaa olevan erittäin, erittäin huteralla pohjalla. Nimittäin suojelukriteereitä ollaan nyt hilaamassa niin korkeiksi, että varsinkaan Etelä-Suomesta ei välttämättä löydy yhtään suojeltavaa metsää. Etenkin maa- ja metsätalousministeriön kädenjälki näkyy siinä, että lahoppukriteereitä vaaditaan sellaisiksi, että sopivia määriä ei löydy ehkä enää kuin harvoista luonnontilaisista metsistä, jos niistäkään. [Perussuomalaisten ryhmästä: Eikös se ole tarkoituskin?] Se, että te ette sano näistä kriteereistä yhtään mitään julkisuuteen, kertoo ehkä jotain siitä, että ne eivät ole teille täysin poissuljettuja. No luonnon kannalta ne ovat kuitenkin aivan täysin mahdottomia. Nyt tarvittaisiin vastauksia siihen, miksi hallitus edelleen pyörittelee kriteereitä, [Vilhelm Junnila: Valmistelu tehdään huolellisesti!] jotka ovat jopa viisi kertaa tiukempia kuin arvokkaiden metsien vapaaehtoisen suojelun Metso-ohjelmassa — ja Metso-rahojakin te leikkaatte, vaikka niillä aina täällä perustelite suojelutoimia. Kysynkin nyt: aikooko hallitus hyväksyä [Puhemies koputtaa] absurdit satumetsäkriteerit vanhoille metsille, vai aiotteko te varmistaa, että myös Etelä-Suomesta saadaan riittävästi uusia kohteita [Puhemies koputtaa] vanhoille metsille kuuluvaan suojeluun?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Mykkänen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

16.50 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman mukaisesti valtion vanhoja, luonnontilaisia metsiä tullaan suojelemaan, ja tämä päätös etenee nyt tarkentamisessa olevalla polullaan. [Tuomas Kettunen: Viherhumppa jatkuu!] Tämä kriteeripäätöshän koskee sinänsä kaikkia metsiä, ja kyllä, se täytyy tehdä tasapainoisesti sekä luonnontieteen kannalta että siltä kannalta, että siinä on kysymys myös omaisuudensuojasta, vaikutuksista siis yksityismetsätalouteen ja puunhankintaan, ja siitä, että saadaan arvokkaita metsiä suojelun piiriin nykyistä enemmän — ei siis nykyistä luonnonsuojelua vähemmän vaan nykyistä enemmän. [Maria Ohi-salon välihuuto]

Usein keskustelusta tulee sellainen käsitys, että esimerkiksi sanotaan, että luontopolitiikassa on kestävämpiä rima-alituksia — tilanteessa, jossa tuhansia hehtaareita uutta suojelua tulee vapaaehtoisen Metso-ohjelman kautta, [Maria Ohi-salo: Vähemmän kuin aiemmin!] Helmi-ohjelman kautta ennallistetaan — asetelmassa, jossa tehdään historiallisen rajuja valtiontalouden säästöjä. Esimerkiksi kehysriihessä lisäsäästöjä ei luonnonsuojeluun kohdistettu. Eli tämä tasapaino tässä on se, josta itse muistuttaisin. [Jenni Pitkon välihuuto] Jos olisi paljon rahaa, tehtäisiin [Puhemies koputtaa] enemmän, mutta tämä hallitus tekee ihan kohtuullisesti.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.6. Suullinen kysymys Palestiinan asemasta ja Gazan tilanteesta (Timo Furuholm vas)

Suullinen kysymys SKT 98/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysymys, edustaja Furuholm, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.51 Timo Furuholm vas: Arvoisa puhemies! Israel on tappanut Gazassa jo noin 35 000 ihmistä, [Perussuomalaisten ryhmästä: No nyt!] joista valtaosa on lapsia ja naisia. [Perussuomalaisten ryhmästä: Hamasin mukaan!] Gazan tilanne on niin järkyttävä ja katastrofaalinen, että YK:n palestiinalaisalueiden erityisraportoitsija Francesca Albanese on kirjoittanut raportissaan, että Israel toteuttaa kansanmurhaa Gazassa. Viime perjantaina YK:n yleiskokous hyväksyi ylivoimaisella enemmistöllä päätöslauselman Palestiinan tarkkailijajäsenyyden vahvistamisesta YK:ssa. Tässä äänestyksessä Suomi äänesti tyhjää. [Perussuomalaisten ryhmästä: Oikein!] Samaan aikaan Pohjoismaat, kuten Norja, Tanska ja Islanti äänestivät tämän päätöslauselman puolesta. [Vilhelm Junnila: Entä Ruotsi?] Arvoisa ministeri Valtonen, miksi Suomi haluaa olla toistuvasti historian väärällä puolella tässä kysymyksessä? [Oikealta: Oikealla puolella!] Mihin toimenpiteisiin Suomi ryhtyy Gazan kansanmurhan estämiseksi? [Jani Mäkelä: Oletteko te Hamasin tukena?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Valtonen, olkaa hyvä.

16.52 Ulkoministeri Elina Valtonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me kaikki ollaan jo seitsemän kuukauden ajan seurattu järkyttävää tilannetta Gazassa ja sitä

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

turvattomuutta ja suorastaan kasvavaa nälänhätää, jota siviilit kohtaavat siellä. [Ben Zyskowicz: Tässä Hamasin aloittamassa sodassa!] Nyt on niin, että Suomi kannattaa ja edistää kaikin mahdollisin tavoin kahden valtion mallia Lähi-idässä, ja se edellyttää molemmilta osapuolilta tietenkin vastaantuloa. Me käytämme kaikki keinot, joita meillä käytettävissä on, niin kahdenvälisesti, julkisuuden kautta kuin erityisesti kansainvälisillä foorumeilla, joista Euroopan unioni on tietysti meidän keskeisin viiteryhmä asian edistämiseksi. Me tarvitaan välittömästi tulitauko, ja me tarvitaan panttivangit vapaiksi. Tämän pohjalta pitäisi lähteä rakentamaan pysyvää neuvotteluratkaisua kahden valtion mallin ja sitä kautta rauhan osalta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ne edustajat, jotka haluavat tähän aiheeseen liittyen esittää lisäkysymyksiä, voivat ilmoittautua painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Saramo, olkaa hyvä.

16.54 Jussi Saramo vas (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä kun kuuntelin tässäkin salissa olevia huutoja, niin kyllä ihmettelen, että kun toistakymmentuhatta lasta on tapettu, [Vilhelm Junnila: Terroristijärjestön mukaan!] niin tästä tehdään tämmöistä identiteettipolitiikkaa. Me tiedetään, että Länsirannalla on kuollut ennen tätä Hamasin iskua valtavasti ihmisiä koko ajan ja kuolee tälläkin hetkellä, vaikka Hamas ei johda Länsirannalla. [Jani Mäkelä: Miksei Hamas luovuta panttivankeja?] Me tiedetään, että Israelin pääministeri Netanjahu on koko poliittisen uransa vastustanut kahden valtion mallia ja Israel on estänyt, että semmoinen voi tulla. Toisaalta Israel ei hyväksy yhden valtion mallia. Jos olisi yksi demokraattinen — on sen nimi nyt sitten Israel tai Palestiina tai mikä vain — niin siellä olisivat juutalaiset vähemmistössä. Sen takia tietysti Israel ei hyväksy demokraattista yhden valtion mallia, eikä se hyväksy kahden valtion mallia, joten tämähän ei tule ikinä ratkeamaan niin kauan kuin Hamasille ja Netanjahulle annetaan tässä veto-oikeus. Ja siksi ihmettelen, miksi Suomi erottuu tässä. Miksi me olemme, niin kuin edustaja Furuholm sanoi tässä, historian väärällä puolella? [Perussuomalaisten ryhmästä: Ruotsin kanssa! Oliko Ruotsi?]

Kysynkin nyt: Netanjahuhan on kovin vastustettu omassa maassaan, [Puhemies koputtaa] on korruptiota ja muuta. Hänen intressinsähän [Puhemies koputtaa] on jatkaa sotaa niin kauan, että hän pysyy vallassa. Mitä Suomi voi nyt tehdä, [Puhemies koputtaa] että painostettaisiin Israel lopettamaan tämä tappaminen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Valtonen, olkaa hyvä.

16.55 Ulkoministeri Elina Valtonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä tulee perjantain YK-äänestykseen, niin Suomi oli siinä ihan luontevassa viiteryhmässä ja äänestyspäätös tehtiin tämän kokoluokan kysymyksessä TP-UTVAn johdolla. Silloin esimerkiksi äänestimme yhdessä Ruotsin ja Saksan ja monen muun Euroopan unionin jäsenmaan tavoin, ja se ei mitenkään poissulje sitä, etteikö Suomella olisi valmius ja myös halu aikanaan toisaalta tunnustaa Palestiina YK:n jäseneksi ja sitten tunnustaa Palestiina myös valtiona ja solmia diplomaattisuhteet. Mutta sen aika ei ole nyt.

Mutta nyt on aika sille, että siviilien kärsimys saadaan päättymään. Ja se edellyttää välitöntä tulitaukoa ja siihen rinnalle toki panttivankien vapauttamista. Me ei tiedetä edes,

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

kuinka moni heistä on enää hengissä. Se on ainoa pohja, jolla voidaan lähteä rakentamaan sitä pysyvää kahden valtion mallia.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.7. Suullinen kysymys lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemisesta (Pihla Keto-Huovinen kok)

Suullinen kysymys SKT 99/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysymys, edustaja Keto-Huovinen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.56 Pihla Keto-Huovinen kok: Arvoisa puhemies! Viime viikkojen aikana olemme joutuneet lukemaan hälyttäviä uutisia lasten ja nuorten keskuudessa tapahtuvista väkivaltatapauksista. Nuorten pahoinvoinnissa ja rikollisuudessa on nähtävissä polarisaatiokehitys: suurin osa nuoristamme kuitenkin voi hyvin, mutta ongelmat keskittyvät pienelle ryhmälle.

Hallitus on ohjelmassaan huomioinut tämän vakavan ongelman ja toteuttaa useita tärkeitä toimia lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. Tilanteeseen on tärkeää tarttua niin pehmeillä kuin kovilla keinoilla, ja hallitus muun muassa laatii laaja-alaisen toimenpideohjelman nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja mielenterveyden ongelmien paikkaamiseksi.

Meillä päättäjillä, kaikilla täällä salissa, on vastuu kasvaneen nuorisorikollisuuden ja nuorten pahoinvoinnin pysäyttämiseksi. Arvoisa nuorisoministeri Bergqvist, miten hallitusohjelman tärkeät toimet lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemiseksi edistyvät?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Bergqvist, olkaa hyvä.

16.57 Liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos erittäin tärkeästä kysymyksestä. On totta, että suurin osa meidän nuorista voi hyvin ja pärjää hyvin, mutta on myös iso osa nuoria, jotka voivat tällä hetkellä huonosti. Se näkyy myös siinä, mitä on tapahtunut viime aikoina. Tiedetään, että esimerkiksi somella on tässä iso vaikutus siihen, miten nuoret voivat.

Olemme tämän hallituskauden aikana luoneet uuden VANUPOn, siis nuorisopoliittisen ohjelman, ja siellä nostetaan esiin just tämä nuorten hyvinvointi koulussa ja oppilaitoksissa, nuorten osallistumisesta puhutaan ja myös harrastuksista puhutaan. Myös nuorten turvallisuudentunteesta puhutaan, ja se on eri asia kuin se, että puhutaan turvallisuudesta. On tosi tärkeää, että luodaan paikkoja, missä nuoret voivat tuntea olonsa turvalliseksi.

Tästä harrastamisesta: se on tosi tärkeää, ja siihen panostetaan myös, kun meillä on tämä harrastamisen Suomen malli.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.8. Suullinen kysymys ydinvoimaloiden huoltoajankohdista (Mika Poutala kd)

Suullinen kysymys SKT 100/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Poutala, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.59 Mika Poutala kd: Arvoisa puhemies! Suomen ydinvoimaloiden huollot osuvat suunnitelmien mukaan keväälle ja syksyille tulevina vuosina. Olemme sähkönkuluttajina tyytyväisiä, että Olkiluoto kolmosen vuosihuolto tuli tänään valmiiksi lukuisten viivästysten jälkeen. Valitettavasti saimme nähdä myös tilanteen, missä kaksi ydinvoimalaa oli yhtäaikaaisesti huollossa. Tällä oli väistämättä vaikutusta sähkömarkkinahintoihin ja siten asiakkaiden maksaman laskun suuruuteen. Haluan muistuttaa, että myös Ruotsi, toisena merkittävänä pohjoismaisena ydinvoiman tuottajana, toteuttaa vuosihuoltoja. On kummankin maan asiakkaiden kannalta tärkeää, ettei pohjoismaisilla energiamarkkinoilla tule päällekkäisyyksiä huoltojen suhteen. Kansalaisten keskuudessa on ihmetelty oikeutetusti, miksi vuosihuoltoja ei ajoiteta kesälle, jolloin sähkön kulutus ja sen hinta on pienin mahdollinen. Siksi kysynkin asianomaiselta ministeriltä: voiko hallitus yhteistyössä naapurimaiden hallitusten kanssa tiukentaa ohjausta sekä valvontatoimia näissä kysymyksissä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Mykkänen, olkaa hyvä.

17.00 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos kysymyksestä. Tehoriippuvuus on todella tärkeä asia, ja puhtaan sähkön saatavuus on tietysti sekä tärkeätä suomalaisten arjelle että myöskin itse asiassa aivan avainasemassa teollisuuden ja vihreän energiasiirtymän investoinneille ja meidän koko kansantaloudelle ensi vuosikymmenellä. Sinänsä täytyy sanoa, että onneksi tässä salissa on pitkään tehty melko monipuolista energiapolitiikkaa, ja se mahdollistaa sen, että nytkin sähköntuotantomme on sillä tavalla monipuolista, että sähkön keskihinta vaikkapa viimeisen seitsemän vuorokauden ajan on ollut vain reilu neljä senttiä kilowattitunnilta, siis hyvinkin halpaa, vaikka Olkiluoto kolmonen, suurin ydinreaktorimme, palasi vasta tänään verkkoon todellakin huollosta, joka itse asiassa sattumalta kesti tasan tuplasti päivissä verrattuna siihen, mitä oli arvioitu. No, se oli ensimmäinen huolto, ja täytyy toivoa ja tietysti myöskin Teollisuuden Voiman panostaa siihen, että jatkossa suunnitelmat pitävät paremmin. Yhtiöiden on tietysti syytä panostaa siihen, että nämä huollot jaksojetaan mahdollisimman vähän Suomen kansantaloutta rasittavasti. Se on myös yhtiöiden etu, että ne saavat myytyä sähköä [Puhemies koputtaa] silloin kun on tarvetta. Mutta se ei ole helppo yhtiö, ja tätä keskustelua kyllä käydään jatkuvasti heidän kanssaan.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.9. Suullinen kysymys perusopetuksen epäkohtien korjaamisesta (Jaana Strandman ps)
Suullinen kysymys SKT 101/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Ja edustaja Strandman, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.01 Jaana Strandman ps: Arvoisa puhemies! Muutama päivä sitten mediassa uutisoitiin suomalaisen koulun vaatimustason laskusta. Opettajat kertoivat radikaalista laskusta, mitä tulee oppikirjojen vaatimustason alenemiseen. Moni lasten vanhempi on tehnyt saman huomion. Huomioiden taustalla on epäkohtia, joista perussuomalaiset ovat huomauttaneet jo vuosia. Koulujen arjesta ja lasten todellisuudesta erkaantunut opetussuunnitelma on liian idealistinen. Trendikkyys ei tuo tuloksia oppimisessa. Niin sanottu ilmiö-oppiminen — viikot, joiden aikana jokin tietty teema ujutetaan osaksi kaikkien aineiden opetusta — on usein väkinäistä. On myös paljon ajattelua, jonka mukaan oppiminen pitäisi niin sanotusti pelillistää. Päättämistä eli asioiden painamista mieleen loppuiksi pidetään vanhanaikaisena. Sen seurauksena muotisana ”itseohjautuvuus” tarkoittaa huomion ohjautumista älyluurin syövereihin. Haitat taas alkavat olla tutkimustenkin valossa kiistattomat. Kysynkin ministeri Henrikssonilta: onhan nämä havainnot otettu ministeriössä vakavasti, ja onhan muutos tulossa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

17.02 Opetusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitushan panostaa, niin kuin kysyjä varmasti tietää, merkittävästi perusopetukseen. Tämä hallitus todella haluaa, että meidän peruskoulumme olisi edelleen maailman parhaita kouluja, ja siihen me tähdätään. Opetussuunnitelma on vuodelta 2014, ja kun hallitusohjelmaa kirjoitettiin, niin me tiesimme jo silloin, että valitettavasti Pisa-tuloksissa meidän nuorten ja lasten lukutaito on heikentynyt, ja Pisa-tulokset näyttivät sen toteen. Sen takia se, mitä hallitus nyt tekee, on, että me panostetaan lukutaitoon ja me panostetaan matematiikkaan. Syksystä 2025 tulee kaksi vuosiviikkotuntia lisää äidinkielen ja kirjallisuuden ja yksi vuosiviikkotunti lisää matematiikkaan alakouluun. Tällä tavalla me haluamme yhdessä sen oppimisen tuen uudistuksen kanssa, joka on hyvin merkittävä ja erittäin tarpeellinen, vahvistaa lasten perustaitoja. Se on tässä hyvin, hyvin tärkeätä, ja tämän eteen hallitus tekee kovasti työtä.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Siirrymme päiväjärjestyksen muihin asioihin.

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

3. Hallituksen esitys eduskunnalle aikuiskoulutustuen, ammattitutkintostipendin ja vuorotteluvapaan lakkauttamista koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 8/2024 vp

Toimenpidealoite TPA 21/2023 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 5/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 5/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Sirén, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.04 **Saara-Sofia Sirén kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen nyt työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnön koskien tätä hallituksen esitystä aikuiskoulutustuen, ammattitutkintostipendin ja vuorotteluvapaan lakkauttamista koskevaksi lainsäädännöksi. Tähän esitykseen kuuluu muutoksia useisiin lakeihin ja myös teknisluonteisia muutoksia. Tämän hallituksen esityksen yhteydessä valiokunta on käsitellyt yhden toimenpidealoitteen, TPA 21/2023, jossa ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin aikuiskoulutustuen kehittämistyön käynnistämiseksi ja peruu aikuiskoulutustuen lakkautuksen. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta sai tätä esitystä koskien lausunnot perustuslakivaliokunnalta, sivistysvaliokunnalta sekä sosiaali- ja terveysvaliokunnalta.

Tavoitteena tällä hallituksen esityksellä on vähentää julkisia menoja ja lisätä työllisyyttä. Aikuiskoulutustuen lakkauttaminen vahvistaa julkista taloutta yhteensä arviolta noin 262 miljoonalla eurolla, josta etuuskulujen säästö on 175 miljoonaa euroa ja loput työllisyyden kasvun tuomaa verotulojen kasvua. Lakkauttamisen arvioidaan lisäävän työllisten määrää noin 10 000 työllisellä. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää ehdotettuja muutoksia perusteltuina ja kannattaa lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina.

Arvoisa puhemies! Taustalla on tilanne, jossa nykyinen aikuiskoulutustukijärjestelmä ei ole saavuttanut sille asetettuja tavoitteita eikä toimi tarkoituksenmukaisella tavalla. Tutkimusten perusteella aikuiskoulutuksen hyödyt ovat pääsääntöisesti sitä suurempia, mitä matalampi henkilön lähtökoulutus on. Tuen kohdentumisessa on kuitenkin ollut selkeitä haasteita. Aikuiskoulutustuen saajat ovat keskimäärin muita aikuisia ja työllisiä korkeammin koulutettuja. Valiokunta katsoo, että julkiset koulutuspanokset tulisi kohdistaa siten, että tuen käytöstä saatavat hyödyt ovat kustannuksiin nähden mahdollisimman suuret, ja tällä hetkellä näin ei siis ole. Valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että työssä olevalle aikuiskoulutusopiskelijalle mennyt opiskelupaikka voi koulutustarjonnan rajallisuuden vuoksi olla pois esimerkiksi nuorelta opintoihin haluavalta. Tuensaajien toimialajakauma viittaa taas siihen, että tuki ei ole kohdentunut talouden rakennemuutoksen mahdollistamiseen ja sen vaikutuksen lieventämiseen.

Valiokunta toteaa, että aikuiskoulutustuella on järjestelmän puutteista huolimatta kuitenkin onnistuttu joiltakin osin nostamaan koulutustasoa mahdollistamalla työuran aikainen jatkuva oppiminen. Valiokunta katsoo, että Suomen kilpailukyvyn ja työelämän muutosten vuoksi on tärkeää, että koulutustasoa voidaan nostaa ja osaamista kehittää vielä

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

työuran aikanakin. Valiokunta tähdentää aikuiskoulutuksen merkitystä myös sosiaalista oikeudenmukaisuutta edistävänä tukimuotona ja tunnistaa nämä prosessin aikana esiin nousseet huomiot.

Ammattitutkintostipendin osalta voidaan todeta, että tämän etuuden käyttöaste on alhainen eikä sillä ole havaittu olevan merkittävää vaikutusta tutkintojen suorittamiseen. Stipendin lakkauttaminen vähentäisi julkisia menoja arviolta noin 11,5 miljoonaa euroa vuodessa.

Vuorotteluvapaajärjestelmän osalta voidaan puolestaan todeta, että vuorotteluvapaalla on saadun selvityksen mukaan vuorottelijalle kahdensuuntaisia vaikutuksia. Tauko vähentää osaamisen ja kokemuksen kertymistä tämän työkokemuksen kautta, ja toisaalta, koska tauon voisi käyttää myös esimerkiksi opiskeluun, tämä voisi kasvattaa osaamista ja tuottavuutta. Tauko voi myös tukea henkilön työssäjaksamista. Kuitenkin on niin, että näitä myönteisiä vaikutuksia työntekijän työkyvyn tai työssäjaksamisen kannalta ei ole pystytty selkeästi osoittamaan.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta siis katsoo, että vallitseva taloudellinen tilanne huomioon ottaen aikuiskoulutustuen, ammattitutkintostipendin ja vuorotteluvapaajärjestelmän lakkauttaminen on perusteltua. Nykyisessä muodossa tämä aikuiskoulutustuki kohdistuu epätarkoituksenmukaisella tavalla eivätkä tuen kustannukset vastaa siitä saatavaa hyötyä.

Valiokunta pitää kuitenkin tärkeänä, että työssä olevilla aikuisilla on jatkossakin mahdollisuus opiskella myös työsuhteen ja yrittäjyyden aikana. Työuran aikana tapahtuvaa jatkuva oppimista asetettiin selvittämään työryhmä, ja työryhmä jätti loppuraporttinsa, jossa se ehdottaa sosiaali- ja terveysalan siirtymien sujuvoittamista korkeakoulusektorien välillä sekä koulutuksen vetovoiman, harjoittelun, kaksoistutkintojen ja jatkuvan oppimisen kehittämistä. Työryhmä myös ehdottaa, että vastuu työuran aikana suoritettavien opintojen aikaisesta toimeentulosta siirtyisi aikaisempaa enemmän yksilöille ja työnantajille, ja että koulutuksia kohdennetaan lisäämällä rahoitusta heikossa työmarkkina-asemassa oleville. Valiokunta pitää näitä työryhmän esityksiä perusteltuina ja tarkoituksenmukaisina.

Valiokunta on saanut sosiaali- ja terveysministeriöltä vastineen, jossa on myös käsitelty tasa-arvonäkökulmia tähän hallituksen esitykseen, ja tämän vastineen mukaan esitykseen ei liity sukupuoleen tai toimialoihin liittyviä ehtoja eikä esitys näin ollen itsessään kohdistu eri tavoin eri sukupuoliin tai muihin väestöryhmiin. Tästä huolimatta eri sukupuoliin kohdistuvien vaikutusten seuraaminen on valiokunnan mielestä tärkeää.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan päätösehdotuksena on, että eduskunta hyväksyy muutamattomana hallituksen esitykseen HE 8/2024 vp sisältyvät lakiehdotukset 1.—9. Lisäksi päätösehdotuksena on, että eduskunta hylkää toimenpideoitteen TPA 21/2023, koska kehittämistyön käynnistäminen ei ole tarpeen, koska tätä on jo tässä asetetussa työryhmässä käsitelty.

Mietintöön sisältyy yksi vastalause, jossa ehdotetaan lakiehdotusten hylkäämistä ja vastalauseen lausumaehdotusten hyväksymistä. Näistä kuulemme varmaan pian tarkemmin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

17.12 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Aikuiskoulutustuki on ollut voimassa nyt yli 20 vuotta, ja sitä on rahoitettu puoliksi työnantajien ja työntekijöiden kesken työttömyysvaikutusmaksulla. Se on ollut jo pitempään työelämässä olevien tuki. Yli kahdeksan vuotta

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

kun on ollut työelämässä, niin on tämän tuen piiriin päässyt. Sitä on käytetty todella paljon, viimeisimpinä vuosina yli 30 000 kertaa vuodessa, ja neljännesmiljoona suomalaista on päivittänyt ammattitaitoaan viimeisen kymmenen vuoden aikana, eli se on ollut erittäin merkittävä tuki. Tuki on ollut keskimäärin peruskoulutasolla noin 1 400 euroa kuukaudessa ja korkeakouluasteella noin 1 600 euroa kuukaudessa. Kolmasosa on joutunut kuitenkin ottamaan vielä opiskelun rahoittamiseksi lainaa, joten tuen taso ei ole ollut kovin korkea. Nämä luvut kertovat tämän tuen käytöstä.

Arvoisa puhemies! Hallitus ajaa toimivan mallin alas juuri silloin, kun pitäisi panostaa osaamiseen ja kun osaajapula vaivaa. Suomen melkein ainutta uusiutuvaa luonnonvaraamme eli ihmisten kehittämistä halutaan vaikeuttaa — täydellisen hölmö päätös. Työuran aikana pitää voida päivittää osaamistaan. Meillä valiokunnassa oppositio oli täydellisesti eri mieltä tästä hallituksen esityksestä. Sillä mahdollistetaan työuralla opiskelu hyvin monella tavalla. On ainakin yhdeksän syytä, joiden vuoksi sitä ei pitäisi lakkauttaa nyt:

1) Se on järjestelmä, jossa työntekijä itse, omaehtoisesti hakeutuu koulutukseen, ja se motivoi. He hakevat työuralleen kehitystä ja samalla pidentävät työhyvinvointiaan ja todennäköisesti myös työuraansa.

2) Yrityksissä ei ole halua riittäviin koulutuspanoksiin. Erityisesti pienissä yrityksissä on vaikea päästä koulutukseen. Noin kymmenen vuotta sitten yritettiin laittaa koulutusvelvoitteita yrityksille työehtosopimusten kautta. Työnantajat vastustivat sitä nelirajajarrutuksella. Niin se on nytkin.

3) Matalapalkkaiset pääsevät koulutukseen ja päivittämään osaamistaan sekä etenevään työurallaan. Usein se tapahtuu omalla alalla mutta myös helpottaa alan vaihtamista. Se on erityisesti naisten koulutuskanava, ja tämä vinouttaa tasa-arvoa todella paljon, jos tämä lakkautetaan.

4) Työllisyysvaikutukset ovat höttöä, koska ajatellaan, että nämä ihmiset eivät lähde enää ollenkaan koulutukseen, kun tämä poistuu. Toinen asia on se, että sijaisten määrä on jätetty tässä laskelmassa kokonaan huomiotta.

5) Toimiva järjestelmä lopetetaan. Sen talous on tasapainossa. Vakuutusmaksulla siihen osallistuvat niin palkansaajat kun työnantajat. Se on yhdessä jo tehty.

6) Se on myöskin yrittäjien koulutuskanava, joka tässä mietinnössä on jäänyt kokonaan huomiotta. Sitä ei ole siellä mainittu.

7) Uutta järjestelmää ei ole tilalle. Hallituksen kaavailema lainapainotteinen järjestelmä, jota tässä ollaan miettimässä, ei ole edes näköpiirissä vielä, ja jos sellainen lainapainotteinen järjestelmä tulisi, se auttaisi vain hyvätuloisia ja sellaisia, joilla on varaa maksaa koulutus. Pienipalkkainen perheellinen ei siihen pysty.

8) Olisi kehitettävä työvoimapula-ammatteihin ja vähemmän osaamista omaaville polku. Olisimme olleet valmiita kehittämään ja kohdentamaan aikuiskoulutustukea nykyistä paremmin näihin tehtäviin, toisen asteen ja matalamman koulutusasteen työvoimapula-ammatteihin. Myös osa-aikaista opiskelua olisi voitu lisätä, siitä on viitteitä myös nykyisen järjestelmän yhteydessä.

9) Työllisyysrahasto on erinomaisesti hoitanut asiaa. Siellä on toimiva, hyvä ja ammattitaitoinen henkilökunta hoitamassa asiaa. Myös he ovat työttömyysuhan alla tällä hetkellä. Myös sähköinen palvelu on toiminut siellä erinomaisesti.

Tässä on yhdeksän hyvää syytä, minkä takia tätä järjestelmää ei pitäisi missään tapauksessa lopettaa, ja sen takia tämä on hallituksen hölmöimpiä päätöksiä, mitä tässä ollaan tekemässä.

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

Jatkan seuraavassa puheenvuorossa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Pekonen, ja edustaja Pekosen puheenvuoron jälkeen voimme käydä lyhyen debatin, jos sellaiseen koetaan tarvetta. — Olkaa hyvä, edustaja Pekonen.

17.18 Aino-Kaisa Pekonen vas: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Kuten kokoomuksen silloinen eduskuntaryhmän puheenjohtaja Kai Mykkänen totesi vielä edellisellä vaalikaudella: ”Aikuiskoulutustuen poistaminen sotii täysin työelämän tämänhetkistä henkeä vastaan.” Erityisesti tämä pätee työvoimapulasta kärsivään sote- ja kasvatusalaa. Tässä tilanteessa pitäisi tehdä kaikki voitava sote-alan työvoimapulan ratkaisemiseksi, mutta hallitus on päättänyt tehdä ja toimia täysin päinvastoin ja lähtee aktiivisesti heikentämään tilannetta työnantajienkin varoituksista huolimatta. Täytyy todeta, että vastuuttomampaa politiikkaa on vaikea kuvitella.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kuulemisissa myös työnantajatahot painottivat sitä, että tuen lakkauttamisella tällä aikataululla voi olla jopa kriittinen vaikutus sote-palveluiden saatavuuteen. Muun muassa Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT on ilmaissut vakavan huolen aikuiskoulutustuen lakkauttamisen seurauksista ja varoittanut sen lakkauttamisen pahentavan kuntien ja hyvinvointialueiden työvoimapulaa. Sote-alalle on kouluttanut vuositasolla jopa yli 10 000 ihmistä aikuiskoulutustuen kautta.

Työministeri Satonen taas on toistuvasti vedonnut siihen, kuinka aikuiskoulutustukea käytetään myös sote-alalta pois kouluttautumiseen. Työministeri tuntuukin ajattelevan hoitajien ja muiden sote-ammattilaisten olevan jotain karjaa, jota voidaan tökkiä takaisin sinne omaan karsinaan. Ikään kuin alalla loppuun palaneet ihmiset pysyisivät siellä kiltisti, kunhan kouluttautumisen mahdollisuudet viedään. Täytyy kysyä: jos alan vaihtaminen aikuiskoulutustuen kautta estetään, onko ennaikaiselle työkyvyttömyyseläkkeelle joutuminen sitten parempi vaihtoehto?

Arvoisa puhemies! Täytyy kyllä ihmetellä, kun pääministeri täällä juuri päättyneellä kyselytunnilla oli huolissaan sote-alan osaajista ja hoitajapulasta — vaikutti aivan vilpittömältä huolelta. Mutta samaan aikaan, mitä tekee pääministeri Orpon hallitus? Lakkauttaa aikuiskoulutustuen. Uskomatonta.

Kuten tiedämme, luvattua aikuiskoulutustuen korvaavaa mallia ei ole vielä edes näköpiirissä vuosikausiin. Kaavaillun mallin lainapainotteisuus ei tee kouluttautumisesta houkuttelevaa etenkin matalapalkkaisissa ammateissa. On täysin käsittämätön ajatus, että lähihoitajaksi lähdettäisiin laajasti opiskelemaan lainarahalla. Itsekin lähihoitajaksi koulutautuneena ihmettelen, miten irrallaan tavallisen ihmisen todellisuudesta ovat henkilöt, jotka näitä päätöksiä tekevät.

Arvoisa puhemies! Tälläkin hallituksen esityksellä on negatiivisia vaikutuksia tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen. Hallituksen esityksessä jo itsessään todetaan, että tämä esitys voi heikentää pienituloisten henkilöiden mahdollisuuksia hankkia jatko- ja täydennyskoulutusta. Sukupuolivaikutusten osalta tämä esitys vaikuttaa enemmän naisiin kuin miehiin, mikä taas johtuu enemmänkin Suomen työmarkkinoiden sukupuolittuneisuudesta, mutta miksi tämä hallitus haluaa heikentää naisten mahdollisuuksia kouluttautua ja edetä uralaan?

Tässä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnössä, jonka hallituspuolueet ovat kuitanneet, huomautetaan, että tasa-arvolain mukaan viranomaisen tulee kaikessa toiminnas-

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

sa edistää sukupuolten tasa-arvoa ja että valiokunta pitää ilmeisenä, että tämä esitys on toteutuessaan ristiriidassa tasa-arvolain tasa-arvon edistämisvelvoitteen kanssa. Minä pidän tätä, arvoisa puhemies, vakavana huomautuksena.

Tässä samassa esityksessä, kun aikuiskoulutustuki lakkautetaan, lakkautetaan myöskin vuorotteluvapaajärjestelmä. Ilmeisesti Purran—Orpon hallitus näkee vuorotteluvapaan mahdollisuutena laiskotella, vaikka tosiasiassa työntekijälle siitä on hyötyä esimerkiksi työssäjaksamisen ja itsensä kehittämisen näkökulmasta. Näillä on myöskin positiivisia vaikutuksia työurien pidentymisen kannalta ihmisille itselleen.

On myöskin syytä huomata, että vuorotteluvapaan sijaiseksi palkattu työtön henkilö saa määräaikaisessa sijaisuudessa työkokemusta ja että hallituksen oman esityksenkin mukaan merkittävä osuus vuorotteluvapaasijaisista on työllisiä sitten sen sijaisuuden päättymisen jälkeenkin. Itse ajattelen, että tämä on todellinen win-win-tilanne, voitto molemmille, mutta tämä ei hallitukselle käy. Valiokunta on saanut myöskin selvityksen, jonka mukaan vuorotteluvapaa sijoittuu aivan kärkipäähän, kun tarkastellaan työllisyysvaikutuksiltaan parhaita työvoimapolitiittisia aktiivipalveluita.

Puhemies! Totean, että olen kyllä pahoillani tästä hallituksen tekemästä politiikasta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Halukkaat edustajat voivat pyytää minuutin mitaista vastauspuheenvuoroa nousemalla seisomaan ja painamalla V-painiketta. — Edustaja Haatainen, olkaa hyvä.

17.23 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Sivistysvaliokunta käsitteli tätä myös, ja kyllä valiokunnan puheenjohtajana täytyy sanoa, että tämä esitys sotii jyrkästi sitä vastaan, mikä hyvin yleisesti, yhteisesti tässäkin salissa on tunnustettu useaan otteeseen, että Suomi pärjää vain osaamisella, ja osaaminen vahvistuu vain opiskelemalla uutta. Me kaikki tiedämme, että osaamisen vahvistaminen ja jatkuvan oppimisen ylläpitäminen on entistä tärkeämpää tässä ajassa, jolloin työelämä ja koko maailma muuttuvat koko ajan vauhdilla eteenpäin muun muassa digitalisaation myötä.

Tämä aikuiskoulutustuen lakkauttaminen tulee tekemään suuren loven siihen, että myös työssäkäyvä aikuisväestö pystyy mukautumaan muuttuvan työelämän vaatimuksiin ja kehittämään myös omaehtoisesti omaa osaamistaan.

Minusta käsittämättömintä on se, että tämän tilalle ei ole laadittu uutta mallia vaan lakkautetaan kylmästi. Olisi ollut paljon järkevämpää ottaa siirtymäaika, [Puhemies koputtaa] laatia uudenlainen malli, joka vastaa paremmin siihen, mitä tarvitaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Partanen, olkaa hyvä.

17.25 Karoliina Partanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Pekonen nosti hoitajapulian esille, ja se on todella meidän yhteinen ongelma. Itse en kuitenkaan näe, että hoitajapula ratkeaa yksin tai edes osaksi tällä opintovapaamallilla. Muutenhan meillä ei olisi sote-osaajista pulaa, koska tämä malli on ollut käytössä. Sen sijaan meillä on hallitusohjelmassa paljon hyviä kirjauksia siitä, miten me lisätään sote-osaajia. Yksi sellainen on Hyvän työn ohjelma, joka onkin jo käynnistynyt, ja hallitus oli varannut siihen yhdeksän miljoonan euron määrärahan.

Tosiasiallinen työmarkkinoiden tasa-arvo-ongelma on, niin kuin edustaja Pekonenkin sen tietää, meidän segregoituneet työmarkkinat, ei se, että meillä ei ole enää opintovapaa-

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

mallia käytössä. Mietin sitä, mitä edustaja Pekonen teki viime hallituskautena ollessaan TyVin puheenjohtaja näiden segregoituneiden työmarkkinoiden ratkaisemiseksi. [Hälinää vasemmalta]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

17.26 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikeina taloudellisinakin aikoina on tietenkin oppositiosta helppo vastustaa kaikkia säästötoimenpiteitä, mutta kuten olette huomanneet, niin keskusta on aika laajasti myös tukenut niitä ja esittänyt omia toimenpiteitä, tältäkin osin. Itse ajattelen, että tässä ajassa tuo vuorotteluvapaa on ehkä semmoinen, josta joudumme valitettavasti luopumaan, mutta sitten on tämä aikuiskoulutustuki. Kun sitä on aidosti pohdittu ja mietitty, niin kyllä täytyy sanoa, että edustaja Lyly käytti kyllä erinomaisen puheenvuoron, hyvin analyyttisen siitä, mitkä yhdeksän syytä puoltavat sen säilyttämistä. Minulla on aidosti sellainen tunne, että hallitus ei nyt tiedä, mitä se on tekemässä. Tämän merkitys on valtavan suuri työurille, kuten edustaja Pekonen täällä edellä totesi. Olen omin silmin nähnyt monta esimerkkiä, kuinka työmotivaatio on noussut aivan eri tasolle, kun on pystytty päivittämään omaa osaamista ja pystytty etenemään uralla, ja nyt tästä ollaan luopumassa. Tämä on paha yhteiskunnallinen virhe.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Piisinen, olkaa hyvä.

17.27 Jorma Piisinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tutkimustulosten mukaan opintojen aloittaminen vaikuttaa yksilön ansiotuloihin ja työllisyyteen negatiivisesti useiden vuosien ajan ja pieni positiivinen tulovaikutus alkaa näkyä vasta 8—10 vuoden kuluttua opintojen aloittamisesta — Seuri (2023); Kauhanen (2021); Kauhanen ja Virtanen (2021). On epävarmaa, missä määrin aikuiskoulutustuki lisää aidosti opintojen aloittamista. Seuri tutkimuksessaan 2023 raportoi, että vuoden 2010 aikuiskoulutustuen uudistus lisäsi tuen käyttöä muttei johtanut opintojen aloittamisen lisääntymiseen. Henkilöt, jotka saavat aikuiskoulutustukea, saattavat siis aloittaa opinnot ilman aikuiskoulutustukeakin. [Johannes Koskinen: Saattavat!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

17.28 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ymmärrä tätä hallituksen linjaa aikuisten kouluttautumiseen. Nyt puhutte opetuksen, koulutuksen kasautumisesta tietyille ihmisille, kun meillä on aina ennen ajateltu niin, että kannustamme ihmisiä opiskelemaan lisää, kannustamme erikoistumaan, kannustamme etenemään uralla. Olemme asettaneet tavoitteita korkeakoulutusasteen nostamiseksi. Miten niitä saavutetaan, jos aikuiset eivät pysty siihen osallistumaan? Aloilla, jotka ovat tätä aikuiskoulutustukea eniten käyttäneet, naisvaltaisilla julkisen sektorin aloilla, on huutava työvoimapula. Kaikki lausijat sanovat, että tämä on ollut erittäin hyvä keino saada sote-alalle, varhaiskasvatukseen lisää työntekijöitä. Ruotsi käynnisti vastikään Suomesta mallia ottaen työvoimapulaloille ja vihreään siirtymään vastaavan mallin, jossa rahoitusta kerätään myös työnantaja-puolelta. Miten Suomi pärjää jatkossa kilpailussa, jos meidän osaamista ja koulutusta ajetaan alas?

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koskela, Minja, olkaa hyvä.

17.29 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jäin kyllä hieman ihmettelemään tätä edustaja Partasen äskeistä puheenvuoroa, jossa siis annettiin ymmärtää, että tällä aikuiskoulutustuella ei olisi mitään vaikutusta sote-alan työvoimapulaan. Se on minusta aika raju väite, kun katsotaan vaikka näitä lukuja: terveydenhoitajan tutkinnon suorittaneista 50 prosenttia, ensihoitajan tutkinnon suorittaneista 49 prosenttia. Naisia etuuden käyttäjistä on ollut 74 prosenttia. Merkittävä osa on ollut nimenomaan julkisen sektorin alojen jatko- ja täydennyskoulutuksen urapolkuja. On myös niin, että julkisen sektorin naisvaltaisissa ammateissa, kun siellä työskentelevät suorittavat aikuiskoulutustuen turvin korkeampia tutkintoja samalla alalla, nämä ovat sellaisia koulutuspolkuja, että esimerkiksi lähihoitajasta kouluttaudutaan sairaanhoitajaksi. Tämä tarkoittaa sitä, että kun se alan houkuttelevuus ja alalla pysyminen kasvavat, kun ihminen pystyy toteuttamaan itseään siinä ammatissa, missä hän haluaa, ja on mahdollisuus kehittää omaa osaamistaan, [Puhemies koputtaa] niin totta kai sillä on vaikutusta siihen, miten siihen omaan työhön pystyy suhtautumaan, kuinka kauan siellä pystyy olemaan, [Puhemies koputtaa] ja se nimenomaan vaikuttaa siihen, miten houkutteleva sote-ala on ja minkä verran siellä on työntekijöitä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

17.31 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tässä asiassa tämä hallituksen mustavalkoinen maailmankuva on täysin todellisuudesta vieraantunut, siis täysin todellisuudesta vieraantunut. Nyt hallitus on lakkauttamassa kertalaakista toimivaa järjestelmää, siis kertalaakista lakkautetaan toimiva järjestelmä, ei siis edes niin, että puututtaisiin sitten niihin mahdollisiin epäkohtiin, joita eittämättä varmaan nykyisessäkin järjestelmässä on. Sen sijaan että niitä ongelmia korjattaisiin, lakkautetaan koko järjestelmä. [Vasemmistoliiton ryhmästä: Just näin!]

Ja tämä hallituksen argumentti siitä, että tämä tuottaa 10 000 uutta työpaikkaa — tämähän on se keskeinen argumentti teillä — pohjautuu vain ja ainoastaan siihen, että jatkossa kukaan, siis kukaan, työsuhteessa oleva ei enää työsuhteen aikana kouluttautuisi. Siis siihenhän se pohjaa, että kukaan ei enää kouluttautuisi. Silläkö tämä maa tästä suosta nostetaan, että todetaan, että ei enää kannata omaa osaamistaan päivittää? Ei tässä ole mitään järkeä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sirén, olkaa hyvä.

17.32 Saara-Sofia Sirén kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin on aivan kiistatonta, että tämä järjestelmä ei nykymuodossaan toimi tarkoituksenmukaisella tavalla. [Joona Räsänen: Kannattaisiko sitä muuttaa?] Julkiset varat, joita tähän järjestelmään käytetään, eivät kohdennu tavalla, joka palvelisi tarkoitustaan siinä tilanteessa, missä me nyt olemme. Aikuiskoulutustuki nykymuodossaan ei ole kustannustehokas tapa vastata jatkuvan oppimisen tarpeisiin, joita meillä on. Se ei nykymuodossaan nosta tarkoituksenmukaisella tavalla suomalaisten koulutustasoa, mihin olisi tarvetta. Siksi hallitus tämän esityksen tekee.

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

Myös korvaavaa mallia on kaivattu, ja kuten mietinnön esittelypuheenvuorossa totesin, työryhmä on esittänyt oman raporttinsa, ja myös rahaa on kymmenen miljoonaa euroa varattu tähän korvaavaan malliin. Työministeri on ilmoittanut, että keskustelua mahdollisen uuden mallin muodostamiseksi jatketaan työmarkkinajärjestöjen kanssa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Oinas-Panuma, olkaa hyvä.

17.33 Olga Oinas-Panuma kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä ihmettelen vähän tätä tämmöistä ylimielistä suhtautumista siihen, että aikuiskoulutustuesta ei olisi ollut mitään hyötyä vaikkapa sote-alalle, kun otetaan huomioon, että kuitenkin noin puolet siitä on käytetty nimenomaan sote-alan kouluttautumiseen, semmoisille aloille, missä meillä on työvoimapulaa.

Kyllä minun mielestäni tämmöinen koulutusmahdollisuuksien tuhoaminen on radikaali ja huono päätös meidän kansakunnalle. Uskon ja ymmärrän, että muutoksia voi tehdä, mutta sehän, että me poistetaan toimiva malli ja ei tarjota mitään tilalle samoin tein, on ihan nurinkurinen lähestymistapa.

Olen erittäin huolestunut erityisesti siitä, että nyt ollaan suunniteltu tämmöistä ehkä lainapainotteisempaa mallia. Sitten voi miettiä, minkälainen motivaatio ihmisellä on opiskella vaikkapa sairaanhoitajaksi tai lähihoitajaksi, jos hänen pitää maksaa isot lainat takaisin opiskelun jälkeen. Opintolainaa maksaa samalla tavalla pois, olipa sinulla lääkärin palkka, seitsemän tonnia, tai olitpa lastentarhanopettaja alle kolmen tonnin palkalla. Niin että on kyllä käsittämätön tämä marssimajärjestys. Sitä en voi ymmärtää.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

17.34 Jaana Strandman ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aikuiskoulutustuen kohdalla puhutaan suurilta osin henkilöistä, joilla on jo koulutus taustalla. Tästä syystä ei voi olla valtion ydintehtävä maksaa aikuisille ja koulutetuille ihmisille toista koulutusta. Aikuiskoulutustuen lakkauttamisen vaikutukset ovat selviä: suorat noin 180 miljoonan euron säästöt ja 10 000 ihmisen työllisyyden lisääminen. Kokonaisvaikutus on noin 262 miljoonaa euroa.

Arvoisa puhemies! Tässäkin keskustelussa, niin kuin monessa muussakin täällä salissa, on pidettävä kristallinkirkkaana se, ettei rahaa yksinkertaisesti ole. Itse asiassa rahaa on niin vähän, että joudumme ottamaan velkaa, joka vuosi lisää. Kaikki keinot ovat nyt hallituksen käytössä, ja eilen saimme kuulla, että Suomen odotettu talouskasvu on ylittänyt asiantuntijoiden ennustukset — eikä sinänsä ihme, koska tämä hallitus laittaa koko kansan töihin ja keskittyy valtion perusasioihin, jättämättä kuitenkaan ketään pois kelkasta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

17.36 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt, edustaja Strandman! Me molemmat istutaan sivistysvaliokunnassa ja ollaan käyty läpi nämä aika laajat kuulemiset tähän aikuiskoulutustukeen. Valtio ei tätä kustanna. Ja nyt pitäisi olla ne perusfaktat kunnossa, kun täällä debatoidaan. Se on sellainen niin kuin lähtökohta tähän keskusteluun — pitäisi olla.

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

Mutta kyllä pitää puuttua täällä sekä edustaja Sirénin että edustaja Partasen tasa-arvo-kannanottoihin. Jos minä kuuluisin siihen puolueeseen, mitä te edustatte, niin en kehtaisi sanoa sukupuolten tasa-arvosta yhtään mitään tässä salissa. Te toteutatte vientimallin, joka sementoi palkkaerot tässä maassa naisvaltaisilla aloilla, ja toteutatte politiikkaa, joka monin tavoin heikentää nimenomaan naisten asemaa ja nimenomaan niiden pienituloisten naisten asemaa. Ja jos tiedetään, että aikuiskoulutustukea nimenomaan käyttävät pienituloiset naiset, niin kannattaako heidän ahdinkoaan sitten tällaisella päätöksellä vielä lisätä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

17.37 Timo Suhonen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tämä esitys lakkauttaa aikuiskoulutustuki on järjetön monesta näkökulmasta. Esimerkiksi Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat toteaa, että tuen lakkauttamisella suunnitellulla aikataululla ilman korvaavaa järjestelmää voi olla jopa kriittisiä vaikutuksia kelpoisuusehdot täyttävän pätevän henkilöstön saatavuuteen kunta- ja hyvinvointialoilla.

Samoin työ- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnössä todetaan seuraavaa: ”Esityksen mukaan naiset käyttävät aikuiskoulutustukea miehiä merkittävästi enemmän, joten järjestelmien lakkauttaminen vaikuttaa heikentävästi erityisesti naisten mahdollisuuteen kehittää ja ylläpitää ammattitaitoaan. Valiokunta pitää ilmeisenä, että esitys toteutuessaan on tältä osin ristiriidassa tasa-arvolain tasa-arvon edistämismääräyksen kanssa.” Kysyisin arvoisalta työministeriltä, mutta koska ei ole paikalla, niin kysyn tasa-arvo- ja työelämävaliokunnan puheenjohtajalta: miten voimme olla esittämässä tasa-arvolain kanssa ristiriidassa olevaa päätöstä? — Kiitos. [Eduskunnasta: Mainio kysymys!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

17.38 Tuomas Kettunen kesk (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Niin kuin edustaja Lyly ansiokkaassa puheenvuorossaan totesi, tämä on hölmö päätös, ja olen samaa mieltä. Tämä on radikaali virhe kansakuntaamme kohtaan ja on nykyistä työelämän henkeä vastaan, kuten on tässä todettu — osaaminen, jatkuvan oppimisen kehittäminen.

No, jos aikuiskoulutustuki on ollut toimiva järjestelmä, niin miksi se piti lopettaa, miksi sitä ei voitu kehittää? [Sofia Vikman: Se ei ollut toimiva!] Jos se ei ollut toimiva, miksi sitä ei voitu lähteä kehittämään? Ja jos se ei ollut toimiva, niin minkä takia ei luotu siirtymäaika, kuten me olemme oppositiosta tuoneet esille myös valiokuntakäsittelyssä? Miksi ei tehty siirtymäaika? Ja tämä siirtymäaika, jos se olisi ollut rahasta kiinni, oltaisiin voitu rahoittaa vaikka tällä ammattitutkintostipendin lakkauttamisesta vapautuvalla 11 miljoonalla eurolla. Mutta miksi, hallitus, te ette lähteneet tähän opposition hyvään, rakentavaan esitykseen matkaan vaan runnotte tämän järjettömän esityksen läpi?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

17.39 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän tämä aikuiskoulutustuen lakkauttaminen tässä tilanteessa, jossa tarvitaan osaavaa työvoimaa, on suomeksi sanottuna järjetön. Edustaja Strandmanille nyt voisi sanoa, että tämä nykyinen malli on kustannettu työttömyysvakuutusmaksuilla, ei todellakaan valtion budjetista.

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

Mutta sitten tämä uusi korvaava malli, mitä nyt valmistellaan — ja on todella ikävää, että ei ole mitään malleja valmiina ja tämä halutaan lakkauttaa, ei voitu korjata tätä nykyistä mallia ja sen valuvikoja — perustuisi käsitykseni mukaan lainapainotteisuuteen. Ja olen myös kuullut, että tähän on mietitty sitä, että työnantajat kustantaisivat joitain rahastoja ja tämän kautta sitten maksettaisiin näitä koulutuksia. No, ainakin sosiaali- ja terveysvaliokunnan kuulemisessa tuli aika suoraan esille työnantajilta — muun muassa KT ja yksityissektorin HALI sanoivat — että ei heillä ole varaa jatkossa maksaa näitä koulutuksia, kun he nyt ovat saaneet nämä koulutusrahat näistä työttömyysvakuutusmaksuista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Valtola, olkaa hyvä.

17.40 **Oskari Valtola kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Eilen keskustelimme tässä salissa julkisen talouden suunnitelmasta 25—28, ja en tiedä, onko se keskustelu unohtunut näin nopeasti — se, missä tilanteessa meidän valtiontaloutemme on tällä hetkellä. [Välihuutoja — Aino-Kaisa Pekonen: Ei tällä ole mitään merkitystä!] Tämän esityksen tavoitteena on alentaa julkisia kustannuksia ja parantaa työllisyyttä. OKM on arvioinut, että aikuiskoulutustuen lakkauttamisen vaikutus jatko- ja täydennyskoulutukseen hakeutumiseen on hyvin maltillinen. Samoin OKM:n selvityksen mukaan on havaittu, että aikuiskoulutustuella ei ole vaikutusta uusien opintojen aloituksen todennäköisyyteen, niin kuin edustaja Lylykin täällä muun muassa yhdessä näistä yhdeksästä kohdasta toi esille.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Haatainen.

17.41 **Tuula Haatainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä täällä nyt hallituspuolueiden puolelta näkyy vahvasti se, että ei oikein ymmärretä, miten tämä rahoitetaan. Täällä puhutaan budjettimenoista, valtiontaloudesta. Tämä rahoitetaan työttömyysvakuutusmaksuilla, ja se on 0,17 prosenttia siitä, mitä kerätään, eli pieni siivu, jolla saadaan valtavasti hyvää aikaiseksi. Ja tämä korvaushan, jonka nämä ihmiset saavat, on pienempi kuin työttömyyskorvaus, ja he itse joutuvat myös omasta pussistaan pistämään rahaa siihen, että saavat sitä jatkokoulutusta, jotta he olisivat entistä vahvempia ja osaavampia työmarkkinoilla.

Tätä esitystä on myös työnantajapuolelta vastustettu. Kuntapuolen työnantajat vastustavat. Sitäkin pitäisi kuunnella, koska me tämän kautta saamme myös entistä osaavampia työntekijöitä julkiselle sektorille. Mutta tämä on palvellut myös yksityistä sektoria. [Puhemies koputtaa]

Täällä on nyt väitetty, että tämä [Puhemies koputtaa] ei heikentäisi aikuiskoulutukseen hakeutumista. Kyllä se tulee heikentämään. [Puhemies koputtaa] Se on ihan selvä asia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sarkkinen.

17.43 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun luin hallitusohjelman silloin, kun se ilmestyi, niin ajattelin, että tämä aikuiskoulutustuen lakkautus on niin typerä juttu, että tästä hallitus varmasti perääntyy — varsinkin, kun tätä ei edes makseta valtion pussista. Mutta mitä vielä: asiaa viedään eteenpäin, korvaavaa mallia ei ole. On käsittämätöntä, että uudistamisen sijaan ajetaan kokonaan alas tämä toimiva malli.

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

Arvoisa puhemies! Suomalaisten odotetaan tekevän entistä pidempiä työuria, eikä moni työntekijä kuitenkaan selviä parikymppisenä hankitulla tutkinnolla 40:tä—50:tä vuotta. Työmarkkinoiden osaamisvaatimukset muuttuvat koko ajan, tai sitten ihminen ei välttämättä jaksakaan siinä entisessä työssään, tai henkilö haluaa edetä työurallaan. Siksi me tarvitsemme väyliä jatkuvalle oppimiselle, aikuiskouluttautumiselle. Nyt hallitus pistää nämä väylät kiinni: lakkautetaan aikuiskoulutustuki, leikataan aikuisten ammatillisesta koulutuksesta ja myös vapaasta sivistystyöstä.

Arvoisa puhemies! Tämä päätös tulee erittäin kalliiksi kunta- ja hyvinvointialueuetyönantajille ja työvoiman saatavuudelle.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vikman.

17.44 Sofia Vikman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei tainnut olla debattipuheenvuoropyyntöä siellä vetämässä, mutta kiitos kuitenkin.

Kun käytetään julkisia varoja, niin ne täytyy... [Vasemmalta: Ei käytetä!] — Tulivat ne sitten mistä lähteestä tahansa, mutta voidaan ajatella, että puhutaan julkisista varoista, julkisista menoista ja siitä, että työllisyyttä on parannettava. [Aino-Kaisa Pekonen ja Joona Räsänen pyytävät vastauspuheenvuoroa] Tämä asia on kyllä hallituspuolueiden erittäin hyvin ymmärtämä, ja tämä on perattu syvällisesti läpi jo hallitusohjelmaneuvoitteluuissa. [Aino-Kaisa Pekonen: Ei vaikuta siltä!] Ei kannata väitellä nyt tästä.

Joka tapauksessa kyse on siitä, että aikuiskoulutustuki ei ole toiminut, aikuiskoulutustuki ei ole nostanut suomalaisten koulutustasoa. Tuki ei siis ole kohdentunut osaamis- tai koulutustasoa nostavalla tavalla. Esimerkiksi Etlan tutkimuksen mukaan aikuiskoulutustuen hyödyt riippuvat merkittävästi koulutustaustasta. [Puhemies koputtaa] Eniten aikuiskoulutustuesta on hyötyä peruskoulutustaisten kohdalla, ja kuitenkin selvityksistä on käynyt ilmi, että perusasteen suorittaneiden osuus tuen saajista on kuitenkin vähäinen, [Puhemies koputtaa] vain noin prosentti kaikista tuen saajista. [Puhemies: Aika, edustaja Vikman!] Eli hallituksen toimet tähtäävät siihen, että tutkintokoulutusta suunnataan siten, että koulutustasoa pystytään nostamaan ja työmarkkina-asemaa näillä ihmisillä parantamaan. [Puhemies keskeyttää puheenvuoron]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Oinas-Panuma.

17.45 Olga Oinas-Panuma kesk (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Palaan tähän lainapainotteisuuteen ja siihen, miten huolestuttava suunta se on. Ihmiset maksavat nykyäänkin jo opintolainoja hyvin pitkään. Itse, vaikka esimerkkinä, olen humanisti, minulla on 25 000 euroa opintolainaa. Jos minä olisin nyt normaalissa työelämässä jossain muualla kuin täällä ja haluaisin uudelleen kouluttautua, niin en minä uskaltaisi ottaa lisää lainaa ja lähteä lukemaan itseäni eteenpäin. Tämä tilanne on todella monilla ihmisillä. Jos me mennään siihen lainapainotteiseen malliin tässä täydennyskouluttautumisessa, niin mitä te tarjoatte sille ihmiselle, jotta hänen on kannattavaa kouluttaa itseänsä eteenpäin? Mitä te tarjoatte, jotta ihmisen kannattaa kouluttautua sairaanhoitajaksi tai kouluttautua esimerkiksi varhaiskasvatuksen opettajaksi ilman, että palkkataso ihan hirveästi nousee edellisestä työstä? Minun mielestäni on typerää, että tämä poistetaan sen sijaan, että muutettaisiin tätä mallia niin, että se suosisi esimerkiksi niitä aloja, joille me tarvitaan niitä osaajia, kuten esimerkiksi sinne sosiaali- ja terveydenhuoltoalalle. Eihän tässä ole järkeä.

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Razmyar.

17.47 **Nasima Razmyar sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Aivan kuten tässä moni on todennut, niin minäkin uskoin, kun näin tämän hallituksen esityksen, että kaikessa järjettömyydessään ehkä te voisitte sen perua. Ja aivan kuten täällä on todettu lukuisista asiantuntijalausunnoista ja ehkä ennen kaikkea siitä viestistä, mitä näiltä aloilta on tullut meille, niin olisi luullut teidän heräävän ainakin siihen viestiin ja niihin huolenaiheisiin. Valitettavasti nämä puheenvuorot, mitä tässä on käytetty, kuvastavat hallituksen suhtautumista niin sivistykseen kuin elämänmittaiseen oppimiseen, jota tänä päivänä tarvitaan enemmän kuin koskaan. Te olette, arvoisa hallitus, romuttamassa mallin, toimivan mallin, ja aivan kuten tässä on todettu, sille olisi voitu saada siirtymäaika, olisi voitu saada varmuus sille, että se malli on tulossa. Nyt tällä hetkellä, vaikka se malli... Tässä on sanottu ja todettu, että korvaava malli on tulossa, ja josta toki edustaja Sirén sanoi, että kymmenen miljoonaa — no miten se käytetään? Meillähän on valtava huoli esimerkiksi näiden työvoimapula-alojen osalta varhaiskasvatuksessa, sote-alalla... [Puhemies koputtaa] Ja te toisaalta sanotte, että tästä tulee lainapainotteinen ja kunnille mahdollisesti enemmän vastuuta. Tässä on erittäin paljon kysymysmerkkejä, ja toivon todella, [Puhemies koputtaa] että vähintään sitten tämän uuden mallin osalta [Puhemies: Aika!] huolehditte näistä työvoimapula-aloista.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen.

17.48 **Aino-Kaisa Pekonen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy todeta, että minä olen kyllä pikkusen huolissani tästä keskustelusta, mitä me käydään täällä salissa, kun koko ajan sieltä pääministeripuolueesta toistetaan, että tällä säästetään valtion menoja.

Edustaja Vikman totesi, että hän ei halua väitellä tästä asiasta, [Sofia Vikmanin välihuuto] ja minä en halua myöskään väitellä teidän kanssanne, mutta jos te ette usko minua, [Sofia Vikman: En käyttänyt sanaa valtionmeno!] niin uskokaa sitten edes Työllisyysrahaston sivua, jossa todetaan, että aikuiskoulutustuki rahoitetaan työnantajien ja työntekijöiden maksamilla työttömyysvakuutusmaksuilla ja tästä lakkauttamisesta säästyneitä varoja ei ole mahdollista siirtää valtion budjettiin.

Arvoisa puhemies! Toistuvasti sieltä oikealta laidalta myös todetaan, että tästä aikuiskoulutustuesta ei ole mitään hyötyä, mutta tässä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnössä, tässä mietinnössä, todetaan, että aikuiskoulutustuella on järjestelmän puutteista huolimatta onnistuttu nostamaan suomalaisten koulutustasoa mahdollistamalla työuran aikainen jatkuva oppiminen. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Ohhoh!] Miksi te ette kehitä tätä mallia vaan lakkautatte sen kokonaan?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sirén.

17.49 **Saara-Sofia Sirén kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä korvaavasta järjestelmästä ja sille kehysriihessä varatusta 10 miljoonasta eurosta: Todellakin, edustaja Razmyar, tämä raha on tarkoitus kohdentaa näille aloille, sote-alalle ja kasvatusalalle, joissa tarve on selkein ja joissa alalla itsellään on myös mitä ilmeisemmin haluja tätä mallia olla kehittämässä ja hyödyntämässä.

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

Arvoisa puhemies! Tästä tasa-arvonäkökulmasta: Suomalaisten työmarkkinoiden keskeisin haaste on erittäin voimakkaasti segregoituneet työmarkkinat eri alojen ja myös koulutusalojen välillä, ja tämä on haaste, jota me emme pysty ratkomaan täällä lainsäädännön keinoin, mutta jota meidän tulisi yhteistyössä kuitenkin kyetä purkamaan. Sukupuolivaikutusten arviointi on tärkeä osa kaikkea lainsäädäntöä, jossa ei ole onnistuttu riittävällä tavalla niin aikaisemmilla kausilla kuin vielä nytkään. [Puhemies koputtaa] Se on myös asia, jota meidän on yhdessä kehitettävä. [Välihuutoja vasemmalta]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

17.50 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Onko 30 000 ihmistä väärässä oman kehittämisensä kanssa? Niin paljon tätä käytetään vuosittain. Se kertoo siitä tarpeesta aika paljon, kun tätä aikuiskoulutustukea on viime aikoina käytetty.

Ja toinen asia, mikä tähän liittyy, on se, että nyt tämä 175 miljoonaa vuodessa kerätään todella palkansaajien ja työnantajien vakuutusmaksuilla, ja palkansaajapuoli on erityisen voimakkaasti vedonnut, että tämä säilyisi. He ovat olleet tätä mieltä. Työnantajapuolelta EK ja SY ovat olleet sitä mieltä, että tämä voidaan lopettaa heidän mielestään, mutta Kuntatyönantajat ja hyvinvointityönantajat ovat sitä mieltä, että ehdottomasti on jatkettava. Ja tämä tavallaan on se tilanne tällä hetkellä.

Ja sitten, kun täällä puhutaan, että nyt on 10 miljoonan korvaava järjestelmä tulossa tämän 175 miljoonan järjestelmän tilalle: tämä on niin pöllö tilanne kuin olla ja voi. Tämä on niin kuin mikroja [Puhemies koputtaa] tämä, mitä tähän ollaan kohdentamassa, kun järjestelmä on voimassa ollut. Ja sitten tähän kohdentamiseen me oltaisiin oltu valmiita, ja noin puolet, vähän vajaa puolet, on toisen asteen ja matalamman korvausasteen saaneita, tässä muodossa. [Timo Furuholm: Sopiiko vaihtaa? — Naureskelua]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Furuholm.

17.52 Timo Furuholm vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tämä nyt vähän huolestuttavaa on. Sekä edustaja Strandman, joka jo valitettavasti poistui, että valio-kunnan puheenjohtaja toistelivat tätä mantraa julkisesta rahasta ja sen säästämisestä tämän esityksen myötä. Itse asiassa tämä tuki, joka on rahoitettu työnantajien ja työntekijöiden toimesta, on ollut erinomainen diili molempien näkökulmasta, vaikka, kuten edustaja Lyly tässä edellä totesi, Suomen Yrittäjät sekä EK nyt kannattavatkin tämän poistamista. Se iso kysymys on juuri siitä, että mikään ei ole täydellistä. Jos on joitain pieniä valuvikoja tai kohtia, mitä halutaan korjata, niin sitten pitää kehittää, sitten pitää parantaa eikä räjäyttää tätä koko toimivaa systeemiä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hiltunen.

17.53 Pia Hiltunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä aikuiskoulutustuen lakkauttaminen on tosissaan hölmöä, koska uutta mallia ei vielä ole ja tämä jatkuva oppiminen on tätä päivää ja tulevaisuutta. Ja me tarvitaan ihmisiä, jotka kehittävät itseään, ja jotta työurat pitenevät, niin tämä on välttämätöntä.

Nyt kun puhutaan siitä, että kouluttautuminen kasautuu ja korkeakoulutetut käyttävät tätä aikuiskoulutustukea ja silloin koulutusaste ei nouse, niin esimerkiksi opetuslalla luo-

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

kanopettajasta erityisopettajaksi kouluttautuminen on tällainen tilanne. Ja se tarkoittaa silloin sitä myös opinnoissa, että esimerkiksi opetusalan lisäksi sote-alalla nämä aikuiskoulutustuella opiskelevat käyvät opintoja päivittäin. Eli he tekevät sen harjoittelujen ohessa, tekevät täyspäiväisesti sitä opiskelua, ja silloin se ei ole mahdollista, että käyt yhtä aikaa töissä ja teet niitä opintoja.

Nyt haluaisin kysyä, arvoisa ministeri Satonen, teiltä: Miten te tulette kohdentamaan korvaavaa rahoitusta työvoimapula-alojen lisäkoulutukseen vaikuttavammin kuin tämä nykyinen malli? Ja tuleeko lisäkoulutuksesta myös näillä työvoimapula-aloilla omakustanteista tulevaisuudessa? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu.

17.54 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on suuria haasteita maassa aikuisten uupumuksen ja mielenterveyden kanssa. Monelle työuran jatkaminen vaatii alanvaihtoa ja lisäkoulutusta. Valitettavasti kuulemisessa tutkimukset jaksamisen merkityksestä eivät kuulemma olleet riittäviä. Minusta meidän pitäisi ratkoa näitä haasteita kuitenkin muuten kuin medikalisaatiolla, jolla sitä nyt ratkotaan. Luulen, että näin käy, että todennäköisesti vuorotteluvapaajärjestelmä ja aikuiskoulutustuen poistaminen johtavat sairaspöissaolojen lisääntymiseen, työkyvyttömyysetuuksien lisääntymiseen. Kaikki nämä tavoitellut, pohditut säästöt ovat pötyä, ja sen sijaan kustannukset nousevat.

Tästä prosessista vielä: kyllä olisi ehdottomasti järkevämpää ensin kehittää uusi malli, parantaa tätä mallia — se olisi ollut varsin järkevä tie, johon olisi löytynyt varmasti kokosalin yhteistä ymmärrystä — [Puhemies koputtaa] kuin lopettaa tämä ja ajaa kaikki toiminnot alas ja sitten lähteä tyhjältä rakentamaan uutta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Piisinen.

17.55 Jorma Piisinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Aikuiskoulutustuella olisi työllisyyden kannalta enemmän merkitystä, jos tukea käyttäisivät henkilöt, joilla on vähän koulutusta ja joiden työttömyysriski on korkea. Suunnattuna jo kohtuullisen hyvässä työmarkkina-asemassa oleville aikuiskoulutustukea on työvoimapolitiittisesti vaikea perustella. Samalla aikuiskoulutustuen lakkauttaminen saattaa hyvinkin lisätä työllisyyttä, jos se vähentää työelämästä pöissaoloa koulutusaikana mutta ei vaikuta työllisyyteen tukijakson jälkeen. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä] Tämä oli Uusitalon asiantuntijalausunnosta suoraan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina.

17.56 Anna-Kristiina Mikkonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin täytyy todeta, että hallituksen esitys aikuiskoulutustuen lakkauttamisesta on ensinnäkin ristiriidassa hallitusohjelman tavoitteiden kanssa, joilla hallitus muka tavoittelee työelämän tasa-arvon edistämistä ja jatkuvan oppimisen mahdollisuuksien lisäämistä. Nythän käy juurikin aivan päinvastoin.

Monella alalla osaamisvaatimukset kasvavat. Varhaiskasvatusalalla pätevyysvaatimuksia on laajennettu. Vihreä siirtymä ja digitalisaatio vaativat aivan uudenlaista osaamista, uudelleen kouluttautumista. Lakkautettavan tuen tilalle on oikeasti pikaisesti luotava malli,

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

joka ottaa huomioon erityisesti säädellyt sote-, kasvatus-, opetus- ja pelastusalat ja niiden erityistarpeet, ettei julkisen sektorin osaajapula entisestään kärjisty. On todella ongelmallista, että aikuiskoulutustuen lakkautuspäätös tehdään ennen korvaavan järjestelmän luomista.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kettunen.

17.57 Tuomas Kettunen kesk (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Kun hallitus nyt leikkaa sotesta eli hyvinvointialueilta, niin ei se ainakaan helpota, kun tämä aikuiskoulutustuki on ollut osa ratkaisua sosiaali- ja terveysalaa vaivaavaan osaajapulaan. Työministeri Satonen, tämä on ollut ratkaisu.

Etlan vuoden 21 tutkimuksen mukaan aikuiskoulutustuen työllisyys- ja ansiovaikutukset ovat suurimmat sosiaali- ja terveysalalla. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaiseman työbarometrin — viime vuodelta — mukaan eniten pulaa on lähihoitajista, sairaanhoitajista, sosiaaliryöön erityisasiantuntijoista, varhaiskasvatuksen opettajista ja erityisopettajista. Aikuiskoulutustukea käytetään juuri sote-, pelastus- sekä opetus- ja kasvatusaloilla, joilla osaamisen kehittämisen tarve on suurinta.

Työministeri Satonen, te olette hyvä mies ja asianne osaava. Kysyn: onko tämä nyt työelämän hengen mukaista toimintaa, että aikuiskoulutustuki lakkautetaan?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

17.58 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on nyt useampaan otteeseen nostettu esille se, että tässä nyt säästetään julkisia rahoja, vaikka tällä hetkellä työttömyysvakuutusmaksuilla on tämä kustannettu. No, jos tässä korvaavassa mallissa nyt valtio laittaa tähän 10 miljoonaa euroa, sitten siihen tulee todennäköisesti joku työnantajien osuus — ministeri voi avata tätä korvaavaa mallia, mikä se suunnitelma on. Suurin osa aikuiskoulutustuen käyttäjistä työskentelee julkisella sektorilla, kouluttautuu julkiselle sektorille, julkisille naisvaltaisille aloille. No, jos se työnantajien osuus siitä kasvaa ja siellä suurin osa on kuntatöissä olevia työntekijöitä, jotka käyttävät tätä aikuiskoulutustukea, niin eikö tämä, 10 miljoonaa euroa plus kuntatyönantajan nousevat kustannukset, johda siihen, että käytännössä jatkossa julkiset menot tulevat vain lisääntymään, kun tämä työttömyysvakuutusmaksun mahdollisuus siirretäänkin julkisiksi menoiksi?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskela, Minja.

18.00 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä ovat nyt sekä edustaja Vikman, edustaja Strandman että edustaja Sirén puhuneet tästä aikuiskoulutustuen lakkauttamisesta säästöinä, että se tuo säästöjä. Tässä on kaksi vaihtoehtoa. Tämä on joko taktista, eli te tietoisesti väitätte jotain, mitä ei tapahdu, jotta tämän päätöksen legitimeetti kasvaisi. Tätä kutsutaan myös harhaanjohtamiseksi. Toinen vaihtoehto on se, että te ette tiedä, että aikuiskoulutustuki rahoitetaan näillä työttömyysvakuutusmaksuilla ja vain yrittäjien aikuiskoulutustuki rahoitetaan valtion budjetista. [Tuula Haatainen: Pari miljoonaa!]

Sitten toinen asia on se — edustaja Sirén täällä sanoikin siitä — että uutta mallia tehdään jo, mutta on myös niin, että vaikka tämä työryhmä saisikin tehtyä korvaavan esityk-

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

sen, niin se tulee todennäköisesti kuukausien, mahdollisesti vasta vuosien jälkeen. Eli tähän tulee tauko, toimivaan systeemiin tulee tauko, mitä ei korvata millään tavalla. Ja sitten mikäli se seuraava malli on lainapainotteinen tai jos se perustuu siihen, että ihmiset ottavat lainaa, niin miten te olette ajatelleet, että [Puhemies koputtaa] matalapalkka-aloilla ihmiset opiskelevat itselleen lisää [Puhemies koputtaa] osaamista tai uuden tutkinnon, kun he eivät pysty sitä lainaa ottamaan?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

18.01 Juha Viitala sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhä useampi palkan- saaja vaihtaa työuran aikana ammattia tai päivittää osaamistaan pystyäkseen antamaan työ- panoksensa tämän hetken työmarkkinoiden käyttöön. Työmarkkinat muuttuvat kiihtyvällä vauhdilla. Osa omasta tahdostaan ja osa tulevaisuudessa tahtomattaan joutuu omaa ammat- titaitoaan päivittämään. Nämä työelämän muutokset ja muun muassa vihreän siirtymän mahdollisuudet tuovat yrityksille tarpeen kehittää työntekijöidensä osaamista, puhumatta- kaan kaikista niistä täysin uusista tehtäväkuvista, mitä työelämän muutos tuo tullessaan. On todellakin hämmäntävää, että hallitus lakkauttaa tämän aikuiskoulutustuen tässä vai- heessa, kun työelämän murros on meneillään isosti ja uusia, uudenlaisia työpaikkoja on tu- lossa.

Arvoisa ministeri Satonen, mitä te vastaatte niille henkilöille, jotka haluavat sen arvok- kaan työpanoksensa antaa työmarkkinoiden käyttöön mutta syystä tai toisesta eivät tällä hetkellä pysty sitä ammatitaitoaan kehittämään? Nyt kun se työkalu otetaan heiltä pois, niin mitä te heille vastaatte? Miten te kannustatte heitä pysymään työmarkkinoilla ja päi- vittämään osaamistaan?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Piisinen.

18.02 Jorma Piisinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aikuiskoulutustuki kohdentuu julkisen talouden näkökulmasta väärin. Aikuiskoulutustuen saamisen ehtona on mittava kahdeksan vuoden työhistoria. Se on siis suunnattu työssäkäyville henkilöille, jot- ka ovat jo kiinnittyneet työmarkkinoille varsin onnistuneesti. Koulutus kasaantuu näin ol- len niille henkilöille, joilla on jo valmiiksi keskimääräistä enemmän koulutusta. Julkiset koulutuspanokset tulisi kohdentaa siten, että hyödyt ovat mahdollisimman suuria kustan- nuksiin nähden. Kauhasen ja Virtasen (2021) tulosten mukaan tämä tarkoittaa tuen koh- dennusta aikuisiin, jotka pyrkivät nostamaan koulutustasoaan. Myös teoreettinen kirjalli- suus tukee johtopäätöstä, että julkisen sektorin tulisi kohdentaa resursseja nimenomaan koulutuksessa aliedustettuihin ryhmiin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Perholehto.

18.03 Pinja Perholehto sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Aina- kin minulle opetettiin jo pienenä, että jos jokin on rikki, se pitää korjata, ei heittää pois, mutta tässä hallitus on valitettavasti tekemässä aivan toisin, kuten kollegat ovat osuvasti tältä puolelta salia todenneet. Taisipa käydä itse asiassa jopa niin, että hallitus heräsi tähän virheelliseen ja lyhytnäköiseen päätökseen vasta sitten, kun oppositio ja julkinen paine kohdistivat kritiikkiä eritoten tämän aikuiskoulutustuen lakkauttamiseen.

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

No, tietenkin voi ajatella niin, että on hyvä, että hallitus on tullut tässä hieman järkiinsä ja pohtii uutta järjestelmää sen rinnalle, mutta kyllä valitettavasti on jo ehtinyt käydä niin, että te olette lähettäneet jo ihmisille signaalin siitä, että työuran aikainen osaamisen kehittäminen ei kannata, että ei kannata ajatella, että jossain vaiheessa elämää joutuu ehkä opiskelemaan uuden ammatin. Tämä on todella, todella harmillinen viesti, joka on maailmalle ehtinyt lähteä. Sen takia kyllä toivoisin, että mietitte jatkossa hieman paremmin, josko ensin uudistaisi ja [Puhemies koputtaa] sitten vasta tarvittaessa lakkauttaisi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jos luen oikein edellisen puhemiehen ja omia muistiinpanojani, niin kaikki ovat saaneet ainakin yhden puheenvuoron. Ajattelin antaa tässä vaiheessa ministerille puheenvuoron, ja jos sen seurauksena on syytä käydä lyhyttähistä keskustelua, [Kim Berg: Varmasti on!] niin otetaan se, ja sitten mennään puhujalistaan. — Ministeri Satonen, olkaa hyvä.

18.05 Työministeri Arto Satonen: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Ja kiitokset valiokunnalle hyvin perusteellisesta työstä. Toki keskustelusta voi päätellä, että näkökulmat ovat aika lailla samanlaiset kuin ne olivat lähete keskustelussa, eli ihan hirveää muutosta ei ole tullut tässä suhtautumisessa.

Se, mitä tässä puhutaan mittakaavasta, mielestäni kävi erittäin hyvin valiokunnan puheenjohtajan esittelypuheenvuorossa esille. Kun puhutaan tästä mittakaavasta, että se on 262 miljoonaa julkiseen talouteen vuodessa, ja täällä taidettiin jossain puheenvuorossa mainita, että pientä viilausta olisi voinut tehdä, niin kyllä se aikamoinen summa on. Se on neljännesmiljardi, minkä tämä vaikuttaa julkiseen talouteen, ja 10 000 työllisyyteen, mikä on kymmenen prosenttia koko hallituksen työllisyystavoitteesta. [Aino-Kaisa Pekosen välihuuto] Eli nämä ovat aikamoisia lukuja. Ne ovat ymmärtääkseni valtiovarainministeriön virkamiesvastuulla laskemia lukuja. Jos ei näin ole, niin varmaan valiokunnan puheenjohtaja korjaa, mutta näin olen ymmärtänyt.

Mitä sitten tulee tähän, miten sitten jatkossa toimitaan, niin tässähän täytyy nyt muistaa ensinnäkin se, että eihän tämä aikuiskoulutustuki ole meillä ainoa koulutusjärjestelmä. Meillä on olemassa, suuri osa ihmisistä opiskelee opintotuella, opintorahalla, meillä on oppisopimuskoulutusta. Meillä on monta, monta muuta eri väylää, joissa voidaan myös opiskella ja voidaan opiskella myös aikuisena.

Sitten on tietysti olennaista myös se, millä tavalla koulutusta järjestetään. Jos olen oikein ymmärtänyt, niin jo nyt syksyllä lähtisi esimerkiksi tämä luokanopettajasta erityisopettajaksi sellaisella monimuotokoulutuksella, jossa voidaan tehdä työn ohessa tämä koulutus, mikä on siinäkin mielessä ihan hyvä asia, koska usein, kun opettaja lähtee erityisopettajakoulutukseen, saattaa olla vaikeuksia löytää siellä opettajan paikallekin teki-jää. Eli se on myöskin mahdollisuus, ja uskon, että itse asiassa aika monessa tapauksessa tämä pystytään jatkossa näin tekemään. Sitten siellä on tietysti alan sisäistä koulutusta. Erityisesti olen itse tunnistanut tämän lähihoitajasta sairaanhoitajaksi, jossa varmaan olisi tarpeen, että siinä olisi vielä muunkinlaisia keinoja käytettävissä kuin mitä tämän päätöksen jälkeen jää.

Tämän niin sanotun korvaavan mallin, sen asian, osalta me ollaan nyt siinä vaiheessa, että kehyskeskusteluissa, vaikka siellä paljon tehtiin säästöjä, tähän asiaan osoitettiin kymmenen miljoonan euron rahoitus vuosittain. Sitä tietoa, millä tavalla se tullaan käyttämään,

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

meillä ei vielä ole. Meillä on toki tämä Rissasen työryhmän selvitys, jossa keskeiset keinot olivat nimenomaan nämä lainapainotteiset mallit. Itse pidän tätä lainapainotteisuutta silloin ihan perusteltuna, kun kyse on työntekijän omasta halusta vaihtaa toimialalta toiselle, ja sitten — viittaen edustaja Viitalan puheenvuoroon — silloin tietysti, jos menettää työnsä, niin esimerkiksi vaikka sitä kautta, että jollain toimialalla työtehtävät vähenevät ja toisella kasvavat, niin työttömillähän on sitten omat mahdollisuutensa omaehtoiseen koulutukseen ja muuhun, jotka sinänsä eivät liity tähän suoranaisesti. Tämähän koskee niitä, jotka ovat töissä.

Mutta tosiaan sitä vastausta, millä tavalla tämä vuosittainen panostus, kymmenen miljoonaa euroa, sitten tullaan järkevimällä tavalla tähän käyttämään, meillä ei vielä ole, mutta pyöreän pöydän keskustelut on nyt kutsuttu koolle vielä tämän kuun aikana, ja ne ovat nimenomaan sote-alan ja opetusalan, koska nämä kaksi alaa on tässä tunnistettu sel-laisiksi, joissa tarve tälle on varmaan pidempi.

Ehkä tämä riittää tässä vaiheessa tästä aikuiskoulutustuesta.

Sitten tästä vuorotteluvapaasta lähinnä edustaja Hopsun puheenvuoron osalta toteaisin sen, että vuorotteluvapaan käyttö on jo aiempien hallitusten tekemillä päätöksillä huomattavasti vähentynyt, murto-osaan siitä, mitä se oli aikaisemmin, ja se johtuu siitä, että se korvaustaso on niin matala ollut jo aikaisemminkin, että sitä ei ole voinut käyttää muut kuin ne, joiden oma taloudellinen asema on ollut varsin hyvä. Ja kuten täällä myös valiokunnan puheenjohtaja totesi esittelypuheenvuorossa, niin minäkin tiedän, että yksittäisiä tapauksia varmaan on, joissa tämä vuorotteluvapaa on auttanut työssäjaksamisessa, mutta sellaista tutkimuspohjaista tietoa ymmärtääkseni, jossa olisi todistettu, että se esimerkiksi vähentää sairaspotilaita tai näin, ei ole pystytty esittämään. [Saara-Sofia Sirén: Näin on! — Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: No niin, selvä. Eliikkä painakaa sitä V-painiketta, niin katsotaan, ketkä kaikki tässä vaiheessa haluavat vastauspuheenvuoron. — Edustaja Lyly.

18.10 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos, että ministeri on paikalla täällä vastailemassa kysymyksiin. Ensinnäkin tämä hallituksen linja, jossa kehysriihessä 100 miljoonaa aikuiskoulutuksesta ollaan myös vähentämässä, kertoo siitä, miten hallitus suhtautuu aikuiskoulutukseen ja koulutukseen noin yleisesti ottaen. Toinen esimerkki siitä on, että ovatko nämä 30 000 ihmistä vuodessa olleet väärässä, kun he ovat menneet koulutukseen, ja onko hallituksen linja se, että kun he ovat kehittäneet itseään, niin on huono juttu, että he ovat tällä lailla tehneet sitä?

Ja sitten tämä työllisyysvaikutus. Lähdettekö te, ministeri Satonen siitä, että kukaan näistä ei enää mene koulutukseen, kun tämä aikuiskoulutustuki loppuu? Ja jos ajattelee, että mikä osa heistä sitten menee, niin eikö se nimenomaan vähennä tätä työllisyysvaikutusta, jos heistä joku osa lähtee koulutukseen.

Tällaisia asioita on täällä. Ja sitten kun te mainostatte kovasti tätä 10 miljoonan hanketta, niin kuinkas monta koulutuspaikkaa sillä tulee? Tällä 170 miljoonalla on tullut 30 000 vuodessa. Paljonko tulee 10 miljoonalla?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen.

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

18.11 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kiitos myös ministerille, että olette täällä paikalla, ja nyt tuon teidän puheenvuoronne jälkeen ymmärrän, että ollaan puhuttu täällä salissa aidasta ja toiset aidanseipästä, kun puhuttiin näistä julkisista menoista. Teillä on siis, ministeri, tarkoitus, että kun nyt tämä aikuiskoulutustuki lakkautetaan ja sitten työttömyysvakuutusta lasketaan, niin se sitten mahdollistaa veronkorotuksen ilman, että kokonaisveroaste nousee. Tämä on teidän suunnitelmanne, ja tämä kyllä vaikuttaa melkoiselta kikkailulta sillä kustannuksella, että sote-alan osaajapula jatkaa kasvuaan.

Arvoisa ministeri, olisin vielä todennut teille, että en tiedä, oletteko ehtinyt lukea tätä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan hallituspuolueiden tekemää mietintöä, mutta tämä on erittäin hyvä. Tässä nimenomaan todetaan se, että aikuiskoulutustuella on pystytty järjestelmän puutteista huolimatta nostamaan suomalaisten koulutustasoa, mutta sitten tässä on myös vakava huomautus tästä tasa-arvosta, joka tulee heikkenemään tämän esityksen myötä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Haatainen.

18.12 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos myös minun puolestani ministerille siitä, että olette täällä ja avasitte tuota ajattelua, mutta oletteko tullut ajatelleeksi sitä, että nyt nämä hallituksen eri toimet kohdistuvat monelta eri taholta heikentävästi siihen, että työikäinen aikuisväestö pystyy ammattitaitoaan ja osaamistaan vahvistamaan? Aikuiskoulutustuki lakkaa, ammatillisesta koulutuksesta vähennetään sata miljoonaa, ja se kohdennetaan nimenomaan aikuiskoulutukseen. Vapaata sivistystyötä on heikennetty, ja avoimessa korkeakoulussa maksut tulevat kasvamaan.

Meillä Suomessa on ollut hyvin vahva usko myös siihen, että kansakunnan sivistys ja osaaminen vahvistavat meidän ymmärrystä maailmasta, ja ne vahvistavat tietenkin myös osaamista siellä työelämässä. Nyt nämä kaikki heikentävät sitä, että me aikuisväestön keskuudessa voidaan tätä sivistystahtoa pitää yllä. Tämä aikuiskoulutustuki on ollut kollektiivisesti rahoitettu, [Puhemies koputtaa] työnantajat ja palkansaajat yhdessä, ja se on vahvistanut sitä yhteistä kollektiivista ajattelua, [Puhemies koputtaa] että me kannamme tästä huolta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kettunen.

18.14 Tuomas Kettunen kesk (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Kyllä me jaamme huolen ja tavoitteen siitä, että pitää vahvistaa julkista taloutta lisäämällä työn kannustimia. Mutta mietin tätä aikuiskoulutustuen lakkauttamista ja juurikin siitä näkökulmasta, että miksi ei luotu minkään näköistä siirtymäaika, miksi ei käyty keskustelua esimerkiksi siitä, että siirtymäaika olisi luotu vaikka vain pula-aloille, joille olisi voitu vaikka järjestää tämmöisiä vuoden kestäviä pätevyitysmiskoulutuksia, kun on ollut toimiva järjestelmä ja se yhtäkkiä lakkautetaan. Miksi sitä ei voitu kehittää tai luoda vaikka vuoden kestävä siirtymäaika esimerkiksi pula-aloille?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

18.14 **Timo Suhonen sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Olemme kuulleet, että aikuiskoulutustuen lakkauttaminen ei tuo taloudellisia vaikutuksia positiivisessa mielessä, mutta sitten olemme kuulleet perusteluja, että työllisyys lisääntyy ja nimenomaan lisääntyy siksi, että se työntekijä ei ole kouluttautumassa ja lisäämässä omaa työmarkkina-arvoaan vaan on sillä aikaa tekemässä työtunteja. Ei voi olla tulematta mieleen sata vuotta sitten Keski-Savossa tapahtunut asia. Siellä porvaripuolueet kielsivät alueelle rakennettavan koulun, ja perusteet kuuluivat: kyntömiehiä tarvitaan. [Naurua — Aino-Kaisa Pekonen: Hyvä, Timo!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu.

18.15 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri viittasi siihen, ettei ole tutkimustietoa tästä vaikutuksesta jaksamiseen. Me tästä kyseltiin kovasti, niin selvisi, että tällaista henkilön omaan kokemukseen perustuvaa tutkimusta, kvalitatiivista tutkimusta, ei noteerata tässä — no, miten tutkit sitä muuten kuin kysymällä, että vaikuttaako tämä sinun jaksamiseen vai ei. Jos ainoastaan tilastoja seuraat, niin sieltähän et näe muuta kuin sen, että se työura on jatkunut. Eli kun olet ollut aikuiskoulutuksessa, niin siitä me nähdään, että se positiivinen työuran jatkuminen on toteutunut, mutta koska kokonaan on tämä kokemukseen pohjaava tutkimustieto hyllytetty, niin silloin sitä näyttöä ei ole.

Ja sitten näistä 10 000:sta uudesta työllisestä. Arenen lausunnossa meille sanottiin, että tässä ei ole ollenkaan huomioitu niitä sijaisia, jotka ovat paikkaamassa näitä opintovapaalla olevia tai aikuiskoulutustukea käyttäviä. Eli kyllä ne työlliset siellä ovat jo olemassa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Razmyar.

18.16 **Nasima Razmyar sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin juuri nimenomaan todennut tämän saman, eli kyllähän ne sijaiset niitä töitä tekevät ja useimmiten myöskin sitten sinne alalle jäävät.

Arvoisa ministeri, nyt kun te olitte paikalle, kiitos siitä. Onhan tämä hyvin kummallista ja monella tavoin myöskin surullista. Erityisesti jos nyt puhutaan sote-alan, varhaiskasvatuksen, koulutuksen näkökulmasta, tämä on este urakehitykselle. Me ollaan paljon puhuttu matalapalkka-aloista, erityisesti naisvaltaisista aloista. On totta, että joitakin opintoja varmaan lyhytkestoisesti voi tehdä töiden ohessa, mutta on täysin selvää, että tutkinto-opiskelu edellyttää nimenomaan sitä opintovapaata, niin että pystyy täysipäiväisesti keskittymään opintoihin. Nyt kun vakuutitte, arvoisa ministeri, että tämä tuleva malli tulee huolehtimaan siitä, että meidän työvoimapula-aloilla toimivat henkilöstöt erityisesti sote- ja kasvatusalalla eivät joudu tähän lainapainotteisuuteen, jos nyt ymmärsin näkökulmanne oikein, niin voitteko vielä vakuuttaa, että näiden alojen osalta huolehditte siitä, [Puhemies koputtaa] että jatkossakin heidän opintonsa mahdollistetaan ilman lainaa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo.

18.17 **Veronika Honkasalo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on tällainen joukkopakoilmiö nyt käynnissä hallituspuolueiden osalta. En ihmettele yhtään, kun argumentit ovat niin hataria tämän lakkauttamisen puolesta.

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

Itse olisin tarttunut näihin edustaja Piisisen väitteisiin siitä, että ikään kuin nämä aikuiskoulutustuen saajat olisivat jollain tavalla etuoikeutettuja. Tämä oli myös meidän valio-kuntakuulemisissa sivistysvaliokunnassa semmoinen toistettu väite, ja tähän ei pidä paikkaansa, jos me vain tuijotetaan sitä korkeakoulututkintoa, koska silloin jää huomioimatta se, että nämä ovat itsestään itse asiassa hyvin pienipalkkaisia, naisvaltaisia aloja, joissa se korkeakoulututkinto saattaa entuudestaan olla. Mutta aikuiskoulutustuen heikkoa kohdentumista on itse asiassa liioiteltu tosi paljon, sillä vain 16 prosentilla tuensaajista on ylempi korkeakoulututkinto ja noin puolella tuen käyttäjistä on suoritettuna korkeintaan toisen asteen tutkinto. Nämä faktat itsessään osoittavat, että tuki on tehokas keino koulutustason nostamiseksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Piisinen.

18.19 Jorma Piisinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tuo ei ollut minun mielipiteeni vaan se oli suora lainaus Uusitalon asiantuntijalausunnosta.

Nyt ottaisin kantaa hetki sitten täällä käytyyn keskusteluun tästä vuorotteluvapaasta. Tämäkin on aivan suora lainaus asiantuntijalausunnosta: ”Vuorotteluvapaan alkuperäinen tavoite oli auttaa pitkän työuran tehneiden työntekijöiden työssäjaksamista vapaan avulla ja samalla tarjota työmahdollisuuksia vuorotteluvapaasijaisuuksia tekeville työttömille työnhakijoille. Vuorotteluvapaata koskevan vuonna 2009 tekemämme tutkimuksen mukaan kumpikaan tavoitteista ei erityisemmin toteutunut. Tutkimuksessa ei löytynyt näyttöä siitä, että vuorotteluvapaalla olleet työntekijät jatkaisivat pidempään työelämässä tai että heillä olisi vähemmän sairaspöissaoloja vapaan jälkeen.”

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

18.20 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hienoa, että ministeri Satonen tuli tänne. Kiinnostaa tämä korvaava malli, koska olen siitä jotain kuullut, mutta en nyt ole faktisesti varma, kuinka paikkansapitävää se on. Elikkä tämä nyt on nostettu täällä esille, että valtio satsaa sen 10 miljoonaa euroa siihen. Lainapainotteisuus on yksi vaihtoehto. No, me tiedämme sen, että varsinkin sote-alalla se lainapainotteisuus ei tule toimimaan, koska palkat ovat pieniä ja yleensä sen koulutuksen jälkeen se lisä, mitä he saavat, on sen verran matala, että se nyt ei lainanottoon kannusta.

Mutta tämä työnantajien osuus: Olen kuullut siitä, että nyt tässä ollaan suunniteltu, että työnantajat rahoittaisivat jonkinlaisen rahaston ja sieltä saataisiin rahoitusta tähän korvaavaan malliin. Pitäkö tämä paikkansa? Tässäkin on se, että noin 30 prosenttia aikuiskoulutustuen käyttäjistä on ollut sote-alalla. No, sehän tarkoittaa käytännössä sitä, että kunta-työnantajan pitäisi laittaa lisää rahaa [Puhemies koputtaa] sinne rahastoon ja sitä kautta rahoittaa tätä järjestelmää. [Puhemies koputtaa] Pitäkö tämä paikkansa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Täällä on nyt viisi pyydettyä vastauspuheenvuoroa. Otetaan ne ja sen jälkeen ministerin puheenvuoro. Elikkä kuusi — tässä tuli juuri yksi, joka ei ole vielä käyttänyt puheenvuoroa. — Seuraavaksi edustaja Mikkonen.

18.21 Anna-Kristiina Mikkonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Julkisen talouden tasapainottaminen on tärkeää toki, mutta julkisen talouden tasapainon kannalta

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

keskeistä on tuottavuus ja riittävän osaavan työvoiman saanti varsinkin työvoimapulaloille. Aikuiskoulutustuen yhteiskunnallinen merkitys varsinkin näille työvoimapulaloille ja niiden koulutuksille on huomattava. Tällä leikkauksella, aikuiskoulutustuen lakkauttamisella, sitähan heikennetään, että osaavaa työvoimaa olisi saatavilla.

Tämä keskustelu kuvaa hyvin sitä, että kun meillä ei ole tietoa korvaavasta tukimuodosta, niin huhut kiertävät. On myös huhuttu aikuiskoulutustuen korvaavaksi malliksi opintotukea. No, sehän on taas sitten hallitusohjelman säästötavoitteiden vastaista, koska nyky-muotoinen aikuiskoulutustukihan rahoitetaan pääosin työnantajien ja työntekijöiden työtömyysvakuutusmaksuilla. Ja jos siirryttäisiin opintotukeen, se puolestaan kasvattaisi julkisen talouden menoja. Miten ylipäättään turvataan jatkossa [Puhemies koputtaa] riittävät mahdollisuudet uudelleen kouluttautua aikuisena, [Puhemies koputtaa] kun ei ole tarjolla minkään näköistä vaihtoehtoa mallia vaan huhuja?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Furuholm.

18.23 Timo Furuholm vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten tässä aikaisemmin kävi ilmi, niin tämä esitys heijastaa suomalaisen osaamiseen ja sen kehittämisen tärkeyteen sekä tasa-arvoon negatiivisesti. Nyt vuoden jälkeen voidaan todeta, että hallitus kyllä unohti työelämän tasa-arvon edistämisen Säätytalolle. Kirjaus siitä saatiin toki hallitusohjelmaan, mutta teot eivät ole ikävä kyllä sitä seuranneet. Muun muassa osa-aikatyön rapauttaminen, tukilakkojen rajaaminen ja vielä suunnitteilla oleva vientimalli uhkaavat, jokainen, työelämän tasa-arvoa. Mutta ei tämäkään nyt tunnu hallitukselle riittävän, vaan nyt roskeen heitetään naisvaltaisille aloille tärkeä aikuiskoulutustuki ilman, että sitä yritetään kehittää tai parantaa. Kysynkin ministeriltä, kun on nyt paikalla: onko tätä kokonaisuutta arvioitu, miten tämä hallituksen politiikka osuu työelämän tasa-arvoon? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen.

18.24 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos tämä aikuiskoulutustuen lakkauttaminen on niin fantastisen hyvä uudistus, niin kuin hallitus täällä on yrittänyt todeta, niin kai täällä luulisi olevan sitten huomattavasti useamman hallituspuolueen edustajan tätä puolustamassa. [Naurua sosiaalidemokraattien ryhmästä] Mutta kun täältä katselee ja tähyilee sinne toiselle reunalle, niin aika tyhjältä näyttää, mikä yleensä kertoo siitä, että ei vaan löydy niitä argumentteja, joilla voisi puolustaa tätä hallituksen politiikkaa. Ymmärrän sen oikein hyvin, kun kuuntelee ne puheenvuorot, joita salin tältä puolelta tulee. [Pia Sillanpään välihuuto]

Mutta, arvoisa puhemies, kun ministeri on vielä täällä ja saa loppuun puheenvuoron, niin käydään nyt läpi tämä työllisyysvaikutus, 10 000 työpaikkaa, joka täällä uudistuksella on tavoitteena saada. Tämä laskentahan perustuu siis kaavamaiseen arvioon siitä, että jos jatkossa kukaan työsuhteessa oleva ei enää käyttäisi työaikaansa kouluttautumiseen, niin 10 000 työpaikkaa tulisi. Uskotteko todella, arvoisa työministeri Satonen, tähän kaavamaiseen laskentaan, että täällä syntyy 10 000 työpaikkaa? Oletteko te jatkossa sitten kieltämässä työsuhteessa olevilta kouluttautumisen, [Puhemies koputtaa] jotta hallitus saavuttaa sen tavoitteen, jonka se itselleen on asettanut? [Pia Sillanpää: Kyllä kaikki voi opiskella, jos haluaa!] — No sitten ei kyllä synny 10 000:ta työpaikkaa.

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen.

18.25 **Markku Siponen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on tosiaan poistamassa pikavauhtia tämän aikuiskoulutustuen, ja varmasti me tiedämme kaikki tämän työvoimapulan. Esimerkiksi tuolla omalla kotiseudullani työvoimaa ei tule jatkossa riittämään sote-aloille, vaikka koko ikäluokka koulutettaisiin näihin tehtäviin, ja tämän aikuiskoulutustuen käyttäjistä noin kolmannes on saanut tukea nimenomaan tähän sosiaali- ja terveydenhuollon koulutukseen, joten vaikea ymmärtää siitäkään näkökulmasta tätä hallituksen ratkaisua.

Mutta, arvoisa puhemies, vielä näihin opettajiin. Meillä on valtava pula erityisopettajista. Minäkin tunnen monta kollegaa, jotka ovat kouluttautuneet — luokanopettajat erityisopettajiksi tai aineenopettajat erityisopettajiksi, kun niistä on ollut puutetta — ja hyödyntäneet tätä aikuiskoulutustukea, joka nyt sitten lopetetaan. Tässäkin talossa olen kuullut semmoisia puheenvuoroja, että kyllä ne opettajat pystyvät siinä oman työnsä ohessa kouluttautumaan erityisopettajiksi. Olisin kysynyt: onko ministeri myöskin tätä mieltä, että kyllä opettajat pystyvät työn ohessa aivan hyvin kouluttautumaan ilman aikuiskoulutustukea?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

18.26 **Juha Viitala sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri, kiitos edellisestä vastauksesta, mutta ymmärsitte ilmeisesti kysymykseni hieman väärin. Puhuin nimenomaan työelämässä olevista henkilöistä, keiden pitää päivittää osaamistaan. Työnohessa olevilla on tietenkin omat järjestelmänsä.

Mutta tämä jatkuva oppiminen ei ole vain sen yksilön etu, vaan se tuo lisäarvoa koko yhteiskunnalle ja siten sitä taloudellista lisäarvoa, mitä tässä monella muutoksella haetaan. Kun juuri tämä koulutustason lisääminen myös työelämässä jo oleville tuottaa tätä lisäarvoa, niin eikö hallitus halua, että palkansaajat voisivat itseään kehittää työurien aikana ja tuottaa tällä tavalla lisäarvoa yrityksille?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly ja sen jälkeen ministeri.

18.27 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täytyy muistaa, että aikuiskoulutustuki on jo työelämässä oleville. On kahdeksan vuotta pitänyt olla työelämässä, että tätä tukea on saanut, ja tukea saa työuran aikana enintään 15 kuukautta yhdessä tai useammassa erässä. Nämä ovat sen rajaehdot, ja minusta tämä kertoo sen tuen taroituksen, että työelämän sisällä opiskellaan ja tehdään.

Toinen asia, joka tähän liittyy, on, että tätä on myöskin koko ajan kehitetty. Viimeksi kaksi kolme vuotta sitten lisättiin osa-aikaista opiskelua tähän aikuiskoulutustukeen. Se niin kuin räjäytti vielä osallistujamäärät, ja saatiin lisää opiskelijoita. Sinänsä tämä on kehittynyt, ja ihmettelenkin, että kun tämä Työllisyysrahasto on työmarkkinajärjestöjen hallinnoima, että tätä ei voitu sillä tavalla kehittää. Taas hallitus tekee yksipuolisesti ratkaisuja työmarkkinajärjestöjen yli.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Satonen.

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

18.30 Työministeri Arto Satonen: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kiitos viesteistä. — Ehkä tässä lähinnä nyt keskityn sen korvaavan mallin hahmotteluun tai oikeastaan vain kertaan, miten tässä on tarkoitus nyt edetä.

Ensin edustaja Siposelle voisi todeta, kun hän tuli vähän myöhemmin keskusteluun mukaan, että jo edellisessä puheenvuorossa kävin läpi tätä opettajasta erityisopettajaksi kouluttautumista. Ymmärtääkseni meillä on koulutuksentarjoajia, jotka tarjoavat tätä monimuotokoulutuksena jatkossa, ja aikaisemminkin kaiketi on ollut käytössä niitä malleja, joissa pääosin se on suoritettu työn ohessa ja työnantaja on siltä osin maksanut palkan, kun on oltu kokoaikaisesti pois töistä. Eli varmaan on tällaisia mahdollisuuksia siihen löydetävissä.

Mitä sitten tähän kymmenen miljoonan käyttöön tulee, tai tähän niin sanottuun korvaavaan malliin, niin siitä ei ole siis mitään yksityiskohtaista tietoa olemassa, koska asia on siinä mallissa, että nyt käydään tätä keskustelua sote-alan sekä työnantajien että työntekijöiden ja samaten opetusalan työnantajien ja työntekijöiden kesken, ja tämä pyöreän pöydän keskustelu on tässä kuussa vielä, johon heidät on kutsuttu. Se, mikä on selvää, on, että kehysissä on päätetty, että kymmenen miljoonaa euroa vuosittain on tähän tarkoitukseen, ja sitten meillä on pohjana se Rissasen raportti, jossa ovat varmasti nämä lainapainotteiset mallit sen suuntaisia, että niitä voidaan hyödyntää. Toki sekin liittyy osittain siihen, että opintotuen kokonaisuudistus on myös meneillään.

Edustaja Razmyarin kysymykseen: Koska tilanne on tämä, kuten kuvasin, että nämä mallit ovat vasta valmistelussa ja tämä rahoitus valmistui vasta kehysriihessä, niin että meillä ei ole todella tarkkaa mallia, niin minä en lupaa millekään ryhmälle vielä tässä vaiheessa mitään, mutta korostin sitä, että oma käsitykseni on, että kaikkein hyödyllisintä osaa tätä aikuiskoulutustukea on ollut se, kun oman alan sisällä on koulutauduttu pidemmälle, esimerkiksi lähihoitajasta sairaanhoitajaksi. Se on nimenomaan sellainen. Sen takia se hallituksen kehysriihen päätöskin on tehty niin, että siellä on mainittu erikseen tämä sairaanhoitajanäkökulma.

Tosiaan kaikkineen varmaankaan ei tule järjestelmää, joka korvaa tämän edellisen aikuiskoulutustuen, mutta kyllä kun katsotaan, paljonko tähän on nyt yhteiskunnan resursseja käytetty — tai siis kokonaisuutena julkinen sektori sekä työnantajien ja työntekijöiden maksuja — ja mitä sillä on saatu aikaan, niin varmasti saamme järjestelmän, joka on julkisen talouden kannalta järkevämpi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo, varsinainen puheenvuoro, olkaa hyvä.

18.31 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Itse näkisin, että tätä aikuiskoulutustuen lakkautusta tulee tarkastella myös osana hallituksen laajempaa yhteiskuntapoliittista kokonaisuutta. Tässä me kuultiin jo eilen, kun välikysymystä käsiteltiin, kun ministeri Purra sanoi, että se päävastuu on yksilöllä itsellään ja tämän tulee ottaa vastuu itsestään. Tässä ei ole väliä sitten tietenkään hallituksen ajattelussa, onko se oma tilanne hauras vai ei. Mutta surullista tässä nyt pitkässä käsittelyssä, mikä tänään täällä on ollut, on myös se, että me ei olla edelleenkään saatu tietoa tämän korvaavan mallin sisällöistä, ja itse asiassa ei olla nyt saatu vastauksia edustaja Hiltusen kysymykseen siitä, millä tavalla tämä rahoitetaan, jos se lainapainotteisuuteen menee, että sekin lisää näitä käytettyjä resursseja.

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

Jo kun sivistysvaliokunnassa asiaa käsiteltiin, tuli ilmi, että esityksen vaikutuksia työllisyyteen ja julkiseen talouteen on arvioitu hyvin puutteellisesti, yksipuolisesti ja mekaanisesti, ikään kuin osaamisen kehittämällä tai työssä jaksamisella ei olisi lainkaan vaikutuksia työllisyyteen. Se, mikä on hyvä huomata, on se, että lausunnossaan työ- ja elinkeinoministeriö toteaa: ”Kokonaisuutena vaikutusarvioiden perusteella jää epävarmuus siitä, ovatko aikuiskoulutustuen lakkautuksen vaikutukset pitkällä aikavälillä aidosti julkisen talouden tasapainoa, yritysten kasvua ja työllisyyttä lisääviä.” Tosiaan Työllisyysrahasto toteutti vuonna 2023 aikuiskoulutustukea vuosina 2019–2023 saaneille kyselyn, jossa karotoitettiin tuensaajien motiiveja ja pyydettiin arvioimaan opintovapaan vaikutuksia omia tavoitteita vasten. Kyselyssä tärkeimmiksi motivaatiotekijöiksi nousivat alanvaihdon harkitseminen, kuormitus nykyisessä työssä, korkeamman tutkinnon tarve työuralla etenemiseen ja halu kehittyä oma-aloitteisesti nykyisessä työssä. Aikaisemmassa debattipuheen-vuorossani nostin esille sen, että tämäkään väite siitä, että tämä aikuiskoulutustuki kohdentuisi tällä hetkellä jotenkin etuoikeutetulle joukolla, ei näiden asiantuntijalausuntojen perusteella pidä paikkaansa.

Mutta se, mikä tässä on vakavinta erityisesti pääkaupunkiseudun näkökulmasta, jos ajatelen nyt omaa kaupunkiani Helsinkiä, on se, että meillä on aivan valtava työntekijäpula tällä hetkellä varhaiskasvatuksessa ja sote-alalla, ja on niin, että tämä aikuiskoulutustuen lakkauttaminen tulee vakavalla tavalla syventämään tätä työvoimapulaa entisestään. Itse asiassa liittyen ministeri Satosen luettelemini malleihin siitä, miten tämä voitaisiin jatkossa toteuttaa esimerkiksi opettajasta erityisopettajaksi: Vantaalla on toteutettu tilauskoulutus, ja itse asiassa havaittiin, että se tuli erittäin kalliiksi. Se oli myös erittäin byrokraattinen ja lisäsi merkittäväällä tavalla hallinnollista työtä. Eli tämä ei ole se varteenotettava vaihtoehto. Jos on tilanne, jossa kunnilta itse asiassa valtionosuuksia leikataan ja samoin hyvinvointialueilta leikataan rahoitusta, niin millä rahalla he sitten hoitavat jatkossa tämän täydennyskoulutuksen? Tämä ei ole realistista.

No, hallituksen kaavailemat lainapainotteiset vaihtoehdot eivät myöskään ole ratkaisu monille työvoimapula-aloille, joilla palkat ovat lähtökohtaisesti niin pienet, että valmistuminen raskaan lainataakan kanssa ei ole taloudellisesti houkuttelevaa. Tätä korostaa entisestään hallituksen valmisteleva niin sanottu vientimalli, joka sementtoisi entisestään naisvaltaisten alojen palkkakuopan. Tämä on todella tärkeää muistaa, eli moni opiskelija tosiaan jo nyt valmistuu valtavan lainataakan kanssa, ja tämä lainapainotteisuuden lisääminen ei ole mikään aito ratkaisu.

Aikuiskoulutustukea on tosiaan viime vuosina kehitetty monella tavalla, ja sitä on edelleen mahdollista kehittää. Esimerkiksi edellinen hallitus mahdollisti aikuiskoulutustuen käytön osa-aikaisen työn ohessa, ja jos tuen kohdentumista halutaan edelleen parantaa, olisi mahdollista esimerkiksi lieventää työhistoriavaatimusta matalammin koulutetuilta ja kohdentaa aikuiskoulutustukea yhä enemmän nimenomaan sinne työvoimapula-aloille, ja se on juuri se malli, jota itse asiassa Ruotsissa on viime aikoina toteutettu. Aikuiskoulutustuen lakkauttaminen ei käytännössä vahvista julkista taloutta, koska se vaikuttaa lähinnä työllisyysrahastojen menoihin, ja kun menot laskevat, työttömyysvakuutusmaksut alenevat vastaavalla summalla eikä julkinen talous vahvistu. Näin ollen valtion menoihin päätöksillä on vain hyvin, hyvin pieni vaikutus.

Hallitus on tosiaan romuttamassa jatkuvaa oppimista monesta eri suunnasta ja tekee itse asiassa uudelleenouluttautumisesta hyvin hankalaa jatkossa. Tämä on todella sääli tilanteessa, jossa esimerkiksi viime kaudella pohdittiin parlamentaarisessa ryhmässä, millä ta-

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

valla jatkuvaa oppimista tulisi kehittää ja parantaa. Mutta tämä hallitus eli Orpon hallitus sen lisäksi, että se lakkauttaa nyt tämän aikuiskoulutustuen, myös leikkaa vapaasta sivistystyöstä, ja sitten samaan aikaan korotetaan esimerkiksi avoimien korkeakoulujen maksuja eli myös se tie torpataan pienituloisilta ihmisiltä, ja sen lisäksi tiukennetaan korkeakouluun pääsyä entisestään. Eli tosi tärkeää on muistaa tämä kokonaisuus, jossa jatkuvaa oppimista itse asiassa hankaloitetaan montaa eri kautta.

Mutta kaiken kaikkiaan hallituksen viesti esimerkiksi niille ihmisille, jotka ovat sattuneet kouluttautumaan väärälle alalle, sellaiselle alalle, jolla esimerkiksi töitä ei ole, se karu viesti on, että maksa itse, vaikka hankitulla tutkinnolla ei olisi mahdollista enää työllistyä tai osaamisen kehittämiseksi olisi tarvetta. — Kiitos, puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Razmyar.

18.39 Nasima Razmyar sd: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen päätös lakkauttaa aikuiskoulutustuki, ammattitutkintostipendi sekä vuorotteluvapaa yhdistettynä vapaaseen sivistykseen kohdistettuihin leikkauksiin heikentää elämänmittaista oppimista suomalaisessa yhteiskunnassa. Ja tähän päälle vielä tämä 100 miljoonan leikkaus myös ammatillisesta koulutuksesta, joka kohdistuu nimenomaan aikuiskoulutukseen.

Uudelleen kouluttautumiseen ja elämänmittaiseen sivistykseen kohdistetaan peruuttamattomia heikennyksiä. Päätös on myös ristiriidassa niiden tarpeiden kanssa, joihin suomalainen työelämä tarvitsee tällä hetkellä kipeästi ratkaisuja. Päätöstä on perusteltu erilaisilla säästökeinoilla, aivan kuten täällä tänään on kuultu ja todettu, ja valitettavasti tästäkin faktat puuttuvat. Aikuiskoulutuksen rahoitus on ollut kunnossa, sillä se perustuu työttömyysvakuutusmaksuun, joka on jaettu palkansaajien ja työnantajien kesken. Työntekijä- ja työnantajaosapuolet ovat yhteisesti hallinnoineet tätä.

Tätä toimivaa järjestelmää olisi pitänyt sitten kenties kehittää eikä romuttaa kerralla, varsinkaan kun sitä korvaavaa mallia ei ole tulossa voimaan. Olemme tänäänkin kuulleet ja puhuneet siitä, minkä takia esimerkiksi sitä siirtymäaikaa ei voitu ottaa. Tuen lakkauttaminen saa aikaan lähinnä sen, että alanvaihdot tapahtuvat jatkossa useammin työttömyyden tai työkyvyttömyyden kautta. Nämä ovat molemmat paitsi raskaita vaihtoehtoja yksilöille, ne ovat myös erittäin kalliita yhteiskunnalle.

Hallituksen päätös oikeastaan kiteyttää hallituspuolueiden suhtautumisen niin sivistykseen, osaamiseen, koulutukseen kuin elinikäiseen oppimiseen. Arvon hallituspuolueet, Suomi kaipaa inhimillisempää koulutus- sekä työllisyyspolitiikkaa ja kykyä nähdä sinne arjen tasolle, kykyä nähdä ihmisten tasolle. Esimerkiksi vuorotteluvapaa, joka tällä esityksellä myöskin lakkautetaan, on tarjonnut hengähdyshetken niille ihmisille, jotka tekevät pitkän, monen kymmenen vuoden työuran. Ja huom. kriteerit sen saamiseksi ovat olleet myöskin erittäin kireät ja tiukat.

Tulevaa aikuiskoulutustuen mallia tullaan rakentamaan — se on täysin selvää, kuten tässä ollaan tämänkin illan aikana kuultu — lainapainotteisemmaksi. Se on käsittämätöntä, sillä esimerkiksi lähihoitajan tai varhaiskasvatuksen opettajan palkalla lainaa ei todellakaan pysty ottamaan, vaan jo tälläkin hetkellä on vaatinut paljon jättäytyä esimerkiksi aikuiskoulutustuelle. Monet uudelleen kouluttautumista harkitsevat ovat perheellisiä, heillä on lapsia, heillä on asuntolainat maksettavana ja erittäin isot kustannukset jo valmiiksi sielä omassa arjessaan. Vaikka motivaatiota olisi, ei monella ole yksinkertaisesti varaa lähteä kouluttautumaan esimerkiksi lähihoitajasta sairaanhoitajaksi opintolainalla — nimen-

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

omaan niiksi työntekijöiksi ja osaajiksi, joita kipeästi tällä hetkellä esimerkiksi sote-ala tarvitsee. Lisäksi herää kysymys, miten hallitus aikoo todella toteuttaa työvoimapula-alojen aikuiskoulutusta jatkossa. Tänään kuulimme, että nimenomaan näille työvoimapula-aloille oltaisiin kehittämässä ratkaisua, mutta kuten ministeri tuossa totesi, niin mitään hän ei ole lupaamassa.

Arvoisa puhemies! Asiantuntijat ovat olleet hyvin huolissaan siitä, että lakkautuspäätös iskee erityisesti naisvaltaisiin aloihin ja matalapalkka-aloihin. Aikuiskoulutustuen lakkauttaminen on este urakehitykselle, tärkeälle urakehitykselle niille ihmisille, jotka ovat jo valmiiksi työelämässä. Koska korvaavaa mallia täydennyskouluttautumiseen tai pätevöitymisen saamiseen ei tällä hetkellä ole, herää erittäin suuri huoli siitä, miten tulevaisuudessa esimerkiksi tämä pätevöityminen aiotaan hoitaa niin sote-alalla kuin sitten kasvatusalalla. Esimerkiksi naisvaltaisella sote-alalla ei voi työskennellä ilman tutkintoa, ja aikuiskoulutustukea ovat hyödyntäneet eniten erityisesti juuri ne tutkinto-opiskelijat. Kyllä niitä lyhytkestoisia opintoja varmasti voi työn ohessa tehdä, mutta tutkinto-opiskelu edellyttää vähintään niin aikaa kuin hetkellistä opintovapaata, niin että pystyy myöskin täysiaikaisesti opiskelemaan, nimenomaan keskittymään myös täysipäiväisesti siihen opiskeluun.

Lisäksi valiokunnan kuulemisessa painotettiin, että tällä aikataululla tuen lakkauttamisella voi olla hyvin huolestuttavia vaikutuksia myöskin palveluiden saatavuuteen. Esimerkiksi Pelastusopisto piti aikuiskoulutustuen lakkauttamista pelastustoimen ja Häätokeskuslaitoksen henkilöstön saatavuuden kannalta erittäin kriittisenä. Näillä aloilla on valmiiksi erittäin suuri työvoimapula, osaajapula, ja se tulee vain kasvamaan entisestään aikuiskoulutustuen lakkautuksen myötä.

Arvoisa puhemies! Aivan loppuun totean sen, että jotain kertoo sekin, että aikuiskoulutustuen lakkauttaminen on aiheuttanut erittäin suuren hakijapiikin tuen hakemisessa. Alkuvuonna hakijamäärät kasvoivat puolitoistakertaiseksi verrattuna edellisvuoden samaan ajanjaksoon. Hakijaryntyä näkyy myös kesäopinnoissa. Kesäkuulle aikuiskoulutustukea tukea on myönnetty 54 prosenttia ja heinäkuulle 80 prosenttia enemmän kuin edellisvuonna.

Yhteenvetona voi todeta, että tätä on todella käytetty. Se on ollut haluttu, ja se on ollut toimiva tapa kehittää itseänsä työuran aikana, joten hallituksen päätös on tästäkin näkökulmasta erittäin lyhytnäköinen, se on vastuuton eikä se valitettavasti vastaa Suomen osaajapulaan. Sen sijaan, että heikennämme kansalaisten mahdollisuutta elinikäiseen oppimiseen ja uudelleen kouluttautumiseen, meidän tulisi vahvistaa kouluttautumisen tukea ja antaa mahdollisuuksia nimenomaan siihen ammatilliseen kehittymiseen. Siitä Suomi tunnetaan, siitä olisi kannattanut pitää kiinni. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Minja Koskela.

18.45 Minja Koskela vas: Arvoisa puhemies! Yleensä, kun asetetaan tavoite, pohditaan myös askeleet, jotka vievät sitä tavoitetta kohti. Hallitus on nyt kuitenkin tehnyt päinvastoin. Hallitus tavoittelee työurien pidentämistä mutta lakkauttaa vuorotteluvapaan, joka auttaa jaksamaan paremmin töissä. Hallitus tavoittelee myös osaamistason nousua mutta lakkauttaa aikuiskoulutustuen, joka auttaa ihmisiä päivittämään osaamistaan. Tässä on vähän sama klangi kuin siinä, että minä sanoisin, että tavoittelen juoksukunnon kehittymistä, ja ratkaisuna heittäisin lenkkarit roskeen ja menisin lenkin sijaan iltaisin terassille. [Naurua] En voi olla miettimättä, onko hallituspuolueissa kukaan tehnyt minkäänlaista pohja-

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

työtä, kun nämä valitut keinot eivät yksinkertaisesti johda niihin tavoitteisiin, joita hallitus on itselleen asettanut.

Arvoisa puhemies! Sen lisäksi, että hallituksen teot ja puheet eivät kohtaa, ovat hallituksella jääneet kotiläksyt tekemättä. Aikuiskoulutustuen lakkauttamisella tavoitellaan säästöjä, mutta säästöjen syntyminen on erittäin epävarmaa. Ja tämä johtuu siitä, mistä täällä tänäänkin on paljon puhuttu ja mitä on yritetty rautalangasta vääntää, että työntekijöiden aikuiskoulutustuki rahoitetaan työttömyysvakuutusmaksuilla. Ainoastaan yrittäjien aikuiskoulutustuki rahoitetaan valtion budjetista, ja sen osuus on hyvin pieni. Näin ollen lakkauttaminen ei suoraan vähennä valtion velkaantumista ja säästöperuste asettuu vähintäänkin kyseenalaiseksi. Esimerkiksi OAJ:n lausunnossa todetaan, että aikuiskoulutustuen lakkauttamisesta arvioitu julkisten menojen 175 miljoonan euron säästö kohdistuu lähes kokonaan Työllisyysrahaston rahastoon.

Hallitus tavoittelee näillä toimillaan myös työllisyyttä, mutta en ole tähän päivään mennessä ymmärtänyt, miten osaamisen päivittäminen olisi työllisyydestä pois. Elämme maailmassa, jossa esimerkiksi teknologian kehittyminen ja vihreä siirtymä edellyttävät jatkuvaa osaamisen päivittämistä. Tällaisissa olosuhteissa tarvittaisiin lisää keinoja osaamisen päivittämiseen eikä niiden vähentämistä, kuten te olette nyt tekemässä.

Vuorotteluvapaan osalta hallitus on lisäksi jättänyt huomiotta positiiviset vaikutukset vuorotteluvapaan sijaisten myöhempään työllistymiseen. On olemassa dataa siitä, että vuorotteluvapaan sijaisista jopa 70 prosenttia työllistyi avoimilla työmarkkinoilla puoli vuotta vuorotteluvapaan sijaisuuden päättymisen jälkeen. Eli sen lisäksi, että vuorotteluvapaa parantaa työssäjaksamista tarjoamalla pitkään töissä olleelle ihmiselle mahdollisuuden hengähtää, se lisää vuorotteluvapaan sijaisten työllistymistä. En tiedä, onko tämän sanomatta jättäminen ollut hallitukselta taktista vai onko kyse tietämättömyydestä, mutta kumpikaan näistä vaihtoehdoista ei anna valmistelusta hirveän hyvää kuvaa.

Arvoisa puhemies! On myös todettava, että nämä päätökset aikuiskoulutustuen ja vuorotteluvapaan lakkauttamisesta asettuvat siihen samaan jatkumoon, jossa hallitus on jo valmiiksi päättänyt heikentää tasa-arvoa ja naisten asemaa tässä yhteiskunnassa. Sote-leikkaukset, pelko synnytyssairaaloiden tulevaisuudesta ja lakkauttamiset ja vientivetoinen palkkamalli saavat nyt jatkokseen aikuiskoulutustuen lakkauttamisen. 74 prosenttia etuuden käyttäjistä on ollut naisia, ja tällä etuudella on ollut merkittävä rooli nimenomaan naisvaltaisten julkisen sektorin alojen jatko- ja täydennyskoulutuksessa ja näin ollen myös naisten uralla etenemisessä. Tyypillisiä aikuiskoulutustuen mahdollistamia urapolkuja naisvaltaisilla aloilla on tähän asti ollut kouluttautuminen lähihoitajasta sairaanhoitajaksi sekä varhaiskasvatuksen lastenhoitajasta varhaiskasvatuksen sosionomiksi tai opettajaksi. Tämän mahdollisuuden hallitus on nyt lakkauttamassa.

Arvoisa puhemies! Aikuiskoulutustuen lakkauttamisen yhdistäminen vuorotteluvapaan ja ammattitutkintostipendin lakkauttamiseen on erittäin vahingollinen päätös. Säästöjä ei tule sillä, että ihmisiä poltetaan loppuun, ja työuria ei pidennetä sillä, että lisäkouluttautuminen torpataan. Tämä on sekä työntekijä- että työelämävihamielistä politiikkaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hiltunen.

18.50 Pia Hiltunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Aikuiskoulutustuen lakkauttamista ilman uutta valmista jatkuvan oppimisen suunnitelmaa ja korvaavaa mallia ei voi mielestäni pitää millään tavalla järkevänä ratkaisuna, sillä tuki on ollut ihmisille keino lisäkouluttau-

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

tua tai vaihtaa alaa pärjätäkseen omassa elämässään paremmin. Tilastojen sekä asiantuntijakuulemisten mukaan aikuiskoulutustukea on käytetty eniten jatkokoulutuksena muun muassa varhaiskasvatuksessa, erityisopetuksessa ja sote-puolella. Näin ollen hallituksen esitys aikuiskoulutustuen lakkauttamisesta heikentää ennen kaikkea naisten asemaa työmarkkinoilla ja aiheuttaa taloudellisia haasteita myös julkiselle sektorille. Tuen lakkauttamisen perusteleminen koulutusasteen nostolla ja vain euroja tuijottaen ei kuvaa todellista tilannetta. Kuulemisissa kävi nimittäin ilmi, ettei ole riittävästi tutkimustietoa kokonaisvaikutuksista ihmisten elämään, ja näin ollen hyvinvointivaikutuksia ei ole myöskään voitu arvioida.

Arvoisa puhemies! Olennaista on nyt lain nopea ja taannehtiva voimaantulo, josta aiheutuu käytännön vaikeuksia. Rahoitus päättyy hallituksen esityksen mukaan vuoden 25 loppussa ja uusien tukien hakuaika päättyy jo 1.8.24. Eli vaikka opiskelupaikan ja päätöksen tuesta olisi saanut ennen elokuuta, aikuiskoulutustukea ei saa, mikäli opinnot alkaisivat syyskuussa, kuten monessa opiskelupaikassa alkavat. Ajatus on näin ollen teknisesti huono ja jopa kohtuuton elämäänsä ja osaamistaan kehittäville henkilöille. Riittävä siirtymäaika olisi tässä tilanteessa vähintään, mistä tulisi huolehtia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

18.52 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Olemme tuoneet esiin paljon epäkohtia, jotka heikentävät työntekijöiden osaamisen kehittämistä, kun aikuiskoulutustuki lakkautetaan. Luen teille nyt pienyrittäjän huolen liittyen tähän aikuiskoulutustuen lakkautumiseen.

”Olen naimisissa vaimon ja pankin kanssa, neljän lapsen isä, joista kolme alaikäisiä. Olen ollut 25 vuotta työelämässä, joista noin 20 vuotta pienyrittäjänä. Viisi ammattitutkintoa, joista suurin osa suoritettu työelämän ohella, joista neljä palvellut yrittäjätöimintää. Pystynyt laajentamaan omaa osaamista, jota kautta saanut tuotettua lisäpalveluja omaan yritystoimintaan.

20 vuotta yrittäjänä on opettanut ja antanut paljon. Kuitenkin joka päivä on huoli huomisesta, että pystynkö ruokkimaan perheeni, maksamaan yritykseni ja henkilökohtaiset verot ja kaikki muut velvoitteet. Lisäksi maailmantilanteen muuttuessa yritystoiminta ei ainakaan helpota tällä minun nykyisellä alallani.

Oma henkinen jaksaminen on ollut tiukilla näistä edellä mainituista syistä jo pidemmän aikaa, ja välillä mielessä onkin käynyt, että mitä jos vielä kerran opiskelisi jotain, jotta jaksaisi työuran loppuun asti ilman suurempia ongelmia. Jos terveys kestää, niin töitä saisin vielä noin 20 vuotta tehdä — pitkä aika, vaikka nopeasti se meneekin.

Nyt tänä keväänä se mahdollisuus sitten aukesi. Sain opiskelupaikan, josta valmistuessani pääsisin siihen unelmatyöhön, jossa se mahdollinen 20 vuotta kuluisi ennen mahdollista eläköitymistäni. Kaiken lisäksi uusi työni olisi yhteiskunnankin kannalta suhteellisen merkittävää, eli tässä kaikki voittavat: minä voin hyvin, ja yhteiskunta saa työpanoksestani kaiken hyödyn irti.

Mutta sitten iloinen ilmapallo puhkeaa. Mietin, miten rahoitan opiskelut, jotta voin ne kunniallisesti suorittaa. Mitkä ovat minun vaihtoehdot? Saanko myytyä yritykseni? Tiedän, että en. Se on vain lopetettava. Opintolaina — jos haluan opiskella, niin olen pakotettu tähän. Toki voin tehdä toisenlaisenkin ratkaisun: heittää hanskat tiskiin ja jäädä yhteiskunnan rasitteeksi. Olisiko tämä parempi vaihtoehto?

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

Aikuiskoulutustuen saaminen olisi ollut pelastus minun opiskelulleni ja sitä kautta uudelle työuralle, joka olisi maksanut itsensä varmasti takaisin myös yhteiskunnalle niiden seuraavan 20 vuoden, jäljellä olevan työurani, aikana. Arvoisa hallitus, olette suuressa viisauksessanne tehneet varmasti hyvin perustellun ratkaisun aikuiskoulutustuen lakkautuksesta. Minä myös tiedän teidän perustelunne. Ongelma on siinä, etten ymmärrä niitä perusteluja. Onko tämä oikeasti semmoinen keino, jolla Suomen taloutta laitetaan kuntoon? Väitän, että suurin osa ihmisistä ei opiskele huvikseen ja turhaan, vaan aito tahto kehittää itseään ja omaa osaamistaan, josta myös meidän yhteiskuntamme hyötyy. Se ei ehkä tapahdu tänään, mutta se voi olla jo huomenna. Ihminen jaksaa vain tietyn verran. Sitten, kun lasi on täynnä syystä tai toisesta, on tehtävä ratkaisuja, mihin suuntaan lähtee, jotta saataisiin lasiin lisää tilaa.

Nyt te, arvoisa hallitus, katkaisitte yhden meistä moneen ihmiseen vaikuttavan hyvän suunnan. Olette varmasti mielestänne tehneet oikean ratkaisun, mutta kysyn kuitenkin: oletteko varmasti? Terveisin Sami Korhonen, pienyrittäjä Savosta.”

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

18.55 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Aikuiskoulutustuen lakkauttaminen tilanteessa, jossa tarvitaan osaavaa työvoimaa, on järjetön. Silti Orpo—Purran hallitus on ajanut lakkauttamista eteenpäin kiivaalla tahdilla eikä ole välittänyt asiantuntijoiden esille nostamista huolenaiheista, joita on noussut sekä palkansaaja- että työnantajapuolelta.

Valtiovarainministeriö on laskenut aikuiskoulutustuen lakkauttamiselle työllisyyttä parantavan vaikutuksen. Todellisen kuvan saamiseksi olisi kuitenkin pitänyt laskea tilannetta myös siitä näkökulmasta, kuinka paljon työpaikkoja jää täyttämättä osaavan työvoiman puutteen takia, kun aikuiskoulutustuki lakkautetaan, ja minkälainen vaikutus tällä on julkiseen talouteen. Hoitoalalle ei ole myöskään huomioitu sitä, että kun aikuiskoulutustuen myötä kouluttaudutaan, niin heidän tilalleen on palkattu sijaisia. Myös sitä, millainen vaikutus aikuiskoulutustuen mahdollistamalla oman osaamisen kehittämisenä on yksittäisten ihmisten työuriin ja motivaatioon, sekä näiden vaikutusta julkiseen talouteen ja työllisyyteen olisi pitänyt pystyä arvioimaan paremmin.

Arvoisa puhemies! Aikuiskoulutustuen poistaminen huolestuttaa erityisesti työvoimapula-alojen osalta. Hallitus ei ole käytännössä lainkaan arvioinut, mikä merkitys aikuiskoulutustuen lakkauttamisella on sosiaali- ja terveydenhuoltoalan työvoimapulaan ja alan pito- ja vetovoimaan. Tämä on käsittämätöntä, sillä työvoiman saatavuuden vaikeutuminen entisestään voi vaarantaa lakisääteisten palveluiden saatavuutta. Ministeri Satonen on täällä salissa aiemmin perustellut aikuiskoulutustuen lakkauttamista sillä, että aikuiskoulutustuella kouluttaudutaan myös työvoimapula-aloilta pois. Onko hallituksen tarkoituksena lukkiuttaa ihmiset ikuisiksi ajoiksi niille aloille, joille he ovat aiemmin valinneet koulutautua, vaikka työ ei enää houkuttelisi samalla tavalla tai sitä ei pystyisi esimerkiksi terveydellisistä syistä tekemään? Tämä tuskin parantaa työvoimapula-alojen tilannetta, että Orpo—Purran hallitus pakottaa ihmiset työskentelemään niillä ilman muita vaihtoehtoja. Orpo—Purran hallitus voisi myös tutustua tuoreimpiin tilastoihin. Työllisyysrahaston tilastojen mukaan vuonna 2023 aikuiskoulutustuella kouluttauduttiin selvästi enemmän sote-alalle kuin sieltä pois, ja tämä määrä ei edes ollut pieni — kyse oli yli 5 000 ihmisestä.

Arvoisa puhemies! Kovaa vauhtia muuttuvassa maailmassa tarvitaan myös osaamisen päivittämistä ja jatkuvan oppimisen tukemista. Aikuiskoulutustuki on mahdollistanut va-

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

paaehtoisen kouluttautumisen lisäksi osaamisen päivittämisen myös niissä tilanteissa, kun se on ollut pakko. Näin on voinut olla esimerkiksi osaamisvaatimusten muuttuessa. Aikuiskoulutustuen avulla on voitu lisätä myös työssäjaksamista ja motivaatiota. On tärkeää, että ihmiset voivat kouluttautua uusiin tehtäviin ja vaihtaa alaa myös myöhemmin elämässä, sillä on luonnollista, että kiinnostuksen kohteet elävät ja muuttuvat vuosien varrella. Työurien pidentämisenkin näkökulmasta onkin keskeistä, että ihmiset voivat tehdä sellaisia töitä, joista he ovat kiinnostuneita ja joihin he tuntevat motivaatiota. Tämän polun tukkiminen hallituksen toimilla ei ole kestävää.

Arvoisa puhemies! Orpo—Purran hallitus kyllä suunnittelee tuovansa myöhemmin korvaavan mallin tilalle, mutta valitettavasti se ei auta akuuttiin työvoimapulaan. En ole vielä kuullut hallitukselta hyvää perustelua siihen, miksi toimiva malli piti lopettaa ennen kuin uusi malli on tulossa ja vielä samaan aikaan, kun meillä on työvoimapula. Tähän jos joku hallituspuolueiden kansanedustaja tohtisi vastata, niin saisimme selvyyttä tähänkin asiaan.

Lisäksi hallituksen suunnittelemaan uuteen malliin on pohdittu lainapainotteisuutta. Tämä tulee rajaamaan esimerkiksi pienituloisten ja perheellisten mahdollisuuksia kehittää osaamistaan, mikä rajaa taas niiden ihmisten joukkoa, jotka osaamistaan pystyvät päivittämään. Esimerkiksi hoitoalalla tuskin ollaan valmiita lainarahalla opiskelemaan matalan palkan tai pienen palkanlisän saamiseksi.

Arvoisa puhemies! Aikuiskoulutustuki on rahoitettu työttömyysvakuutusmaksuilla eli käytännössä työntekijöiden ja työnantajien maksamilla rahoilla. Korvaavan mallin osalta on nyt kuulunut huhuja, että se tultaisiin rahoittamaan osittain valtion kymmenen miljoonan euron rahoituksella ja osittain mahdollisesti työnantajien perustaman rahaston varoilla. Kun otetaan huomioon, että kolmannes aikuiskoulutustuen käyttäjistä on tullut sote-alalta, näistä 30 000:sta noin 10 000, ja että sote-ala on julkisrahoitteinen ala, niin käytännössä hallitus ei tule tämän lain myötä säästämään vaan lisäämään julkisten varojen käyttämistä aikuiskoulutukseen.

Arvoisa puhemies! Siis kaiken kaikkiaan päätös aikuiskoulutustuen lakkauttamisesta on kestämaton, eikä sillä tulla saavuttamaan niitä tavoitteita, joita hallitus on sille asettanut.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Furuholm.

19.02 Timo Furuholm vas: Arvoisa rouva puhemies! Kun puhumme täällä aikuiskoulutustuen lakkauttamisesta, keskustelemme jälleen yhdestä onnettomasta luvusta hallituksen niin sanotulla työn linjalla. Se on yhtä onneton luku myös siihen työhön, jota hallitus kutsuu talouden kuntoon laittamiseksi.

Elokuun ensimmäisestä päivästä lähtien alkaviin uusiin opintoihin ei enää myönnetä tukea, joka on ollut keskeinen porkkana sote-, pelastus-, opetus- ja kasvatusalojen työntekijöiden kouluttautumiseen. Ne ovat myös aloja, joissa on huutavin pula uusista työntekijöistä. Se on ollut keskeinen niin alalle tulevien uusien kuin jo alalla olevien, osaamistaan päivittävien työntekijöiden kannalta. Se on ollut erityisesti naisille tärkeä väylä parantaa omaa asemaa työelämässä.

Vuonna 2022 sote-alalla jopa 10 000 henkilöä hyödynsi aikuiskoulutustukea. Tilastoissa 64 prosenttia sote-alan opintoja tekevästä kouluttautui tuen turvin alalle toisesta ammattista. Puhumme yli 6 000 uudesta, elintärkeää työtä tekevästä ammattilaisesta. Opetus- ja

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

kasvatusalalle kouluttautui yli 1 500 ihmistä, joista lähes kaikki olivat alanvaihtajia. Nämä ovat merkittäviä lukuja, joilla on aitoa merkitystä näiden alojen toimivuuden kannalta.

Arvoisa rouva puhemies! Hallitus puhuu mielellään jatkuvasta oppimisesta ja osaamisen täydentämisestä, mutta mitä se tekee? Se lopettaa kokonaan keskeisen mekanismin, jolla näitä tavoitteita on tähän mennessä onnistuneesti tehty todeksi. Ei kehitetä, ei paranneta, vaan lopetetaan.

Hallitus puhuu myös pohjoismaisesta mallista, ja tiedätkö mitä? Ruotsissa on aivan hiltain otettu työmarkkinaosapuolten yhteisestä aloitteesta käyttöön senkaltaisen aikuis-koulutustuki kuin mikä täällä nyt ollaan lakkauttamassa. Siellä elinkeinoelämä toivoo alanvaihtoa epäroivien kynnyksen madaltamista ja parempaa työvoiman liikkuvuutta työmarkkinoilla. Samat toiveet ovat epäilemättä myös suomalaisessa elinkeinoelämässä. Jälleen kerran, mitä tekee hallitus? Niin, mitäpä se ei tekisi työntekijöiden aseman heikentämiseksi, kannustinloukkujen syventämiseksi ja erityisesti sote-alan kriisin pahentamiseksi.

Tilalle on kaavailtu lainapohjaista mallia, jota perustellaan sillä, että korkeakoulutetulla on kyllä varaa ottaa lainaa opiskeluihinsa. Ministeri Satonen voi varmasti tänään kameroi-den edessä kertoa palkkakuopassa sinnittelevälle sairaanhoitajalle, että hänellä on kyllä varaa ottaa lainaa asuakseen, elääkseen ja syödäkseen sillä aikaa kun opiskelee edetäkseen esimerkiksi osastonhoitajaksi tai vastaavaksi hoitajaksi. Tilastoissa korkeakoulutus indiko-i kyllä hyvää palkkatasoa, ja siihen taloustieteilijät perusteluissa yleensä vetoavat, mutta todellisuudessa monet korkeakoulutetut ovat aivan tavallisia, hyvin maltillista palkkaa saa-via palkansaajia.

Arvoisa rouva puhemies! Jälleen kerran hallitus jatkaa työmarkkinapolitiikassaan erityi-sesti naisiin kohdistuvia heikennyksiä. Koska aikuiskoulutustuella on tuettu etupäässä naisvaltaisten alojen työvoiman saatavuutta ja osaamisen kehittämistä, on myös sen saajis-ta luonnollisesti suurin osa naisia. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta on esittänyt erityisen huolensa lakkauttamisen vaikutuksesta naisten työuriin ja työelämän tasa-arvon kehityk-seen.

Täytyy muistaa, että jälleen kerran monet hallituksen päätöksistä vaikuttavat samoihin ihmisiin, eli heikennykset kasaantuvat. Esimerkiksi kaavailtu vientimalli on betonoimassa palkkakuopan, jossa monet naisvaltaiset alat tällä hetkellä ovat. Esimerkiksi viime kaudel-la aikaansaatu sote-henkilöstön palkkaohjelma olisi tulevaisuudessa mahdoton. Myös tu-kilakkojen rajoitukset estävät vahvan neuvotteluvoiman omaavia aloja tukemasta pieni-palkkaisten, eli usein naisvaltaisten, ammattiryhmien vaatimuksia.

Lähes kaikki hallituksen heikennykset vaikuttavat joko suoraan tai epäsuoraan erityises-ti naisiin ja naisvaltaisiin aloihin. Sote-palveluiden valtavat leikkaukset, esimerkiksi hoita-jamitoituksen löyhentäminen, tekevät jo nyt kuormittavasta työstä vielä kuormittavampaa. Sosiaaliturvaleikkausten vaikutuksista puhumattakaan, joista kärsivät erityisen rajusti työssäkäyvät yksinhuoltajat. Keitä he yleensä ovat? Naisia, jotka tekevät pienipalkkaista työtä ja yrittävät selvitä arjessaan.

Arvoisa rouva puhemies! Kaiken huipuksi aikuiskoulutustukea ei edes rahoiteta valtion kassasta, vaan työntekijöiden ja työnantajien Työllisyysrahastolle maksamista työttömyys-vakuutusmaksuista. Aikuiskoulutustuen lakkauttaminen ei käytännössä vahvista julkista taloutta sentin senttiä, pikemminkin jopa päinvastoin. Työ- ja elinkeinoministeriön mu-kaan vaikutusarvioiden perusteella on epäselvää, ovatko lakkautuksen vaikutukset aidosti julkisen talouden tasapainoa, yritysten kasvua ja työllisyyttä lisääviä. Suomeksi sanottuna epäselvyys tarkoittaa ensinnäkin sitä, että vaikutukset voivat olla myös kielteisiä. Toisek-

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

seen epäselvyys johtaa siihen olennaiseen kysymykseen, onko tällaisessa päätöksessä yhtään mitään järkeä.

Kaiken sen perusteella, mitä olen tässä salissa tänään kuullut, ja kun olen tausta-aineistoihin tutustunut, vastaus on aika selkeä: eihän tässä ole yhtään mitään järkeä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

19.09 Juha Viitala sd: Arvoisa rouva puhemies! Nyt on ensimmäisessä käsittelyssä esitys aikuiskoulutustuen, ammattitutkintostipendin ja vuorotteluvapaan lakkauttamisesta. Tämä on epätoivottu viesti kansalaisillemme siitä, että jatkuva, elinikäinen oppiminen on kannustettavaa. Esitys on myös ristiriidassa hallituksen tavoitteiden kanssa, eikä se vaikuta julkiseen talouteen ollenkaan. Motiivit lopettamiseen löytyvät siis muualta.

Kuvitellaan tilanne, jossa paikkakunnan suuri työnantaja joutuu sopeuttamaan toimintaansa liiketoiminnan sulaessa alta maailman muutoksien vuoksi. Tämän vuoksi useita ihmisiä joutuu miettimään uutta suuntaa työuralleen, koska vastaavalle ammattitaidolle ei ole enää työssäkäyntialueella tulevaisuudessa kysyntää. Uuden työpaikan saannin näkökulmasta olisi tärkeää, että epävarmuuksien lisääntyessä vielä työssä ollessaan pystyisi helpommin opiskelemaan varmistaen uuteen uraan paremmin kiinni pääsemisen. Aikuiskoulutustuki on tässä tilanteessa monelle se pelastusrengas, mahdollisuus uudelleen koulutautua ja löytää uusi suunta elämälle.

Arvoisa puhemies! Suomi on maa, joka on kasvanut koulutuksesta. Kansan laajamittainen osaamistason nostaminen on kulkenut käsi kädessä teollistumisen ja talouden kasvun kanssa. Me tarvitsemme aikuiskoulutustukea elinikäisen oppimisen mahdollistamiseen. Suomen työmarkkinoiden vahvuus on ollut laajasti koulutettu väestö, tasaisesti jakautunut osaaminen. Nykymuotoista aikuiskoulutustukea ei siis tulisi lakkauttaa, vaan järjestelmää pitäisi pikemminkin kehittää. Järjestelmän romuttaminen ennen uuden luomista on harkitsematonta. Mitä jos uutta järjestelmää ei saadakaan sovittua? Jäämme ilman julkista tukea elinikäiselle oppimiselle. Uralla etenemisen mahdollisuudet heikentyvät kuten myös työvoiman tarjonta.

Hallituksen päätös aikuiskoulutustuen lakkauttamisesta ei tue tavoitteita työllisyyden nostamiseksi ja työurien pidentämiseksi. Esitys on jälleen yksi lisä hallituksen pitkään listaan, millä työntekijöiden asemaa heikennetään, eikä tällä esityksellä ole myöskään niitä taloutta tasapainottavia vaikutuksia. Ovatko lyhyen aikavälin säästöt, joita ei siis olekaan tulossa, sen arvoisia, että riskeeraamme pitkän aikavälin kehityksen ja hyvinvoinnin?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ovaska.

19.11 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hiukan oikeastaan harmittaa tulla tähän puhujapöytäntöön käyttämään tämä puheenvuoro, koska ajattelin vielä aikaisemmin, joi-takin kuukausia sitten — kun tätä esitystä käsiteltiin ja kuulimme, että tämä tänne tulee — että kyllä järki vielä voittaa, että kyllä ne puheet, joita kokoomus on tässä salissa aikaisem-pina vaalikausina pitänyt, pitävät nytkin. On aivan pakko lainata kokoomuksen silloista eduskuntaryhmän puheenjohtajaa Kai Mykkästä ja Orpoa elokuulta 2020, jolloin he tote-sivat näin: ”Aikuiskoulutustuki tarvitaan, jotta jo töissä olevat voivat lisätä osaamistaan ja päivittää taitojaan. Siksi aikuiskoulutustuen poistaminen sotii täysin työelämän tämänhet-kistä henkeä vastaan.” [Lauri Lyly: Hyvin sanottu!] Kokoomuksen Timo Heinonen totesi

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

maaliskuussa: ”Oikeastaan minun kysymykseni kuuluisi, miten itse asiassa saisimme keski-ikäiset, esimerkiksi miehet, käyttämään tätä enempi. Varsinkin tämän työelämämurroksen aikana tästä voisi usein löytyä ratkaisu esimerkiksi siihen, että löytyisi uutta osaamista, osaamisen päivittämistä.” Tai itse asiassa hän jatkoi: ”Nimenomaan tämäntyyppisiä toimenpiteitä ehkä kaivattaisiin jatkossa lisää.”

Tämä puheenvuoro menee täysin nyt arvoisalle eduskuntaryhmälle kokoomukselle. Täällä vuosikausia te olette puhuneet elinikäisestä oppimisesta, jatkuvasta oppimisesta. Oma taustani on luokanopettaja, ja olen nähnyt tuolla arkielämässä, mitä tarkoittaa, kun luokanopettajat opiskelevat erityisopettajiksi. Ilman hyvää edellistä hallitusta esimerkiksi Tampereella ei olisi tulevaisuudessa erityisopettajakoulutusta, mutta nyt se tulee. Aikuiskoulutustuki on ollut se malli, joka on mahdollistanut opettajien kouluttautumisen erityisopettajiksi, joista on huutava pula ympäri Suomen. Ja täällä on tänään jo puhuttu monesta sote-alan koulutuksesta, johon aikuiskoulutustuki on ollut ehdoton työväline. Ihmettelen siis suuresti, miksi sille koulutustasolle, sille osaamiselle, jolle tämä synnyinmaa on rakennettu, kokoomus nyt näyttää märkää rättiä, pyyhkii pöytää ja tuhoaa järjestelmän, joka on ollut toimiva. Siinä on varmasti korjattavaa, ja me olisimme valmiita korjaamaan sitä, niin kuin näissä opposition esittämissä muutoksissa on. Mutta ei, nyt lakkautetaan järjestelmä ilman, että meillä on tilalla vielä yhtään mitään.

Toivon todella, että ihmiset, jotka kuuntelevat tätä keskustelua, tajuaavat, mistä tässä on kyse. Tässä ei ole kyse valtion budjetista, koska tämä on, niin kuin täällä on todettu, työnantajien ja työntekijöiden yhdessä sopima, yhdessä järjestämä malli. Tämä on nyt jotain muuta, johon en ole saanut vielä kokoomukselta vastausta siitä, miksi tämä toimiva malli halutaan lakkauttaa.

Erityisen huolissani olen siinä, mitä tämä aiheuttaa tuleville sukupolville tai niille ihmisille, jotka työelämässään, koulutuksessaan tekevätkin harha-askeleita. Me olemme aina voineet luottaa siihen, että Suomessa — jos joskus tapahtuukin jotain ennakoimatonta, siinä omassa elämässä tuleekin jotain yllättävää — aina pääsee jollakin jaloilleen. Mutta nyt tämä hallituksen esitys tarkoittaa sitä, että harha-askelille tai suunnanmuutoksille ei tunnu olevan enää varaa.

Myös pelkästään tieto siitä, että on mahdollisuuksia, on motivoinut, ja se on lisännyt uskallusta kokeilla erilaisia urapolkuja. Kyllä tämä on nyt tietynlainen naula koulutuksen arkkuun tältä osin. — Ei siellä kannata yhtään ihmetellä kokoomuksessa, vaan ihmetelkää sitä omaa käytöstänne, miten te voitte tuoda tällaisen mallin. Olisitte odottaneet siihen, että kolme vuotta, neljä vuotta, mitä te olette nyt sanoneet, että uusi malli tulee, olisi valmisteltu se yhdessä. Te ette tällä julkista taloutta saa korjattua neljässä vuodessa.

Te olette myös vedonnut aina tähän yhteen selvitykseen. Miksi te ette katso malleja, mitä meillä on muualla maailmassa tai Pohjoismaissa? Kertokaa nämä vastaukset. Ja silloin, jos ne vastaukset ovat sellaista faktaa, jonka tämä sali voi hyväksyä, mennään eteenpäin. Mutta nyt teillä ei ole antaa niitä vastauksia, vaan ennen kaikkea te tuhoatte toimivan mallin ja luotte esteitä sille, että tässä maassa voi kouluttautua jatkossa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina.

19.17 Anna-Kristiina Mikkonen sd: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys aikuiskoulutustuen lakkauttamisesta on ristiriidassa hallitusohjelmaan kirjattujen tavoitteiden

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

kanssa. Hallitusohjelman mukaan hallitus tavoittelee työelämän tasa-arvon edistämistä ja jatkuvan oppimisen lisäämistä. Aikuiskoulutustuki on mahdollistanut työelämässä jatkuvan kouluttautumisen erityisesti naisenemmistöisillä sosiaali- ja terveysaloilla. Aikuiskoulutustuen ja vuorotteluvapaajärjestelmän lakkauttamisella on merkittävä työelämän tasa-arvoa heikentävä vaikutus.

Työuran aikana kouluttautumisen, uudelleen kouluttautumisen, tulee olla kaikille mahdollista ilman taloudellista pelkoa toimeentulon menetyksestä. Erityisesti fyysistä ja raskasta työtä tekevien osalta uudelleen kouluttautuminen voi työuran aikana olla välttämätöntä. Yhteiskunnan tuottavuuden ja kokonaisuuden kannalta on parempi, että ihmiset liikkuvat työstä toiseen ja kehittävät osaamistaan. Aikuiskoulutustuki on luotu, jotta työntekijöillä on mahdollisuus kouluttautua työn ohella, jotta ei ajauduta työttömyyteen ja osaamistaso pidetään kunnossa.

Hallituksen esitys vaikuttaa naisten työuriin ja tasa-arvon kehitykseen työelämässä, sillä naiset käyttävät miehiä selvästi enemmän sekä aikuiskoulutustukea että vuorotteluvapaita. Aikuiskoulutustuki on mahdollistanut työelämässä jatkuvan kouluttautumisen ja ammatillisen osaamisen ja pätevyyden kasvattamisen erityisesti naisenemmistöisillä sosiaali- ja terveysaloilla, joissa on jo valmiiksi mittava osaajapula, joka vain kasvaa aikuiskoulutustuen lakkautumisen myötä.

Erityisopettajiksi pätevöityneistä puolet ja terveydenhoitajista puolet on käyttänyt aikuiskoulutustukea kouluttautumiseen, ja paloiesimiestutkinnon suorittaneista peräti 90 prosenttia. Tilastot kertovat, että esimerkiksi 17 prosenttia sairaanhoitajatutkinnon suorittaneista on käyttänyt aikuiskoulutustukea. Vastaavasti 23 prosenttia sosiaalitieteiden opiskelijoista on käyttänyt aikuiskoulutustukea yhteiskuntatieteiden maisterin tutkinnon suorittamiseen, ja erityisopettajan pätevyyden suorittaneista 45 prosenttia on käyttänyt aikuiskoulutustukea opiskelunsa tukemiseen. Hätäkeskuspäivystäjän tutkinnon suorittaneista 51 prosenttia, terveydenhoitajan tutkinnon suorittaneista 50 prosenttia, ensihoitajatutkinnon suorittaneista 49 prosenttia, sosionomin tutkinnon suorittaneista 20 prosenttia ja geronomin tutkinnon suorittaneista 53 prosenttia on käyttänyt aikuiskoulutustukea. Ei mitenkään pieniä prosenttiosuuksia.

Lähes puolet aikuiskoulutustuen saajista koki tarvitsevansa korkeamman tutkinnon voidakseen edetä työuralla, ja peräti 57 prosenttia koki, että opintovapaa on vaikuttanut positiivisesti omaan työllistymiseen.

Monella alalla osaamisvaatimukset kasvavat. Varhaiskasvatusalalla pätevyysvaatimuksia on laajennettu ja vaaditaan lisäkoulutusta, kun esimerkiksi haetaan päiväkodin johtajaksi. Vihreä siirtymä, digitalisaatio — ne edellyttävät työssäkäyvien ihmisten osaamisen laajentamista entisestään.

Lakkautuvan tuen tilalle olisi pikaisesti luotava malli, joka ottaa huomioon erityisesti säädeltyjen, kriittisten sote-, kasvatus-, opetus- ja pelastusalojen erityistarpeet, ettei julkisen sektorin osaajapula kärjisty entisestään. On ongelmallista, että lakkautuspäätökset tehdään ennen korvaavien tukimuotojen valmistumista. Vaihtoehtoinen järjestelmä tulisi saada käyttöön heti aikuiskoulutustuen lakkauttamisen jälkeen. Työvoimapula-alojen työllisyyttä on haastava nostaa, mikäli alanvaihdon mahdollistava tukielementti poistetaan. Aikuiskoulutustuen lakkauttaminen heikentää osaamistasoa ja tätä kautta työllisyyttä.

Suomessa on tosiaan valtava osaajapula etenkin pelastustoimessa. Vastauksena krooniseen pelastajapulaan meidänhän pitäisi saada enemmän ihmisiä kouluttautumaan pelastajiksi. Aikuiskoulutus toteutetaan usein joustavasti opiskelijoiden ehdoilla, mikä mahdollis-

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

taa opintojen suorittamisen kokopäivätyön ohessa. Pelastajatutkinnon suorittaminen ei onnistu kokoaikatyön ohessa, joten opintoihin tarvitaan rahoitusta. Aikuiskoulutustuen lakkauttaminen siis vaikeuttaa pelastajapulaa entisestään.

Kerron teille esimerkin Tuomaksesta. Hän on opistotason koulutuksen käynyt henkilö, joka on tehnyt työuran metallialalla. Pitkään hän on harkinnut uranvaihtoa, koska hän haluaisi palomieheksi, pelastajaksi, ambulanssikusikiksi tai hätäkeskuspäivystäjäksi auttaakseen ihmisiä. Tuomas jätti hakematta pelastusopistoon, koska tieto aikuiskoulutustuen lakkauttamisesta tuli. Tuhansien, jopa kymmenientuhansien opintolainaa ei voi ottaa, kun asuntolainaa on maksettava samalla korkoineen takaisin. Niin jäi Suomi taas ilman uutta osaavaa pelastajaa. Koulutus on tulevaisuusinvestointi, mutta hallituksen esityksillä siitä tulee vain harvoille mahdollista.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vikman poissa. — Edustaja Hopsu.

19.23 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Esitys aikuiskoulutustuen lakkauttamisesta on ristiriidassa hallituksen osaamis- ja koulutustason noston kanssa ja työllisyyttä edistävien tavoitteiden kanssa ja vastoin hallitusohjelman henkeä koulutuksen erityissuojeluksesta. Sitä tässä ei kyllä enää ole nähty hetkeen.

Tämä puhe, mitä täällä salissa on käyty siitä, että tämä tehdään siksi, että koulutus ei jatkossa enää kasautuisi niin paljon ihmisille, on hyvin kummallista kaiken sen työn jälkeen, mitä me ollaan tehty jatkuvan oppimisen lisäämiseksi ja vahvistamiseksi.

Jos katsoo meidän korkeakoulututkinnon tavoitteita, joita haluttaisiin — että väestöstä vähintään 50 prosenttia suorittaisi korkeakoulututkinnon, 60 prosenttia on sanottu, että olisi tarpeellista — niin niissä tällä aikuiskoulutustuella ja myös aikuisopinnoilla on merkittävä rooli. Jos meillä aikuiset eivät osallistu tähän korkeakouluasteen saavuttamiseen, se tarkoittaisi, että ikäluokasta, joka toiselta asteelta siirtyy, 70 prosentin pitäisi jatkaa korkeakouluun. Miten tämä muutos, jossa tätä aikuisopiskelua näin paljon romutetaan, aiotaan huomioida näissä muissa koulutuspaikoissa, vai aiotaanko tämä tavoite korkeakouluasteesta hyllyttää kokonaan?

Näistä tasa-arvovaikutuksista täällä on jo useampi kertonut. Sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta tämä leikkaus osuu selvästi pahemmin naisiin ja julkisella sektorilla oleviin henkilöihin. Aikuiskoulutustuen saajista kolme neljäsosaa on naisia, ja vuorotteluvapaan käyttäjistä 65 prosenttia on naisia. Tämä yhtä aikaa vientivetoisen palkkamallin kanssa, jossa juuri näiden samojen julkisten naisvaltaisten alojen palkat sidotaan palkkakuoppaan pysyvästi, korostaa sitä, että hallitus ei ole halunnutkaan huomioida tasa-arvovaikutusten arviointia esityksessään.

No, sitten julkisella sektorilla, jos katsoo, niin kunnat ja hyvinvointialueet ovat todenneet, että ne eivät pysty työnantajina kantamaan suurempaa rahoitusvastuuta kokonaisia tutkintoja edellyttävistä koulutuksista eivätkä myöskään pysty tarjoamaan täydennyskoulutusta ollenkaan samalla tavalla kuin yksityissektori. Matalapalkkaisilta aloilta tulevat tai niille koulututtavat ovat merkittävästi heikommassa asemassa tässä valmisteilla olevassa lainapainotteisessa mallissa, tai jos sellaiseen nyt päädytään, mutta ministeri ei sitä myöskään kieltänyt. Pitäisi olla yhdenvertainen mahdollisuus päästä jatko- ja täydennyskoulutukseen, oli sitten yksityisellä tai julkisella sektorilla töissä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Haatainen.

19.26 Tuula Haatainen sd: Arvoisa puhemies! Aikuiskoulutustukea on kehitetty ja valmisteltu ja tehty tiiviisti työmarkkinajärjestöjen kanssa, ja viimeisin uudistushan tehtiin edellisessä hallituksessa, Marinin hallituksessa, jolloin muutettiin tuen määräytymisen perusteita kannustamaan työnteon ja opiskelun yhdistämistä — sitä juuri, mitä hallituspuolueista täällä nyt on kovasti peräänkuulutettu. Tämän uudistuksen myötä aikuiskoulutustuen saajien työssäkäynti tukikuukausien aikana lisääntyikin selvästi, eli oltiin sillä linjalla, että samanaikaisesti voidaan opiskella ja tehdä työtä. Mutta kuten tiedämme, niin kaikissa tutkinnoissa tämä ei suinkaan ole mahdollista. Jos esimerkiksi opiskelee lähihoitajasta sairaanhoitajaksi, niin kyllä siinä pitää olla teoriatunneilla ja käytännön harjoittelussa ihan kokoaikaisesti.

Aikuiskoulutustuki on kollektiivisesti rahoitettu, eli sitä rahoitetaan työttömyysvakuutusmaksuista, jotka kerätään työnantajilta ja palkansaajilta. Tämä osuus maksuista on pienen pieni, se on vain 0,17 prosenttia, ja tämä työttömyysvakuutusmaksuilla rahoittaminenhan on liittynyt myös siihen, että tämä on yhdessä palkansaajien ja työnantajien näkökulmasta nähty keinona myös ehkäistä työttömyyttä ja lisätä osaavan työvoiman tarjontaa, josta meillä on nyt pulaa.

Tätä aikuiskoulutustuen lakkauttamista on hallituspuolueista perusteltu sillä, että se kohdistuu niihin, joilla on jo koulutusta. On puhuttu tällaisesta päällekkäisestä kouluttamisesta, ikään kuin nämä työelämässä olevat ihmiset, jotka lähtevät opiskelemaan, nauttivat jostain luksustuotteesta, jota nyt ei tällä yhteiskunnalla olisi tämän rahoitusjärjestelmän puitteissa mahdollisuus tarjota. Kyllä nämä ovat ihan tavallisia palkansaajia. Puhutaan, että on korkeakoulututkinnon saanut. No, jos on esimerkiksi sairaanhoitajaksi valmistunut, niin hänellä on ammattikorkeakoulututkinto, hän on korkeakoulututkinnon saanut, ja tämän päälle hän lähtee opiskelemaan jatko-opintoja, joilla hän vahvistaa jälleen osaamistaan ja on entistä käyttökelpoisempi työnantajalle uusiin tehtäviin, joita koko ajan esimerkiksi terveydenhuollossa tulee niin lainsäädännön kuin myös alan kehittymisen vuoksi. Eli se, mitä tästä ollaan tällä pienellä panostuksella saatu, koituu työnantajien ja laajemmin yhteiskunnan hyväksi.

Suomi pärjää vain osaamisella, ja tämä osaaminen vahvistuu vain opiskelemalla ja oppimalla, ja meidän tehtävämme tässä salissa on luoda myös mahdollisuudet sille, että ihmiset voivat opiskella. Tämän aikuiskoulutustuen lakkauttamiselle onkin ollut hyvin laaja vastustus niin eri tahoilla, jotka on lausuntoja antaneet, mutta myös kansalaisten keskuudessa, eikä se ole ihme, sillä suomalaiset ovat myös luottaneet koulutukseen. Me olemme kansakunta, joka on vahvasti sitoutunut siihen, että me lisäämme meidän osaamista ja opiskelemme ja sitä kautta tuomme lisää hyvää. Erityisestihän tämä nyt heikentää sote-alan ja pelastusalan, niin kuin täälläkin puheenvuoroissa on tullut ilmi, työvoiman saatavuutta.

Tuo työllisyysvaikutus, joka tässä nyt on laskettu: valtiovarainministeriö on nyt siis tehnyt tällaisen hyvin teknisen, laskennallisen, kategorisen laskelman, että täällä saataisiin 10 000 työllistä lisää. Eli tässä on laskettu puhtaasti se, että jos olet opiskelemassa, niin et ole silloin työpaikalla tekemässä työtä, eli työllisyysaste nousee, kun nämä olisivat siellä työssä tekemässä työtä. Tosin lausunnoissa on tullut ilmi myös se, että tähän ei ole laskettu mukaan sitä, että näille kokoaikaisesti opiskeleville on sijaiset palkattu ja ne ovat työllisiä myös, eli työtäkin on syntynyt.

Tämähan on ollut hyvin suosittu. Vuonna 13 oli 15 000 aikuiskoulutustuen saajaa, ja vuonna 22 aikuiskoulutustuen saajia oli jo 30 000. Viimeisen 10 vuoden aikana neljännesmiljoona suomalaista on aikuiskoulutustuen avulla vahvistanut omaa osaamistaan. Tyyty-

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

väisyys on ollut tähän järjestelmään hyvä, eli kun täällä on puhuttu, että järjestelmä on huono, niin järjestelmään on hyvä, mutta järjestelmää pitää vaan kehittää niin, että se suuntautuu paremmin. On sääli, että nyt todellakin romutetaan toimiva järjestelmä. Se on sääli.

Minulle itselleni ja meille monille muille tämä hallituksen esitys aikuiskoulutustuen lakkauttamisesta oli järkyttävä. Minulle se on käsittämätön, en ymmärrä, mitkä ne perustelut voi olla. Jopa TEMin omassa lausunnossa, siis esittelijäministerin ministeriön lausunnossa todetaan, että näitä myönteisiä vaikutuksia pitkällä aikajänteellä on mahdoton kuvata ja löytää. Tämä sotii myös ihan arkijärkeä vastaan, mutta tämä sotii myös Orpon hallituksen oman hallitusohjelman kirjauksia vastaan. Jatkuvan oppimisen ympärillä on vannottu jo edellisen hallituksen aikana. Parlamentaarisen työn pohjalta laadittiin näkymä sille, miten sitä jatketaan sitten tällä kaudella, ja tässä on sitten lopputulos: lakkautetaan aikuiskoulutustuki. Järjetöntä.

Hallituksella olisi ollut myös vaihtoehto. Edustaja Lyly täällä hyvin kuvasi sitä, mitä olisi pystytty tekemään. Tämä toimiva järjestelmä, maksatusjärjestelmä, olisi pitänyt säilyttää ja suunnata sitä koulutusta vahvemmin sitten näille työvoimapula-aloille. Siihen olisi keinot olemassa. Minusta me tarvitsisimme myös samalla tällaisen uuden Noste-ohjelman, joka aikanaan 2000-luvun alussa oli käynnissä. Kun toimin opetusministerinä, me tällainen työmarkkinajärjestöjen, siis palkansaajien ja työnantajien kanssa käynnistettiin, ja sen avulla pyrittiin löytämään työelämässä niitä ihmisiä, joilla ei ole peruskoulun jälkeen tutkintoa. Se sitten myöhempien hallitusten toimesta lopetettiin, mutta minusta sitäkin olisi pitänyt kehittää eteenpäin. Kyllä tällaiselle olisi tilausta. Meillä on työelämässä valtavasti ihmisiä, joilla ei ole tutkintoa peruskoulun jälkeen. Tätä olisi pitänyt entisestäänkin vain käydä läpi, mitä olisi voitu siitä edellisestä oppia ja viedä eteenpäin.

Kaiken kaikkiaan sivistysvaliokunnassa me kävimme monet asiantuntijakuulemiset läpi, enkä kyllä löytänyt yhdestäkään lausunnosta sellaista perustelua, että tämän järjestelmän lakkauttamiselle olisi perustelut. Sen sijaan kehittäminen, sitä olisi pitänyt rohkeasti käydä tekemään. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Yritetään pysyä aikataulussa. — Edustaja Räsänen, Joona.

19.34 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Omassa puheenvuorossani ajattelin keskittyä tämän aikuiskoulutustuen lakkautuksen kahteen keskeiseen vaikutukseen, joita maan hallitus pyrkii tällä minusta järjettömällä toimenpiteellä saavuttamaan. Ensimmäinen liittyy tähän taloudelliseen vaikutukseen, ja sitten toinen on tämä työllisyysvaikutus.

Hallitushan arvioi, että tämä aikuiskoulutustuen lakkauttaminen vahvistaa julkista taloutta — siis ei valtiontaloutta vaan julkista taloutta — sillä reilulla kahdella- ja puolellasadalla miljoonalla. Tästä 170 miljoonaa tulisi siitä, että kun tätä tukea ei enää maksettaisi, Työllisyysrahaston menot pienenisivät, ja loppu tulisi sitten siitä, että tämä laskennallinen työllisyysvaikutus, 10 000 lisätyöllistä, realisoituisi, ja kaiken kaikkiaan vaikutus olisi silloin tämä 260 miljoonaa.

Arvoisa puhemies! On ensinnäkin hyvä todella todeta, että tämä vaikutus kohdistuu ennen kaikkea siihen Työllisyysrahastoon. Valtiontalouteen tämä lakkautus ei tuota säästöjä kuin ainoastaan siltä osin, kun nyt tähän järjestelmään valtio on maksanut tämän yrittäjien osuuden tästä aikuiskoulutustuesta. Se muutama miljoona euroa on se säästö, joka tällä päätöksellä saadaan aikaiseksi.

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

Muuten sitten kysymykseen mahdollisesta julkisen talouden vahvistamisesta ja siitä, mikä hyöty tästä koituu Työllisyysrahastoon: koska tämä järjestelmä rahoitetaan työnantajien ja työntekijöiden vakuutusmaksuilla, niin mikäli hallitus haluaa sitten tämän säästön — joka todella kohdistuu sinne Työllisyysrahastoon, ei siis valtiontalouteen — kanavoida valtiontalouteen, ainoa keinohan siihen on verotuksen kiristäminen. Tätä malliahan hallitus jo viime syksynä kokeili, kun työttömyysvakuutusmaksujen alenemisesta koituvan hyödyn annettiin kyllä täysimääräisesti jäädä työnantajille mutta palkansaajilta tämä hyöty imaistiin sitten valtiontalouteen verotuksen kiristämisen muodossa. Joten mikäli tällä lakkautuksella halutaan valtiontaloutta tasapainottaa, sitten olisi rehellistä todeta, että tämä hyöty tullaan jatkossa sitten verotuksellisesti imuroimaan valtiontalouteen. Hallitushan tästä kokonaisuudesta on aika hiljaa ollut, ja tähän totta kai liittyy myös tämä kanavointityöryhmän työ, joka tässä on myös ollut käynnissä.

Siltä osin johtopäätös todella on selkeä: tämä aikuiskoulutustuen lakkautus ei valtiontaloutta suuntaa tai toiseen pelasta, ja mikäli tämä hyöty, joka nyt kohdistuu sinne Työllisyysrahastoon, halutaan jotenkin hyödyntää valtiontalouden puolella, niin siihen nyt todella ainoa keino ovat sitten verotukselliset toimenpiteet, joilla tämä hyöty voidaan imuroida valtiontalouteen. En ole ainakaan kuullut, että hallitus olisi tätä esittänyt.

Arvoisa puhemies! Se toinen keskeinen argumentti, jolla hallitus tätä lakkautusta ajaa, on todella tämä laskennallinen 10 000 uuden lisätyöllisen arvio, joka siis kaavamaisesti perustuu siihen, että jos kaikki se aika, jonka nykyään aikuiskoulutustuella opiskellut on käyttänyt opiskeluun, käytettäisiinkin jatkossa vaan työn tekemiseen. Tämähän on se laskukaava, joka tässä arviossa on taustalla. Se ei ota huomioon todella sitä, että siksi ajaksi, jonka aikuiskoulutustuella oleva henkilö on poissa nykyisestä työstään, sinne on mahdollisesti palkattu sijainen hoitamaan niitä samoja työtehtäviä. Näissä työllisyysvaikutuksissa ei ole tätä näkökulmaa arvioitu ollenkaan. Toisekseen tämä arvio todella perustuu siihen, että jatkossa kukaan työsuhteessa oleva ei käyttäisi työaikaansa opiskeluun, ei siis aikuiskoulutustuella muttei millään muullakaan mahdollisella keinolla, joita edelleen kuitenkin jää. Ja käsittääkseni hallituskin on todennut, että tähän luodaan kuitenkin tämä korvaava malli, mikä varsinkin vastaa sitten tähän julkisen sektorin työvoimatarpeeseen ja siihen saatavuusongelmaan. Eli johtopäätös on se, että mikäli tämä 10 000 lisätyöllisen vaikutus haluttaisiin saada aikaiseksi, niin silloin tulisi kieltää kokonaan työsuhteessa olevilta työaikana tehtävä opiskelu. Mutta niin kuin kaikki tiedämme, tämä on aivan pötkö viesti aikana, jolloin meidän enemmänkin pitäisi pystyä panostamaan siihen, millä tavalla jokainen meistä kykenee myös työelämänsä aikana edelleen kehittämään omaa osaamistaan.

Siltä osin, arvoisa puhemies, toinen johtopäätös on se, että näitä työllisyysvaikutuksia, joita tällä uudistuksella ajatellaan olevan, ei tulla saavuttamaan.

Aivan loppuun totean vielä sen, että aikoinaan kun tämä aikuiskoulutustuki todella tämän vuosituhannen alussa luotiin, tavoitteena oli nimenomaisesti pystyä ennaltaehkäisemään rakenteellista työttömyyttä, siis sitä, että ihmisen tämän hetken osaaminen ei enää vastaa työelämän tarpeita. Sitä varten tämä aikuiskoulutustuki on luotu, ja sen takia ne ehdot on tehty sellaisiksi kuin on tehty.

Nyt, arvoisa puhemies, johtopäätökseksi tämän kaiken jälkeen jää, että jos tämä halutaan todella lakkauttaa, niin kuin hallitus nyt on tekemässä, niin silloin toteamme, että hallitus hyväksyy mieluummin sen, että useaa tällä hetkellä työelämässä olevaa uhkaa rakenteellinen työttömyys sen vuoksi, että he eivät pysty omaa osaamistaan päivittämään työelämän aikana. Minusta tämä on sääli, ja senpä takia kannatan niitä esityksiä, joita tässä salis-

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

sa on tehty tämän tuen uudistamiseksi, ei siis kokonaan lakkauttamiseksi vaan uudistamiseksi, jotta tämä palvelisi entistä paremmin niitä tarpeita, joita meillä eittämättä yhteiskunnassa on.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

19.41 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Suomalainen työelämä muuttuu. Työn murros ja monipuoliset työurat muuttavat työelämää, jolloin osaamisen päivittäminen työuran aikana muodostuu yhä tärkeämmäksi. Töiden monipuolistuminen ja alanvaihto sekä työn perässä muuttamisen tarve vaativat toimivan ja luotettavan polun, jossa ei luoda keinotekoisia esteitä uralle. Etenkään pitkän linjan oppipolkua ei pidä tukkia lyhytnäköisillä koulutuspoliittisilla linjauksilla, niin kuin tässä nyt on kyse. Omaehtoinen osaamisen päivittäminen työuralla on huipputärkeää työssä pysyvyyden ja motivaation ja tarpeen vuoksi. Suomessa tarvitaan osaavaa työvoimaa, jolla on mahdollisuus kehittää itseään läpi työuran.

Toimivaa järjestelmää ei pidä lopettaa vaan kehittää. Lisäksi siirtymäaikaan tarvitaan, mikä koskisi esimerkiksi vain työvoimapula-aloja ja aloja, joilla jopa lakisääteisten velvoitteiden täyttäminen henkilöstön pätevyydessä on kiinni aikuiskoulutustuesta. Näistä esimerkkinä ovat esille nousseet sote-, hoiva- ja pelastusala ja erityisopetus. Aikuiskoulutustuen kohdentaminen nykyistä paremmin on yksi vaihtoehto, jonka arviointi on jäänyt hallituksen esityksestä kokonaan pois. Sitä ei myöskään Rissasen työryhmä arvioinut, jolla vaihtoehtoisia malleja haettiin. Esimerkiksi toisen asteen tai matalamman koulutustason omaavia saisimme omaehtoisen opiskelun kautta ohjattua paremmin työvoimapula-alojen ammatteihin ja tarpeelliseen matalamman osaamistason nostoon. Tavoitteena voisi ensisijaisesti olla osa-aikainen opiskelu — sitäkin kehityspolkua olisi pitänyt viedä — mutta jos se vaatii täysaikaista läsnäoloa, niin senkin tulisi olla jatkossa mahdollista. Osa-aikainen opiskelu olisi vähentänyt myös sijaisten tarvetta ja myös helpottanut toimeentuloa koulutuksen ajalta.

Arvoisa rouva puhemies! Liikkuvuus työpaikkojen ja työllistymisalojen välillä on täysin normaalia. Ei ole olemassa yhtä ainoaa tutkintoa, jolla koko työuran läpi mennään. Opimistako ei saisi enää koskaan syventää, saati työpaikkaa vaihtaa, niin kuin tässä hallituksen edustajien suusta aina välillä kuulee? Myös ministeri totesi tässä, että alanvaihto ei ole tässä se tarkoitus, jolla tehdään. Me tarvitsemme enemmän koulutusta ja osaamisen päivittämistä työuran aikana, emme vähemmän.

Arvoisa rouva puhemies! Minusta pitäisi olla huolissaan erityisesti kaikista niistä tiedoista, joiden mukaan koulutus näyttää kasaantuvan työpaikoilla ja vähemmän koulutusta saaneet ihmiset saavat vähiten työnantajan koulutusta työurallaan. Tämä on ollut yksi keino avata myös heille polkua päivittää osaamistaan.

Iso virhe on tässä myös siinä, että hallitus on vasta nyt miettimässä nykyisen tukimallin lopettaessaan uutta aikuiskoulutustuen muotoa. Järjestys on täysin väärä. Olisi pitänyt olla uusi ennen kuin vanha lopetetaan, jotta olisimme päässeet katsomaan vaihtoehtoja siihen, onko se parempi kuin tämä nykyinen vai olisiko siellä jotain sellaista, jota tässä nykyisessä olisi voitu hyödyntää, ja niin poispäin. Nyt sellaista ei ole, ja nyt viedään aikuiskoulutusta lainapainotteisuuden suuntaan. Näissä on iso ongelma, jos ajatellaan niin, että aikuisopiskelija ottaa lainaa itselleen, että voisi opiskella. Se lienee mahdotonta 2 000—3 000 euron

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

kuukausipalkalla oleville. Tämä on se todellisuus tuolla suomalaisessa työelämässä. Me suljemme nyt yhden polun.

Arvoisa puhemies! Aikuiskoulutustukea tulisikin uudistaa, ei lopettaa. Sitä voitaisiin kehittää koulutuksen kohdentamisen avulla. Perus- ja toisen asteen koulutuksen saaneiden koulutusmahdollisuuksia eteenpäin työuralla täytyy edistää ja parantaa aikuiskoulutustuella. Nyt vajaa puolet aikuiskoulutustuella on ollut juuri näitä. Mikäli tukea kohdennetaan nykyistä enemmän, sitä tarvitsevat erityisesti matalan koulutustason omaavat ja työvoimapula-ammatteihin opiskelevat. Uudistamisesta on ollut moni taho samaa mieltä, ja siitä on muun muassa Työllisyysrahasto antanut oman ehdotuksensa julkisuuteen. Ehdotus on, että nykyisin hyvin toimiva malli sekä rahoitus järjestelmän osalta on syytä säilyttää ja Työllisyysrahaston hoidettavana. ”Muutetaan ja kohdennetaan tukea nykyistä paremmin” olisi se oikea vastaus. Aikuiskoulutustuen lakkauttaminen onkin yksi hallituksen hölmöimpiä esityksiä tälle eduskunnalle. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

19.47 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Aikuiskoulutustuki lakkautuu, ja tästä ovat asiantuntijat lausuneet vahvasti. Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat toteavat, että tuen lakkauttamisella suunnitellulla aikataululla ja ilman korvaavaa järjestelmää voi olla jopa kriittisiä vaikutuksia kelpoisuusehdot täyttävän, pätevän henkilöstön saatavuuteen kunta- ja hyvinvointialalla. Kansan sivistystyön liitto toteaa, että aikuiskoulutustukea ei tule lakkauttaa. Lausunnossa aikuiskoulutustuen lakkauttamisen nähtiin muun muassa olevan ristiriidassa jatkuvan oppimisen edistämistä, koulutustason nostoa, tasa-arvon edistämistä ja työssäjaksamisen edistämistä koskevien hallitusohjelmakirjausten kanssa. Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto, Sakki ry, huomauttaa, että aikuiskoulutustuen lakkauttaminen on ristiriidassa hallitusohjelmavoitteiden kanssa. Vahva ja välittävä Suomi -hallitusohjelmassa todetaan, että Suomen menestys ja kansainvälinen kilpailukyky perustuvat korkeaan osaamiseen. Korkea osaamis- ja koulutustaso vahvistaa yhteiskunnallista resilienssiä ja luo edellytyksiä talouden kasvulle. Suomi on maa, jossa halutaan oppia jatkuvasti uutta. Vaikeuttamalla jatkuvaa oppimista, oman osaamisen kehittämistä ja jatko- tai uudelleen kouluttautumista annetaan koulutuksen arvostamisesta aivan toisenlainen viesti. Uskomme, että aikuiskoulutustuen lakkautus tulee laskemaan osaamistasoa ja heikentämään työllisyyttä pitkällä aikavälillä. Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto, Sakki ry, huomauttaa myös, että lakkautuksella hallitus heikentää työelämän tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Arvoisa puhemies! Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnössä lukee seuraavaa: ”Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta toteaa, että aikuiskoulutustuella on järjestelmän puutteista huolimatta kuitenkin onnistuttu nostamaan suomalaisten koulutustasoa mahdollistamalla työuran aikainen jatkuva oppiminen. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan asiantuntijakuulemisissa on laajasti vastustettu aikuiskoulutustuen lakkauttamista ja pidetty järjestelmän lakkauttamisen sijasta parempana vaihtoehtona kehittää aikuiskoulutustukea siten, että se kohdistuisi nykyistä paremmin henkilöille, joilla on matala koulutustaso, sekä toimialoille, jotka kärsivät työvoimapulasta.”

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta kiinnittää lausunnossaan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan huomiota huoleensa siitä, että sosiaali- ja terveystieteiden työvoiman saatavuuden ja siten

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

myös palvelujen turvaamisen kannalta on ongelmallista, että aikuiskoulutustuki lakkauteen ennen kuin on tietoa korvaavasta järjestelmästä.

Hallituksen esityksessä on pääosin tilastotietojen perusteella kuvattu esityksen vaikutuksia yhdenvertaisuuteen ja sukupuolten tasa-arvoon. Yhdenvertaisuuden osalta esityksessä todetaan, että aikuiskoulutustuen lakkauttaminen voi heikentää pienituloisten henkilöiden mahdollisuuksia hankkia jatko- ja täydennyskoulutusta. Sukupuolten tasa-arvoa esityksessä käsitellään kuvaamalla tuensaajien tilastollista jakautumista toimialoittain, koulutustasoittain ja sukupuolittain ja todetaan, että aikuiskoulutustuen lakkauttamisen vaikutukset kohdistuvat enemmän naisiin kuin miehiin. Esityksen mukaan naiset käyttävät aikuiskoulutustukea miehiä merkittävästi enemmän, joten järjestelmien lakkauttaminen vaikuttaa heikentävästi erityisesti naisten mahdollisuuteen kehittää ja ylläpitää ammattitaitoaan. Valiokunta pitää ilmeisenä, että esitys toteutuessaan on tältä osin ristiriidassa tasa-arvolain tasa-arvon edistämismääräyksen kanssa.

Arvoisa puhemies! Arvoisat hallituksen edustajat, olette lakkauttamassa aikuiskoulutustuen, vaikka edellä mainitut mietinnössä olevat kirjaukset osaltaan kertovat, ettei kannataisi. Tässä heikennetään työllisyyttä, koulutusta sekä inhimillistä hyvinvointia ja suoras-taan tasa-arvoa. Todella harmillista ja suorastaan typerää politiikkaa, valitettavasti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Berg.

19.51 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Työssä jaksamista heikentää aikuiskoulutustuen lakkauttamisen lisäksi myös toinen tämän lakipaketin esityksistä, vuorotteluvapaan pois-taminen. Tämä muutos ei tue sitä, että työelämässä jaksettaisiin nykyistä pidempään ja työuria pystyttäisiin pidentämään. Vuorotteluvapaa on mahdollistanut monelle myös osaamisen kehittämisen. Vuorotteluvapaa on myös edistänyt työllisyyttä, sillä sijaisina ovat toimineet työttömät työnhakijat. Vuorotteluvapaisten sijaisten myöhempään työllistymiseen vaikutus on ollut myös positiivinen. 70 prosenttia sijaisista oli työllistynyt avoimille markkinoille kuusi kuukautta vuorotteluvapaan päättymisen jälkeen. Vuorotteluvapaan si-jaisena toimiminen on myös tuonut monelle vammaiselle ja osatyökykyiselle työntekijälle väylän työelämään.

Arvoisa puhemies! Vaikka vuorotteluvapaakorvaus ei vastaa palkkaa, se on silti mahd-ollistanut monelle myös pienempipalkkaisissa ammateissa kaivatun tauon työelämän kii-reissä. Vuorotteluvapaan lakkauttaminen siis myös lisää työelämän eriarvoisuutta, sillä hy-vätuloisilla voi jatkossakin olla mahdollisuus pitää taukoa töistä säästöjen avulla, mutta pienipalkkaisilla tätä mahdollisuutta ei ole. Esityksessä olisi pitänyt laajemmin arvioida ja kuvata niitä hyötyjä, joita vuorotteluvapaalla on saatu aikaan. Tärkeää on, että vuorottelu-vapaata on voinut käyttää niin kuin sitä on halunnut. Sillä tavalla sitä on voitu käyttää par-haiten ihmiselle sopivaan tarkoitukseen. On se sitten toiminut kaivattuna taukona työelä-mästä, osaamisen kehittämisen mahdollistajana tai omaishoidossa, vuorotteluvapaalla on ollut merkitystä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitala.

19.54 Juha Viitala sd: Arvoisa rouva puhemies! Peilataan vielä lakkautettavia aikuiskou-lutustukea sekä vuorotteluvapaajärjestelmää hieman osatyökykyisten tilanteeseen. Osa-työkykyisillä olisi paljon annettavaa työmarkkinoille, mikäli heidän tarpeitaan ja mahdol-

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

lisuuksiaan kuunneltaisiin aidosti. Osatyökykyisten työllistämiseen on panostettava. Kaikilla ei ole mahdollisuutta ottaa kokopäiväistä työtä vastaan terveydentilansa vuoksi.

Nyt esityksen mukaan lakkautettava vuorotteluvapaa on tarjonnut monelle vammaiselle ja osatyökykyiselle mahdollisuuden päästä kiinni työelämään. Muun muassa Kuuloliiton mukaan vuorotteluvapaajärjestelmä tarjoaa monelle vammaiselle ja osatyökykyiselle työntekijälle työmahdollisuuksia.

Lähes kaikki kantansa ilmaisseet, valiokunnassa kuullut tahot suhtautuivat kielteisesti ehdotukseen vuorotteluvapaan lakkauttamisesta. Lausunnoissa tuli esiin, että työntekijän mahdollisuus vuorotteluvapaaseen tukee työhyvinvointia sekä työssäjaksamista ja on siten tärkeä tekijä työurien pidentämisen ja työkyvyn ylläpitämisen edistämiseksi. Vuorotteluvapaajärjestelmä edistää myös työuran loppupuolella olevien työssäjaksamista.

Arvoisa puhemies! Meillä ei ole varaa olla ottamatta kaikkia kynnelle kykeneviä mukaan työelämään. Monella olisi paljon annettavaa työmarkkinoille, vaikkeivat kokopäiväisesti töissä voisi käydä. Vuorotteluvapaan avulla on saatu hyvinvointia, osallisuutta, sosiaalista hyvää ja työllistymistä sijaisille. Harva muu aktiivinen työvoimapalvelu tuottaa näin monitahoisia hyötyjä samanaikaisesti.

SOSTE ja SAK korostivat lausunnoissaan vuorotteluvapaasijaisina toimivien työttömien työnhakijoiden työllisyyttä edistävää vaikutusta. Aikuiskoulutustuki sekä vuorotteluvapaa tuovat osaltaan mahdollisuuksia heille, joiden on vaikea päästä muuten työelämään mukaan. Vuorotteluvapaan lakkauttamisen sijaan nykyistä järjestelmää tulisi ennemmin kehittää. Jopa TEM suhtautui vuorotteluvapaan lakkauttamiseen kriittisesti. Palvelua kehittämällä vuorotteluvapaasijaisuus voisi olla kelpo työkalu myös kaikkein vaikeimmin työllistyvien tukemisessa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina.

19.56 Anna-Kristiina Mikkonen sd: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys aikuis-koulutustuen lakkauttamisesta sekä ammattitutkintostipendin lakkauttamisesta sisältää myös vuorotteluvapaan lakkauttamisen, josta on vähän vähemmän tänään täällä puhuttu. Hallituksen esityksen ollessa lausuntokierroksella lähes kaikki kantansa ilmaisseet tahot suhtautuivat kielteisesti ehdotukseen vuorotteluvapaan lakkauttamisesta. Jopa työ- ja elinkeinoministeriö suhtautui vuorotteluvapaan lakkauttamiseen kriittisesti.

Jos mietitään vuorotteluvapaajärjestelmää, sen seurauksena on saatu hyvinvointia, osallisuutta, sosiaalista hyvää ja työllistymistä muun muassa sijaisille. Harva muu aktiivinen työvoimapalvelu tuottaa näin monitahoisia hyötyjä samanaikaisesti. Vuorotteluvapaan lakkauttaminen ei tue hallitusohjelman kirjauksia työllisyyden lisäämisestä ja työurien pidentämisestä. Työntekijän mahdollisuus vuorotteluvapaaseen tukee työhyvinvointia sekä työssäjaksamista ja on siten hyvin tärkeä tekijä työurien pidentämisessä ja työkyvyn ylläpitämisen edistämisessä. Nykyään kun työhistorian vaatimus vuorotteluvapaajärjestelmässä on niin mittava, niin sehän edistää erityisesti työuran loppupuolella olevien työssäjaksamista. Hallitus on nyt esityksellään lopettamassa tämänkin toimivan järjestelmän.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu.

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

19.58 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Meillä on maassa kova työvoimapula — tämä on viesti, joka tulee niin julkiselta sektorilta kuin yksityiseltä puolelta. Esimerkiksi Helsingissä puuttuu yhä 50 prosenttia pätevistä varhaiskasvatuksen opettajista eli 1 300 ammattilaista. Kuntatyönantajien mukaan taas kuntasektorilla on vuoteen 2030 mennessä tarve lähes 10 000 opettajalle ja 4 000 lastenhoitajalle. Silloin, kun sote-puolella päätettiin hoitajamitoituslakia, arvioitiin, että hoitajia tarvitaan vuoteen 2030 mennessä 30 000 lisää. No, pikkuhiljaa on tietenkin pakko näitä mitoituksia muuttaa, kun väkeä ei löydy ja myöskään tätä koulutusta ei lisätä. Hallitus tekee sen tyypisiä maahanmuuttolinjauksia, että nekin eivät tätä osaajapulaa ratko, ja nämä koulutuspäätökset johtavat aivan samaan haasteeseen.

Täällä salissa on kerrottu, ettei tämä aikuiskoulutustuki kohdennu järkevästi. Otan joitain esimerkkejä siitä, miten se on kohdentunut. Työllisyysrahaston tilastojen perusteella vuonna 23 sosiaali- ja terveysalalla opiskeli yhteensä 10 801 aikuiskoulutustuen saajaa. Heistä 64 prosenttia kouluttautui toiselta ammattialalta sosiaali- ja terveysalalle ja 36 prosenttia oli sosiaali- ja terveysalan jatkokouluttautujia. Sote-alalta toiselle alalle kouluttautuvia oli yhteensä 2 218, jolloin positiivinen nettovaikutus tänne sote-alalle oli yli 5 000 henkilöä vuodessa. Ja tämäkö kohdennus ei ole sitten oikea?

No sitten vanhempien opiskelijoiden merkittävä osuus vanhustyöhön liittyvissä koulutuksissa koskee myös ammatillista toista astetta. Lähihoitajan tutkinnon ikääntyneiden hoidon osaamisalan kohdalla näkyy, että suurin osa uusista opiskelijoista vuonna 22, jo yli 73 prosenttia, oli yli 30-vuotiaita ja osuus on kasvanut viime vuosien aikana. Juuri nämä ovat niitä, joihin ne ammatillisen koulutuksen uudet leikkaukset kohdentuvat ja myös niitä, jotka ovat käyttäneet tätä aikuiskoulutustukea. Sitten erityisopettajan pätevyyden suorittaneista 45 prosenttia on saanut aikuiskoulutustukea. Tämä luku oli vuodelta 21. Täällä on jo kerrottukin, että se korkein prosenttiosuus löytyy sieltä Pelastusopistosta ja 90 prosenttia näistä palo-esimiehistä on käyttänyt aikuiskoulutustukea kouluttautumiseen. Me tiedämme myös, minkälainen henkilöstöpula meillä on täällä palo- ja pelastustoimessa.

Eli pidän näitä kohdentumisia varsin järkevinä, ja valitettavaa on, että malli ajetaan alas, ennen kuin on mitään uutta vaihtoehtoa, millä tähän työvoimapulaan vastataan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

20.01 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Muutama huomio tähän tilanteeseen nyt, kun ei ole olemassa uutta järjestelmää, mihin verrataan. Jos katsotaan nyt tätä rahamäärää, mitä täällä on väläytetty, tätä 10:tä miljoonaa euroa suhteessa tähän 175 miljoonaan, joka suurin piirtein tähän vuosittain on käytetty, niin tämä tarkoittaisi samalla tukitasolla, mitä nyt aikuiskoulutustuessa on, sitä että noin 1 700 henkilöä pääsisi opiskelemaan tällä. Eli 30 000 tällä nykyisellä ja sitten tuolla 10 miljoonalla noin 1 700. Tämä on se suhde, mikä tällä hetkellä on, jos samanlaisella tukitasolla liikutaan.

Toinen asia on tässä se, että on puhuttu erilaisista rahastomalleista ja muista. Tässähän oli rahastomalli, joka oli kollektiivinen, joka kerättiin työnantajilta ja palkansaajilta yhteisesti. Se oli sinänsä niin kuin olemassa jo, ei tarvitse keksiä mitään. Tämä saattaa johtaa siihen, että yrityksissä tullaan hakemaan tämmöisiin työvoimakoulutustilanteisiin erilaisia malleja. Minulla vain on itselläni huono kokemus siitä, että kun työehtosopimusrintamalla yritettiin tätä tehdä, niin yritykset vastustivat todella voimakkaasti sitä, että jonkinlaisia minimiehtoja laitettaisiin koulutukselle. Tämä tie on tosi kivikkoinen, ja kuitenkin epäi-

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

len, että nyt jos tämä loppuu, mitä pelkään tässä, niin kyllä se työehtosopimuspyödyssä syksyllä varmasti on vaikeuttamassa niitä neuvotteluja.

Arvoisa rouva puhemies! Toivoisin, että nyt kun täällä kaikki ovat yhtä mieltä siitä, että matalamman koulutustason omaavia pitäisi saada jollain tavalla tuettua ja vietyä työuralla paremmalle koulutustasolle, niin kehitettäisiin sitten sentyyppinen malli, joka vastaa tätä tilannetta, jolla nyt on pystytty sitä viemään, ja mietittäisiin, miten sitä rakennetaan yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa.

Toinen asia on, että sitten näille sote- ja pelastusalan ja erityisopettajaksi opiskeleville on ilmeisesti tuosta 10 miljoonasta jonkinlainen pieni siivu tulossa, ja se siellä puolella vähän auttaa, mutta se ei ratkaise sitä ongelmaa lainkaan.

Vielä yksi asia, joka liittyy tähän vuorotteluvapaan lopettamiseen: ehkä olisi ollut parempi kehittää joku semmoinen ohjattu malli, millä työhyvinvointia kehitetään sen vuorotteluvapaan ajan, ja sitä kautta oltaisiin avattu sitä työhyvinvoinnin parantamista sille jaksolle ja ohjatusti viety sitä eteenpäin. Tämäntyyppisiä asioita pitäisi miettiä, koska se on kaikkien etu, että työhyvinvointi menee. Ja sitten ehkä vuorotteluvapaata olisi voitu käyttää omais- ja läheishoitamiseen myöskin.

Eli tämäntyyppisiä asioita. Tässä romutetaan nyt paljon suomalaisen yhteiskunnan semmoista voimavaraa, jolla osaamista on pystytty rakentamaan. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

20.05 Timo Suhonen sd: Arvoisa rouva puhemies! Nyt vielä muutama sana tuosta ammattitutkintostipendistä ja sitä koskevasta lakkautuksesta.

Esimerkiksi STTK ja Tehy nostivat esiin, että koulutuksen järjestäjät voivat periä ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutuksesta maksuja, joiden kustannuksia tutkinnon suorittaneilla on mahdollisuus kattaa jälkikäteen ammattitutkintostipendillä. Teollisuusliiton mukaan ammattitutkintostipendi on ainoa yksinomaan ammatillisen tutkinnon suorittaville suunnattu tukimuoto, joka osaltaan parantaa jatkuvan oppimisen etuuksien kohdentamisongelmia. TEM:in mukaan huomionarvoista on, että neljä viidestä tutkinnon suorittaneista on hakenut kyseisen etuuden, joten sen olemassaolosta ollaan tietoisia. Näin ollen ei liene täysin poissuljettua, että stipendillä voisi olla kannustinvaikutus ainakin suorittaa tutkinto-opinnot loppuun. Ja ammattitutkintostipendi tukee tietysti parhaiten myös pienillä tuloilla olevaa opiskelijaa, ja nyt tätäkin tukea ollaan valitettavasti leikkaamassa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu.

20.06 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Vielä vuorotteluvapaasta muutama sana. On todettu näissä lausunnoissa, joita ollaan saatu, että työurien pidentäminen vaikeutuu vuorotteluvapaan lakkauttamisen myötä. Esimerkiksi OAJ on nostonut, että vuorotteluvapaata on käytetty sellaisissa tilanteissa, joissa ilman vuorotteluvapaata olisi ajaututtu sairauspoissaoloihin tai muihin, työkyvyttömyyden varalta oleviin järjestelmiin. Työvoimapulasta kärsivillä ja usein kuormittavilla aloilla vuorotteluvapaa on ollut tärkeä keino tukea työsäjäksämistä ja ehkäistä loppuun palamista. Vuorotteluvapaan lakkauttaminen uhkaa johtaa etenkin ikääntyneiden työntekijöiden keskuudessa sairauspoissaoloihin ja ennenaikaisten eläköitymisten lisääntymiseen. Lisäksi vuorotteluvapaata on hyödynnetty juuri omaishoitotilanteessa niin ikäihmisten kuin lasten osalta.

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

Myös vammaisten ja osatyökykyisten osalta tämä aikuiskoulutustuki on ollut tärkeä ratkaisu, tarjonnut vammaisille ihmisille mahdollisuuden kouluttautua terveydentilan kannalta sopivampaan ammattiin ja jatkaa työelämässä. Tämä voi olla myös tämmöinen äkinäinen onnettomuus, jonka seurauksena työuraa on pitänyt muuttaa. Se on ollut mahdollista myös osatyökyvyttömyyseläkkeellä oleville työntekijöille. Monet vammaiset ihmiset ovat pienituloisia, ja aikuiskoulutustuki on tarjonnut mahdollisuuden kehittää omaa osaamista ja näin ollen omaa työmarkkina-asemaa. Eli tässä arviossa olisi pitänyt huomioida paljon tarkemmin näitä vaikutuksia eri ryhmiin.

Ja sitten vielä tästä rahoitusmallista: Itse olin jatkuvan oppimisen parlamentaarisessa ryhmässä viime kaudella, ja siellä käytiin paljonkin keskustelua siitä — ja jo viime kautta ennen on käyty keskustelua siitä — miten saataisiin kehitettyä sellainen jatkuvan oppimisen rahoitusmalli, jossa sekä työnantaja ja työntekijä että sitten se oppilaitos, koulutuspaikka, osallistuisivat sen koulutuksen — täydennyskoulutuksen, jatkokoulutuksen — rahoittamiseen. No, tämä aikuiskoulutustuki on ollut juuri sellainen malli, jossa tämä rahoitus on ollut olemassa, ja se on kerätty sekä työnantajalta että työntekijältä. Ja nyt se sitten siirtyy ainakin joksikin aikaa, kunnes joku uusi malli saadaan aikaiseksi, valtiolle budjettikatteiliseksi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

20.08 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tänään todellakin on myös kysymyksessä vuorotteluvapaan päättämiseen liittyvä keskustelu, ja tässä vaiheessa haluan todeta, että lähes kaikki kantansa ilmaisseet tahot suhtautuivat kielteisesti ehdotukseen vuorotteluvapaan lakkauttamisesta. Osassa tuotiin esiin, ettei vuorotteluvapaan lakkauttaminen tue hallitusohjelman kirjauksia työllisyyden lisäämisestä ja työurien pidentämisestä. Lausunnoissa korostettiin, että työntekijän mahdollisuus vuorotteluvapaaseen tukee työhyvinvointia sekä työssäjaksamista ja on siten tärkeä tekijä työurien pidentämisen ja työkyvyn ylläpitämisen edistämiseksi. Nykyisen työhistoriavaatimuksen takia vuorotteluvapaajärjestelmä edistää erityisesti työuran loppupuoella olevien työssäjaksamista.

SOSTE ja SAK korostivat lausunnoissaan vuorotteluvapaan sijaisena toimivien työttömien työnhakijoiden työllisyyttä edistävää vaikutusta. Kuuloliiton mukaan vuorotteluvapaajärjestelmä tarjoaa monelle vammaiselle ja osatyökykyiselle työntekijälle mahdollisuuden päästä työelämään. Osa asiantuntijoista esitti, että lakkauttamisen sijaan nykyistä vuorotteluvapaajärjestelmää tulisi kehittää. Jopa TEM suhtautui vuorotteluvapaan lakkauttamiseen kriittisesti.

Vuorotteluvapaan seurauksena on saatu hyvinvointia, osallisuutta, sosiaalista hyvää ja työllistämistäkin sijaisille. Harva muu aktiivinen työvoimapalvelu tuottaa näin monitahoisia hyötyjä samanaikaisesti — ja hallitus on valitettavasti tämänkin lakkauttamassa.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 8/2024 vp sisältyvien 1.—9. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 50/2024 vp

4. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 17.5.2024 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 20.11.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen